

Itëfëta nte kerëk Matiye pañare Yesu Wade yehëhna hnë inji kayëte

Ale herëk inji kayëte ña tufëhnana bare namu vacërakëlo vële hwëtahnëka Yesu va lehnëk Matiye herëk. Matiye arëfal aryampo yeho hnë pëhw̃ gë vëhi hna. Sëwif yeho do ndokuñëdëho had arëf ÿatëtanke wati nte macëkawo Yesu tëfa ña. Levi macëdëho fëna, aju alfe (Marëk 2.14, Lik 5.27). Ante nkeho arëf ÿatëtanke vahnë vëvë Rom ña, ßulunda wasëwif wã aÿëw̃ ntinihaw̃o. Ante macëkawo Yesu arëf alëwu apëmpëhnahnëkëhniwo vahnë vëyabah.

Anji kayëte kerik yëbëlan wabëhn wafëhw mbëd gë wahi (70) gë wabëhn keme g'ipëhw (110) ga ndëcëk hnagi Yesu ÿa. Inji kayëte kwëhnak wëntëlah yabah gë mba Marëk ña. Hnagi Yesu ÿa nësëd, yaryi lëwu ÿa, vantiyehn vantëwu va do vakarëña vantëwu va, ipëla ntëwu ña, icëm ntëwu yañ kërëwa hna, ifëhn dëwu ña do vakarëña vatëkwa vante njëdäkëhni vërëfal vëlëwu va. Bare nësëd ðus soñe Inaw̃ ambin do soñe ile nke Yesu ahnaw̃.

Wëlin wanës wakwëhn nafa hn'inja kayëte: Yesu, Wën, arëfal, Ahwëhn, ajë ahnë, wanës, fac, ambin/nkal, Inaw̃/ahnaw̃, sariya, toña, wafarise, wahnës wafindaryindan.

Wëlin gante nke kayëte ka:

Vacërakëlo Yesu gë hnagi lëwû (1-2)
 Yesu gë San Ayary a, tac Yesu gë Sintani (3.1-4.11)
 Ipëgw doku Yesu (4.12-12.50)
 Wahnës wadındaryindan (13.1-58)
 Yesu nkok karanjëndëhni do njërënëndëhni vëres va (14.1-20.34)
 Yesu tënkëd Yerusalem hna (21.1-25.46)
 Ipëhwëta soje idaw̃ Yesu (26.75-27.66)
 Ibëhn Yesu (28.1-20)

Vacërakëlo Yesu

¹ Wëlin wamac vacërakëlo Yesu Këris ale hnagiko hnënk ahnaw̃ ale waciko David, do David, umë dënk, hnë hnënk acërakëlo fu Abëraham hna nagiko.

² Abëraham yeho rëm Isak ÿa. Isak yeho rëm Sakob ÿa. Sakob yeho rëm Yuda gë vëheryu*.

³ Yuda yeho rëm vëhni Peres gë Sera, hnëm hni ÿa Tamar yeho.✧ Peres yeho rëm Hesëron ÿa. Hesëron yeho rëm Ram ÿa.

⁴ Ram yeho rëm Aminadab ÿa. Aminadab yeho rëm Nason. Nason yeho rëm Salëma.

⁵ Salëma yeho rëm Bos, hnëmu ÿa Rahab yeho.✧ Bos yeho rëm Obed, hnëmu ÿa Rit yeho.✧ Obed yeho rëm Yese

⁶ ale yeho rëm ahnaw̃ ale waciko David ÿa.✧

David yeho rëm Salomo ÿa, hnëmu ÿa Uri ryënkwëkawo ñëla.

---

* **1:2 1.2** *Yuda gë vëheryu*: vëhni yeho vankaf hnënk pëhw gë wahi Isërayel ÿa. ✧ **1:3 1.3**: Wapëgwala 38.27-30 ✧ **1:5 1.5**: Yosuwe 2.1-24 ✧ **1:5 1.5**: Rit 1.1-4.22 ✧ **1:6 1.6**: 2 Samiyel 12

7 Salomo yeho rëm Robowam ãa. Robowam yeho rëm Abiya ãa. Abiya yeho rëm Asa.

8 Asa yeho rëm Yosafat ãa. Yosafat yeho rëm Yoram ãa. Yoram yeho rëm Osiyas ãa.

9 Osiyas yeho rëm Yotam ãa. Yotam yeho rëm Akas ãa. Akas yeho rëm Esekiyas ãa.

10 Esekiyas yeho rëm Manase ãa. Manase yeho rëm Amon ãa. Amon yeho rëm Yosiyas ãa.

11 Yosiyas yeho rëm Yekoniya gë vëheryu va wati nte pëlayiniho njoyini vëvë Isërayel Babilon hna.

12 Ante ndëcëk watac ña, Yekoniya yeho rëm Salatiyel. Salatiyel yeho rëm Sorobabel ãa.

13 Sorobabel yeho rëm Abihud ãa. Abihud yeho rëm Eliyakim. Eliyakim yeho rëm Asor.

14 Asor yeho rëm Sadok. Sadok yeho rëm Akim. Akim yeho rëm Eliwud.

15 Eliwud yeho rëm Eliyasar. Eliyasar yeho rëm Matan. Matan yeho rëm Sakob.

16 Sakob yeho rëm Yosef, asanu Mari, hnëm Yesu ale wãcëde Këris, Arëhnayik a.

17 Umë fop kore vacërakëlo pëhw gë wahnah yeho pëgw hnë mba Abëraham hna hafo David, pëhw gë wahnah mba David hna hafo nte njoyiniho vëvë Isërayel Babilon hna, do pëhw gë wahnah hnë iyo tac hafo mba Arëhnayik hna.

Hnagi Yesu Këris Arëhnayik a

18 Wëlin itëfëta soñe hnagi Yesu Këris. Hnëmu ãa, Mari, Yosef hwëhnëkawo; bare ñëlahnënda ãa, gë fanka Iyir Ipacah ña ndonkëko.

19 Yosef ale hwëhnëkawo ŷa, asan asatah yeho bare ñadilohna cëfëhnaŷehna bulunda hna; awa më pëhna tava hara yëtayina.

20 Wati nte nahadëho watac ŋa, mëleka Ahwëhn a më karyëtahneka hnë hudakery do ntehna: «Yosef, fatah fante hnagik hnë hnënk David, ntë ntaki aŷëla Mari, yëtëry gë fanka Iyir Ipacah fa ndonkëk.

21 Facan nagëf. Yesu† wăcëduha, kabi umë fehëtëdëhëhni bulunda lëwu ŷa hnë wameh wadëw hni hna.»

22 ŷinë fop nkef ntiyahn wanës Ahwëhn wante nësehnëkawo kila Esayi ŋa:

23 «Fandag fante wok yëtëna vësan va ndonkëf do facan nagëf. Emaniyel macëde, umë fëhnëtanëf: Wënu ŋa gë fuhnë nkentik.»✧

24 Yosef, ga nëgak, më ntik ile ntehnëkawo mëleka Ahwëhn ŷa: ñëlëka asëvalu Mari.

25 Bare vëvankëlohnä ipad g'umë afo naga aju do Yosef, Yesu macëkawo.

2

Vëyët wahal

1 Yesu nkol Betëlem nagiko hnë nkal Yuđe hna, wati nte nkeho Erof ahnaŷ ŋa. Ga nagik, vëyët wahal matëniho cape pëhna lav, njini hafo Yerusalem.

2 Ga tëkëni hnam më tëyëni: «Ne nkeha ahnaŷ wasëwif, ale hnagik takahn ŷa? Nuɓun kol nte rufahnëf nagik ŋa ga matik gë cape pëhna lav, do njijëbun sëmbëfuna.»

† 1:21 1.21 Yesu fëhnëtanëk ale fehëtëf. ✧ 1:23 1.23: Esayi 7.14

3 Erođ ahnaŵ a ga njetak, umë pëmpëhnahnëkawo dus do gë vëvë Yerusalem va fop.

4 Më macehnëkëhni fop vësankaf vësëna wasadëha va gë vëharaj sariya va do tëyëhni: «Ne ntehnëk Vikerëh va nagëde Arëhnayik a?»

5 Më ntëkwaniha: «Betëlem, hnë nkal Yude hna nagëde. Wëlin ile kerëk kila ya:

6 «“Do wëjë Betëlem, antë ntiyahni gelihna nkol nte ñak mbak nafa bë Yude.”* Kwëhnaru nafa kabi hnë wëjë cahnid asankaf ale yed had ahery bulunda mën ya, Isërayel.»

7 Awa Erođ më macehnëkëhni yëmëyëm fo vëyët wamol va tëyëhni pëyaniha bi ijëhne wati cahnik ikol ija.

8 Tac payëhni gë Betëlem, ntehnëhni: «Yiryin arëyalu wapacëk sojë fatah fa; do ge nurunëha, yijën ayëtëndanuno sojë ami fëna yiwu sëmbëntijiŵa.»

9 Vëyët va nëpaniho fop wanës ahnaŵ ŵa, tac njilehnëni. Awa mbok nulehnëni kol nte sahniko gë cape pëhna lav ña. Ndënkwëhnëkëhniwo do ga tëkëk le nke fatah hna, tëryalehn.

10 Vëyët va, ga nuni kol ija tëryak, pëbëlehnëhni uhnatah sankaf.

11 Më tënkëni tere hna do tëkatëniha fatah fa gë hnëmu, Mari. Awa më ndëkwëhnëni sojë cëmbëniha fatah fa; tac më pidëtëni wakufa wadëŵ hni ña do njëdëniha sanu, idud*, do gë datikola hambah le ŵacik mir.

☆ **2:6 2.6:** Mise 5.1; 2 Samiyel * **2:11 2.11** *idud:* ile pëdëdëni vësëna wasadëha va yëŵa sëvah hna ye.

¹² Tac, Wënu ña më pëyakëhni hnë hufakery antë mbokani gë vëhni Erod; awa më tēfëni nkaŵ kaŵary soŋe mëncëni gë ŷal hni.

Igary gë Esipët

¹³ Ga mëncëni vëyët va, mëleka Ahwëhn a më tufëhnaka Yosef hnë hufakery do ntehna: «Matëry, nufëryehna fatah fi gë hnëmu do garyëryin hnë nkal Esipët hna. Njëwëryin hnam hafo ge ntehnëmi avokaju kabi Erod njijëd njëkëlehna fatah fi soŋe ndaŵëhna.»

¹⁴ Awa Yosef më matëk hnë umëd tac dënk, nufa fatah fa gë hnëmu, do nkaryëni Esipët.

¹⁵ Hnam njëwëniho hafo cëm Erod. Umë ntiyako nkehahn wante nësehnëkawo Ahwëhn Wënu ña hnë wës kila hna: «Macëbuha fatah mën fa soŋe cahn Esipët hna.»[☆]

Idaŵ vutah vumb Betëlem

¹⁶ Ante njëtëko Erod vëyët va tokaniha, ntavëkawo dŷus, më ntehnëk ndaŵini fop vutah vucan va, Betëlem hna do gë vankol vante hwërëkawo va fop, fop vucan vunte hwëhnak wabëhn waki va hafo gëd; wabëhn vutah ña, gë wati le pacënëhnënihawo Erod vëyët wahol va soŋe icahn ikol ña caŋëniho.

¹⁷ Awa ntiyako wante nësëko kila le wăciko Seremi ŷa:

¹⁸ «Kopa wëryëde hn'ankol Rama hna, wako do gë iyahna cankaŵ: Rasel†

[☆] **2:15 2.15:** Ose 11.11 † **2:18 2.18** *Rasel* yeho asëval ayahnik ava Sakob ŷa awa hnë umë cahnëk Isërayel.

hwëyëdëhëhni vutah vuntëwu va;
 ñwëyëd mbosevosehni, kabi cëmëni.»✧

¹⁹ Ga cëmëk Erođ, mëleka Ahwëhn a më
 tufëhnaka Yosef hnë hufakery, Esipët hna.

²⁰ Do ntehna: «Matëry nufëryehna fatah fa
 gë hnëmu do avokawu g'inkal Isërayel, kabi
 vële yëkëlehnëdëho ndawëhnëniha fatah fa
 cëmëni.»

²¹ Awa Yosef më matëk, nufa fatah fa gë hnëmu
 do mbokani g'inkal Isërayel.

²² Bare Yosef njëtako ale wăcik Arëselawos
 hnuřëko ucankaf rëmu Erođ ña Yuđe hna, awa
 më ntakëka soņe mboka hnam. Ahwëhn a më
 mbok nësëhnëka hnë hufakery, do njilehn hnë
 resiyo vë Galile hna.

²³ Ntëđ hn'ankol nte wăcik Nasaret. Koyëna
 nkeho ntiyahn wanës kila ña: «Avë Nasaret
 macëde.»

3

Ikarañ vahnë iba San Ayary a

¹ Hnë yamani rac, cahnëko San Ayary a hnë
 wula Yuđe hna do karañëdëhëhniwo vahnë va.

² Ntehnëdëhëhniwo: «Gwëcëtaryin vankeya
 va: Inaw Wënu ña tëhajëk!»

³ Soņe San ya nësëdëho kila le wăciko Esayi ya
 ante ntehnëko:

«Ahnë ryekad wula hna: “Pëhwëtëryin nkaŵ
 Ahwëhn a, dinëndina vankaŵ vacatah
 đus!”»✧

4 San viyi vile liyik gë wëñahn yonkomb ntiyadëho do ryl uyand ñëbadëho; vampul gë wadëj tokëdëho.

5 Vahnë vëvë Yerusalem va gë vëvë Yude va fop do gë vëvë resiyo le kakëni vë tëfary sën Yurëdan hna fop, njidëniho yalu hna.

6 Putadëniho wameh wante ntini na tase vahnë fop do San njaryëdëhëhniwo sën hna.

7 San nuko wafarise gë wasaduse wayabah njijëdëniho yalu hna soje njaryëhni; awa më ntehnëkëhni: «Wuhnë, merun had walën wayapah! Mo lehnëku yarya yi fo kod pehetu ntavah cankafe Wën nte yejêk ni?

8 Diryindën viyë viferën. Koyëna tufahnëdun paryi nkwëcëtarun vankeya va!

9 Ant'ahnahandu: “Rëm sankaf fu ya, Abëraham ye”, had watac gwërënked afëhetahniwu. Pëyadëmu: Wënu na kod dënk nti wayi wëraka vutah Abëraham!

10 Rasëhn ya pëhwëtak nos vatëh va vënkahn hna: Atëh nte-wo-nte wok dëwëdëfina wadëwel wapërën na nosëde do ntabi gë hwëdëh.

11 «Ami, gë wënka njaryëdëmu soje tufahnahni nkwëcëtarun vankeya hun va. Ale rëfidëho ya, umë lëbëko: catëla dënk faryëtahnéwa wapary na. Umë, g'Iyir Ipacah do gë hwëdëh njaryëdëhu.

12 Ibëryew inja mënkwek paryahn soje pitëndëlehnahn wanëc na gë vaparyel va. Ndanëd wanëc na ndank ntëwu hna, bare vaparyel va pëdëd hnë hwëdëh hunte wok dipëdëfina muk.»

Yary Yesu ŷa

¹³ Awa Yesu matiko Galile hna nji Yurëdan vëhni San hna, soŋe njaryi.

¹⁴ Bare San nŵëŷëdëho, ntehn: «ami rëfëka ayaryo, bare wëjë yijëk hnë ŷal mën soŋe yaryi!»

¹⁵ Yesu më ntëkwaka: «Maŵëry nke koyëna ŷi wati, kabi koyëna ntiyađ fop ile tëyëk Wënu ŋa.» Awa San më maŵëk.

¹⁶ Yesu njaryënde tuŋ, mëyëtak wënka hna. Hnë wati rac dënk, ambin ŋa pidëtalesn do nulehn Iyir Wënu ŋa ga cëlëndajëđ hnë umë; gë fah mëntëlëniho.

¹⁷ Tac kopa vë g'ambin nkwëryëlehni ga ntehnëđ: «Aŷi Ajë mën ale ŷahnëbu dus a ye; g'umë nëjëko dus.»

4

Sintani njëkëhnañdëha Yesu

¹ Ga ndëcëk watac Iyir Ipacah iŋa më njoka Yesu gë wula soŋe Sintani nji njëkëhnañna menehna.

² Hnam, Yesu cuŋëko g'anent gë g'umëđ hafo wafac wafëhw wahnah (40). Awa tac më njoka inte dus.

³ Wati rac Sintani, aŵenehn a, më tëhaka do ntehn: «Ge Aju Wën ŷa yeru dehnëryehna waŷi wëraka mbaca mburu.»

⁴ Yesu më ntëkwaka: «Vikerëh Wën va pëyahnëk: “Ahnë gena roka fo valëdëha, bare mbalëdëha fëna gë fop wanës wante pëyahnëđ Wënu ŋa.”»✧

✧ **4:4 4.4:** Divëta Sariya 8.3

5 Awa Sintani më njoka Yerusalem, nawñ cëvah hna, tindëka cëmët Cery Wën Cankaf hna

6 do ntehna: «Ge Aju Wën ÿa yeru, dëdary gëd; gena bi Vikerëh va pëyahnek:

«“Wënu ña ntehnëdëhëhni wamëleka wadëwu ña njakënihi kehahnënihi ant'awëw itaka”?»✠

7 Yesu më ntëkwaka: «Vikerëh va pëyahnek fëna: “Nt'ayëkëhnahna Ahwëhn a Wën hu ña.”»✠

8 Sintani më mbok njoka kat Yesu hn'ikuñ yihnah d'us, tufëka fop wahnañ wavë d'uniÿa wï gë hnapul lëwu per,

9 do ntehna: «Njëdadëmi ÿinë fop ge ndëkwëhneru haryëñwk mën soñe asëmbö.»

10 Awa Yesu më ntehnëka: «Ñawëtarye Sintani! Vikerëh va më lehnëk kat: “Dëkwëhnhënyehna Ahwëhn a Wënu ña; umë fo rëfëka aryokuñehna.”»✠

11 Awa Sintani tavëlehna tañ Yesu do nji. Awa wamëleka njilehnini vëhni Yesu hna do pabënihawo.

Ipëgw d'oku Yesu

12 Ga mbiÿëk toye Yesu njëtako San Ayary a cëdik, awa më njik hnë Galile hna.

13 Nasaret hna ndëcëtako, nji ntëd Kaperënaÿum, nkol nte yeho darël lant vë Galile hna, hn'inkal Sabilon do gë Nefëtali hna.

14 Koyëna ntiyako wanës kila Esayi ña ante ntehnëko:

✠ 4:6 4:6: Wahnëw 91.11-12 ✠ 4:7 4:7: Divëta Sariya 6.16

✠ 4:10 4:10: Divëta Sariya 6.13

- 15 «Wuhñë vëvë inkal Sabilon gë Nefëtali, tëfary lant Galile ña gë cape ñëntaŵ sën Yurëdan ka, ŵuhñë vëvë Galile, inkal nte njabahnëni vële wok vëyena wasëwif!
- 16 Wuhñë vële ye hn'umëhwëry hna nudun humpen canka! Wuhñë vële lëdëk hnë mëhwëry icëm hna, humpen ha penëdëhu!»✧
- 17 Kobëri tac, Yesu pëgwëko karanëndëhni vahnë va ntehnëndëhni: «Gwëcëtaryin vankeya va: Nawñ Wënu ña tëhajëk.»

Imac vëréfal vëryënkwëryënk

18 Yesu lant sankaf le ŵacik Galile ÿa tëfaryëdëho, ante nukëhniwo vësan vëhi vële yeho vëfëla wuwis: Simo, nte ŵacëdëho Piyer, do gë aheryu Andëre. Waryey ntonjëdëniho lant hna pëlahnënihëhni wuwis.

19 Yesu më ntehnëkëhni: «Tëfino do ntidëmu vëfëla vahnë.»

20 Tavëlehnëni tañ waryey ŵa tëfëlehnëndëniha.

21 Ante mbok njik ñaŵët toyë ña më mbok nukëhni kat vahnë vëhi, Sak g'aheryu San; viju Sebede yeho. Kulu lëŵ hni hna nkeniho gë rëm hni, waryey wale pëlandeni wuwis ŵa pëhwëtëdëniho. Yesu më macëkëhni tëfëlehnëniha.

22 Tavëlehnëni tañ kulu ÿa do gë rëm hni tëfëlehnëndëniha.

23 Yesu njasëlendëho Galile hna fop, karanëndëhniwo vahnë va vacery vacaliña wasëwif, Wanës Wakasëk wabë Nawñ ambin ña

pëyahnedëho do njërenëdëhëhniwo vahnë va fop wates wadëw hni na gë warey walëw hni wã.

²⁴ Itëfëta soje lëwu ya nkwëryëdeho hn'inkal Siri* hna fop do njinenëhni dehëhniwo fop vële resëko wates wanëmpëlah ma hwëhnako wadënah wanëmpëlah: vële pëlaniho wayine, vële ntidëho hayo do gë vële reyëko, do njërenëdëhëhniwo.

²⁵ Kore sankaf rëfëlendëhawo; Galile matidëniho gë resiyo Wahnaw Pëhw gë Yerusalem gë Yude do gë resiyo le ye gë cape nëntaw sën Yurëdan.

5

Uhnëfak paryi wã

¹ Ga nukëhni Yesu kore ya, më kayëk hn'ikun ntaña do vahnë va më njijëni darël lëwu.

² Awa pëgwëlehn karanëndëhni aki:

³ «Mbetani, vële yavëtëk mbalëkëhni uryema Wën kabi Inaw ambin na vëhni hwëhnëk!

⁴ Mbetani vële yahnad va, kabi Wënu na mbosëvosehnëdëhëhni

⁵ Mbetani vële vanad va, kabi Wën njëdadëhëhni nkal ina fop!

⁶ Mbetani vële njok inte gë wënka soje usatah wã, kabi Wënu na pihëndanëdëhëhni!

⁷ Mbetani vële kayëhnahnëd gë vëyënta hni va, kabi Wënu na kayëhnahnëdëha gë vëhni!

---

* **4:24 4.24** *Siri:* Wati rac, Siri gë Galile gë Yude Rom hwëhnëkëhniwo had nkal ndampo fo.

- 8 Mbetani vële pacëk vintawary va, kabi nufëniha Wënu ña!
- 9 Mbetani vële ryemadëhëhni vahnë va nuñani yam ÿa, kabi Wënu ña vërahu rëkëd macëndëhni!
- 10 Mbetani vële lifë këm fo va kabi ile satëk ntidëni; Inawñ ambin ña vëhni hwëhnëk!
- 11 Mbetarun wühne nte njewëderun, mbërehnëderun, ntehnëderun sifa wanës wameh-wo va kabi ami hwëtahnërun.
- 12 Tisëryiwu, natëryiwu, kabi icos cankafe hnapëdëhu ambin hna. Dënkwëtaryin, koyëna mbërehniniho wakila wañ kobëri ña fëna.»

Wañjiry gë humpen

13 Yesu më mbok ntehnëk: «Wühne ye wañjiry ðuniya ña. Bare ge wañjiry ña gona ñañ, hak kode mbokaryi ñañëni? Gona kwëhna nafa; ntonjëde g'ipër, do vahnë va njasahnëdëni.

14 «Wühne ye humpen ðuniya ha. Inawñ nte vëryik yañ hn'ikuñ ña kodena cowi.

15 Pëdëdëna lampu do cowi sëñ, bare kañjëde yañ pëtënhahnëhni vële ye cery va.

16 Koyëna tëfëka pëtënd humpen hun ha hnë vahnë hna, nuhahnëni ifërën le lidun ÿa do cëmbahnëniha Rëm hun le ye g'ambin ÿa.»

Nafa sariya

17 Yesu më mbok ntehnëk kat: «Antë ntiyahnu itëkwehn sariya Moyis do g'ile kerëni wakila ña yijëbu. Yijëla soñe rëkwehnu, bare soñe fadënu yijëbu.

18 Toña ÿa fëyadëmu: gante-wo mbiyëk ambin ñi g'inkal inji, ñoñ ñaÿëtëdëna sariya hna, la

fakerëh fante ÿak vak. Nkođ hafo hale padëđ fop.

¹⁹ Soŋe umë ye, ale ÿaÿëtëk facariya fante ÿak vak hnë waŋi do karanëhni vëÿëntaŵ va ntintini koyëna ÿa, ahnë arac yed ale ÿak vak ÿa hnë Naŵ ambin hna. Bare ale ŵawëhnëk do karanëhni vëÿëntaŵ va, naÿëđ Naŵ ambin hna.

²⁰ Toña ÿa fëyađëmu: ge icat dëŵ hun iŋa dëbëna mba vëharan sariya vi do gë wafarise wï, kodiluhna arëнку Naŵ ambin hna.»

Karan soŋe ntavah

²¹ Yesu më mbok ntehnëk kat: «Njëtarun ntehniniho vacërakëlo fu va: “Nt'aryaŵa ahnë wakwëhn ampër; ahnë ale-wo-le ryawëka aÿëntaŵ a, tëfëka njoyi karyënkŵ ahitiŋ hna.”✧

²² Bare ami ntehnëđëmu: ge ahnë ntavëka g'aÿëntaŵu ÿa, tëfëka njoyi haryënkŵ ahitiŋ hna; ale lehnëka aÿëntaŵu ÿa: “Fufafu yeru!” tëfëka kitinji Mbara Vëhitiŋ hna; ale lehnëka: “Ahnënkŵah yeru!” ahnë arac tëfëka ntabi hnë hwëđëh janáma hna.

²³ «Ge awa ñađu ayëđahna Wënu ŋa hn'ile cënađe sadëha hna, do hnam aryënkŵëtat aÿënta hu ÿa kwëhnak ile lavëka gë wëjë,

²⁴ tavëry ile ÿakëndu ayëđahn ÿa hn'ile cënađe sadëha hna, ayi ten asaŋëndaniŵu g'aÿënta hu arac; tac g'avokaj asëna sadëha hu ÿa.

²⁵ Ge hn'ile akitiŋëđërun hna nkorun ayindu g'ale rakëlëku ÿa, diry fere ñap asaŋëndanu g'umë hnë wati le worun hn'ankaw ÿa. Ge gena umë, kođ pëlayehnëhi hnë ahitiŋ hna, do

✧ 5:21 5.21: Icahn 20.13

ahitiŋ a njëdahnëdëhi gë vësankaf do vëhni cëdëdënihi gë kaso.

²⁶ Toña ŷa fëyaďëmi: cahnëdila hnam muk, hara cosahnëlihna đalasi le wonanëruha ŷa!

Karaŋ soŋe vësëval vësan vëhaŵary

²⁷ «Njëtarun fëna ntehniko: “Nt'ayëkëlehna asëval ahaŵary.”✧

²⁸ Bare ami ntehnëdëmu: asan ale-wo-le yëkëka asëval ale nkok ñëlëna ŷa hafo naha soŋe ndakëni, arac ndakëni g'asëval arac ntaŵary dëŵu hna.

²⁹ Awa age nkër hu ŋa ŷaď ntiyehni uŵeh, dokëтары aloŋ ŋaŵët: ntihëtaŷi iñë ryampo fecek mbahn hu hna g'ile ntabik mbahn hu ŋa fop hnë hwëdëh janáma.

³⁰ Do ge soŋe vák hu rëhw ŷa ñaď ntiyehni uŵeh, dëpëтары aloŋ ŋaŵët: ntihëtaŷi iñë ryampo fecek mbahn hu hna g'ile ntabik mbahn hu ŋa fop hnë hwëdëh janáma.

³¹ «Njëtarun ntehniko fëna: “Ale vambëka asëvalu ŷa tëfëka njëdahna kayëte nte rufahnëď mbambik.”✧

³² Bare ami ntehnëdëmu: asan ale-wo-le vambëka asëvalu ŷa, hara pëlalehnëlihna g'asan ahaŵary, arac liyendëha ile mbañëk Wënu ŋa ge mbok ñëli; do ale ŷëlëka asëval ale mbambëk asan ahaŵary ntik ndakëntal nte ye had asëval ale nkok ñëlëna ndakëdëni.

Karaŋ soŋe idëk

33 «Njëtarun fëna ntehniniho vacërakëlo fu va: “Nt'arav ile lëkëru haryënkw Ahwëhn hna, bare diry le lëkëru ali ÿa.”✠

34 Bare ami, ntehnëdëmu: nt'alëku muk! Nt'alëkahnu ambin ña, kabi hnam nke laña Wënu ña.

35 Nt'alëkahnu nkal inji, kabi umë ye sëba wapary Wënu ña. Nt'alëkahnu Yerusalem, kabi inawñ ahnawñ asankaf a ye.

36 Nt'alëkahn dënk vankaf hu vi, kabi kodila ayerëna ma avahnëna wëla imul dampo dëw hu ña.

37 Ge ha ye, dehnëryin, “Ha” ge hali ye, dehnëryin “Hali”. Dëk nte-wo-nte wënërun ña gë Sintani matid.

Karaj soje igwëcag

38 «Njëtarun ntehniko: “Ge inkër lokëtëruha ahnë, inkër lokëtëgëderu do ge beñ wubëruha ahnë beñ wubëgëderu.”✠

39 Bare ami ntehnëdëmu nt'awëcaguna ale liku uweh a. Ge ahnë foryëki uham rëhw wã, yëdaryehna poryëgi rahahn wã fëna.

40 Ge ahnë ñad njoyi hnë kitija tebahni facud fatoy fa, taveryeryehna njoryary cankap ña fëna.

41 Ge ahnë forosinëdëhi ayas kilometër ryampo, yasëryin g'umë soje wakilometër waki.

42 Yëdaryehna ale wuntaki iñë ÿa, do ant'awanja ale rëyëki inav.

✠ **5:33 5.33:** Soje Walevi 19.12; Vaker 30.3; Divëta Sariya 23.22-24 ✠ **5:38 5.38:** Icahn 21.24; Soje Walevi 24.20; Divëta Sariya 19.21

Karaŋ soŋe iŋahn vēŷeŵ fu

⁴³ «Njētarun ntehniko: “Ŋahnēryehna aŷēnta hu ŷa, do ņēwēryehna ale wok ŋahnēlihna ŷa.”✧

⁴⁴ Bare ami, ntehnēdēmu: ŋahnēryinēhni vēle ŷeŵēku va do muntanēryinēhni vēle liđēhu kēm fo va.

⁴⁵ Ge koyēna ntīdun, tufahnēdun vutah Rēm hun le ye g'ambin va yerun. Umē canēhniđēhēhni ulav lēwu ŵa, vahnē vēwen va do gē vēfērēn va do tēvēhnēndēhni vahnē vēsatah va gē vēle wok vēsatēna per.

⁴⁶ Ge vēle ŷahnēku fo ŷahnērun, soŋe ye hnapēdun icos Wēn, ide-wo-de? Wēla vēŷeŵik va ntīdēni koyēna!

⁴⁷ Ge vēŷēnta hun fo yaŷēdun, ifērēn đēcēt bi lirun koyēna? Wēla vēle wok vēyētēlahna Wēn va ntīdēni koyēna.

⁴⁸ Awa kwēhnaryin iŋahn padah gante kwēhna Rēmun le ye g'ambin ki!»

6

Karaŋ soŋe iyēd vēhaŷēhna

¹ «Ant'alindu tase vahnē ile tēyēk sariya Wēnu ŋa, soŋe ahamahniwu; ge koyēna ntīdun, nuŷadiluhna icos Rēmun le ye g'ambin ŷa.

² Awa ge njēdēdunēhēhni vēhaŷēhna va iñē, nt'aliwu ahamahniwu, gante nkeni vēle rufēhnađ le-wo-le: ntīdēni koyēna soŋe cēmbahnēndeni. Toña ŷa fēyadēmu: vēhni atēk nuŷani icos dēw hni ŋa.

✧ 5:43 5.43: Soŋe Walevi 19.18

³ Bare ge vák rëhw hu ÿa njëfadëhëhni vëhaÿëhna va iñë, vák rahahn hu ÿa tëfëlahna njët,

⁴ nkohahn soŵik ile lidu ÿa. Ge koyëna ntidu, Wënu ña, Rëmuh ÿa, hnuď ile lidu wandëm ña do cosëdëhi.»

Karaŋ soŋe sifa iyëfa Wën

⁵ «Ge njëfadunëha Wënu ña, ant'arëfëtalahnënduni vahnë vële ÿahnëk tufëhna vi: vëhni, nëŋahnëkëhni iyëfa wënkahn vacaliŋa hna do hnë le-wo-le rëkëde nundeni. Toña ÿa fëyaďëmu: vëhni tëk nuÿani icos dëw hni ña.

⁶ Bare wëjë, ge ñadu ayëfahna Wënu ña, tënkëry cery hu hna, afid rënka ÿa do ayëfahna Rëmuh le ye ÿëwa soŵak dënk hna; do Rëmuh le hnuď le lidu le coŵaru ÿa, cosëdëhi.

⁷ «Ge njëfadun nt'arëfëtalahnënduni vële wok vëyëtëlahna Wën vi, vëÿaŵënkah vi vële njehëk kwëlëkwël wanës wante wok kwëhna hna nafa: ntiyahnëkëhni Wënu ña mawëndëhëhni ge njabënëni wanës ña.

⁸ Nt'arëfëtalahnënduni. Wënu ña, Rëm hun ÿa tëk njët le valëku ÿa, ani g'arëyahnënduna ÿa.

⁹ Wëlin gante tëfëka ayëfandu ka:
«Rëm fu le ye g'ambin,
Arabi vahnë va fop njavëtëni Wën Hupacah yeru.

¹⁰ Arabi nawë hu ña njij.
Arabi ale-wo-le ÿa nti nkal li ile ÿadu ÿa gante ntide hn'ambin ki.

¹¹ Yëďëryifu fac-wo-fac le rokëďëfun.

12 Tavëndifu ile lëntëbun ŷa gante tavëhnëbunëhëhni, fuhnë fëna, vële lëntahnëkëfu ki.

13 Do nt'aravëfu yëkëhnahnifu, bare ŋaŵëtëndifuna Aŵenehna. [Wëjë hwëhnëk ucankaf uŋa gë fanka fa do gë icëmb iŋa kwëlëkwël. Amina.]”

14 «Ha, toŋa ye, ge tavëntunëhëhni vëŷënta hun va wameh wante ntinihu ŋa, Rëmun le ye g'ambin ŷa fëna tavëndëhu.

15 Bare ge tavëndilunihna vëŷënta hun va, Rëmun fëna tavëndiluhna wameh wante lirun ŋa.»

Karaŋ soŋe suŋ

16 «Ge cuŋëdun, ant'aŷaŋënu wayëka ŵa had gante ntidëni vële hnaŷënad ki: mbacëdëni wayëka ŵa soŋe vahnë va fop njëtahnëni cuŋëni. Toŋa ŷa fëyadëmu: vëhni tëk nuŷani icos dëŵ hni ŋa.

17 Bare wëjë, ge cuŋëru, gwëŋary do asirëta nkaf ŋa,

18 soŋe ntë njëtëni vahnë va cuŋëru. Rëmuh le wok nudena ŷi umë nud le lidu wandëm ŋi do cosëdëhi.»

Hnapul ambin hna

19 «Nt'avarëpu hnapul hnë iŷi duniŷa, le përekanëdëni vamaŷ gë le rokëd waryëhwëra, ma le kodëni nteni vële va.

20 Bare ßarëparyin hnapul ambin hna, le nkoni wayena vamaŷ ma le rokëd waryëhwëra soŋe përekanahnëni, do hn'ile nkoni wayena vële ntehahnëni.

21 Yëtëryin le nke hnapul hun hna, nkeđ iña hun iña kwëlëkwël.»

Humpen imbahn

22 «Vinkër va ye lampu mbahn ɲa. Ge nuđu wapacëk mbahn hu ɲa fop kwëhnad humpen.

23 Bare ge vinkër va përenalihna, mbahn hu ɲa fop hn'umëhwëry nkeđ. Awa ge humpen nte rëfakëha nke hnë wëjë ɲa mëhwëry mbacak, mëhwëry tac mbahnëđ đus!

Wën ma koryi

24 «Ahnë kodina njohalëhni vahnë vëhi gë ntaŵary dëwu ɲa fop: caɲëđëni g'aryampo do ɲahnëđëha; ñëwëđëha aÿëntaŵ a do njafa. Kodiluhna ayohaluna Wënu ɲa do ayohalu fëna koryi ndampo fo.»

Ikwëtahn Wën

25 «Paɲare umë lehnandëmu: nt'ahnahandu ile rokëđun ma vile liyađun. Gena bi uwám yabëk gë roka do mbahn iɲi yabëk fëna gë viÿi vi?

26 Yëkëryinëhni wusëry wï: wahnadëđina, wavarëpëđina fëna, waryanëđina iroka hnë vandank, bare Rëmun le ye g'ambin ÿi ndavëđëhëhni. Kas wëhnë vële lëbëkëhni nafa wusëry wï dinëhnëđiluhna bi ntëbini vëhni đus?

27 Ge ahnë hnë wëhnë nahad uryëñah lëwu wã kod bi koyëna nkwën iyary wafac walëwu wã?

28 «Do ye hnahađun fëna soɲe viÿi vile liyađun? Yëkëryin gante pëhnëđ wapëtel wabë fëk ki: đokuɲëđina, bahnëđina wafand.

29 Bare la ahnaŵ a Salomo, g'uvetak lëwŵa wã fop, nuŷalohna viŷi viwamah had ufëtel ryampo gë watac ki.

30 Wënu ŋa koyëna cudëdëha idël nte ye dol ani do acahn ntonji gë hwëdëh. Ge umë toña ye, kas wũhnë cudëdëhu ntëbi dël inŷi! Kwëtahn hun inŷa ya bëna!

31 Awa ntë nkehahnahnu alehnëndu: “Ye rokëden, ye seden, ye liyaden?”

32 Vële wok vëyëtëlahna Wën va vërad kwëlëkwël soŋe virac fop. Bare wũhnë, Rëm hun le ye g'ambin ŷa njëtëk mbalëku virac fop.

33 Awa, bëraryin iyëkëlehn Nawŵ Wënu ŋa ten do gë ile satahnëka ŷa, tac njëdafëhu fëna le valëku ŷa fop.

34 Antë nkehahnahnu soŋe acahn: acahn ŷa nkehahnahnëdëha g'umë dënk. Ambër nte yijëd fac-wo-fac ŋa gwër nke soŋe fac ŷa.»

7

Nt'ahitiŋehni vëyënta hu va

1 Yesu më ntehnëk kat: «Nt'ahitiŋu nkeya vëyënta hu va soŋe Wënu ŋa antë kitiŋu wũhnë fëna.

2 Yëtëryin dŷus, Wënu ŋa kitiŋëdëhu gante kitiŋëdunëhëhni vëyënta hun ka, g'añëŋa nte ŷañëhnahnëdunëhëhni vahnë ŋa ñañëhnahnëgëdëhu Wënu ŋa.

3 «Soŋe ye yëkëdu ivëd le ye hnë inkër aŷënta hu hna, do hara kamahnëlihna bërëh bële yehi hnë inkër hu hna?

⁴ Hak kodu alehna aŷenta hu ŷa: “Naperye lihëti ivëd le yehi nkër hu ŷi” hara bërëh yehi inkër hu hna?

⁵ Wëjë, ale ntiyahnëk catëru alëbëhni vëŷëntaŵ, dihëtary ten bërëh bële yehi inkër hu ŷi tac nuđu dŷus alihëtahna aŷenta hu ŷi ivëd le yeha nkër dëŵu ŷi.

⁶ «Nt'ayëdawuni ile sëvak ŷa wabe, kabi ge njëdarunëhëhni cahëtanëhnëdënihu ŷarënihu; nt'aloŷu wanjere hun wakwëhn nafa had sanikona ŷa haryënkw vampëhëmpëh hna, kabi ge ntoŷëntunëhëhni nkëñëdëni do nihëd.»

Siyab soŷe wayëfa

⁷ Yesu më mbok ntehnëk kat: «Tëyëryindën njëdaderun, yëkëlehnëryindën nuđun, bankëryindën rënka ŷa pidëtënderun.

⁸ Paryi pëyađëmu, ale-wo-le rëyëka njëdađe, ale yëkëlehnëka nuđ do pidëtëhnëđe rënka ŷa ale vankëd a.

⁹ Nke bi hnë ŵuhnë ahnë ale yëdađeha fatahu itaka ge mburu tëyëka,

¹⁰ ma lën ge igis tëyëka?

¹¹ Mama mehantun, bare viŷë vëfëren yëdađunëhëhni vutah hun va. Do kas Rëmun le ye g'ambin ŷi njëdađëhëhni viŷë vëfëren vële rëyëdëha va!

¹² «Fop ile ŷađun ntinëhnënihu vahnë ŷa, dinëhnëryinëhni ŵuhnë fëna: irac ye ile karanëd sariya Moyis ŷa gë vëkayëte wakila ŷa.»

Vankawë vaki va

13 «Tënkëryin rënka suyah hna. Vëyabah rënka yankah hna tënkëdëni do nkaŵ nkwankah ɲa tëfëdëni bare g'ibëv njiryeryëd.

14 Rënka suyah ŷa g'ankaŵ ntakah tëfi ɲa g'uwám usër njiryeryëd; vële hnuď va vëyabëna.»

Wakila vëwër

15 Yesu më mbok ntehnëk kat: «Keharyinëhni vële wok wayena wakila paryi. Njijëdëni hnë wuhnë ntiyajëdëni had wape, bare bambery lëw hni waŷin wayapah ye.

16 Njavëtëdunëhëhni ge nurun ile ntidëni ŷa. Gena bi waresen wã kwëcëdëna hnë wadëmpëhn do wanuŷ ɲa fëna kwëcëdëna hnë dël imeh.

17 Atëh përen wadëwel wapëren ntëwëd do atëh meh wadëwel wameh ntëwëd.

18 Atëh përen kodina ntëw wadëwel wameh, atëh meh fëna kodina ntëw wadëwel wapëren.

19 Atëh nte-wo-nte wod dëwëna wadëwel wapëren ɲa, ɲosëde ntabi gë hwëdëh.

20 Ha, koyëna dënk njavëtëdunëhëhni wakila vëwër ɲa ge nurun ile ntidëni ŷa.»

Vërefal paryi va

21 Yesu më mbok ntehnëk kat: «Lakënde vahnë va macëndëniho: “Ahwëhn, Ahwëhn” gena soŋe umë rënkëndahnëdëhëhni Naw ambin hna; vële lid le ñad Rëm mën le ye g'ambin va fo rënkëd.

22 Hnë fac le kitijëdëha Wën duniŷa hna vëyabah ntehnëdëniho: “Ahwëhn, Ahwëhn, gena bi toña, g'uwác hu wã pëyahnëdëfunëho wanës Wënu ɲa; g'uwác

hu wã ntaďefunëhëhniwo wayine ŋa; g'uwãc hu wã ntidëfunëho vifëmpëhnahnah viyabah?"

²³ Awa ntehnëďëfuhëhni: "Kobëri yëtëluhna! Njãwëtaryino, wũhnë vële wok dïďiluhna le ñad Rëm mën a!"»

Vacery vaki

²⁴ Yesu më mbok ntehnëk kat: «Ale-wo-le wëryëk wanës wante hnësëďëfu takahn ŋi do nti watac arac aritah ye: nke had ale vëryëk cery ntëwu gë sima.

²⁵ Rëv ŷa tëvëk, wasën wã macëk, sël sankaf ŷa cëlëk, bare këfëna cery tac, kabi gë sima mbëryik.

²⁶ Bare ale wëryëk wanës wante hnësëďëfu takan ŋi do dil watac, arac ahnënkwah ye: nke had ale vëryëk cery ntëwu g'inkal fo.

²⁷ Rëv ŷa tëvëk, wasën wã macëk, sël sankaf ŷa cëlëk këfëlehn cery tac do nih fop.»

Ucankaf Yesu

²⁸ Ga puhnak Yesu wante nësëďëho ŋa, vahnë va fop pëmpëhnahnëkëhniwo gante karaŋëďëhëhniwo ka.

²⁹ Gelohna gë vëharan sariya vëlëw hni ka, bare g'ucankaf karaŋëďëhëhniwo.

8

Yesu ahwëhn ambiy njërënëď

¹ Ante cëlëďëho Yesu kuŋ hna kore sankaf rëfëlehnëďëhawo.

² Awa asan ahwëhn ambiy tëhalehn a, ndëkwëhn karyënkw lëwu do ntehna: «Ahwëhn, ge ñadu, kodu ayëreño, afacënëlehno.»

³ Yesu më njelëk vák ÿa ñaka do ntehna: «Ñadëfu: Pacëry!» Tañ njërëlehn.

⁴ Tac Yesu më ntehnëka: «Nëpary ðus: nt'afëyahna ÿin la aryampo, bare yiry njëki asëna wasadëha ÿa, do canëry sadëha le kerëko Moyis canënde ÿa. Koyëna vahnë va fop njëtëdëni pacëru.»

Yesu aryokuñëhn kapiten njërënëd

⁵ Wati nte tënkëdëho Yesu Kaperënaÿum ña, Kapiten vë Rom rëhakawo soñe muntahna ndemahna.

⁶ Më lehnëkawo: «Ahwëhn, aryokuñ mën a ndakëk tere hna, kodina mat, mbërak ðus.»

⁷ Yesu më ntëkwaka: «Njidëfu yërënëwë.»

⁸ Kapiten ÿa më ntehnëk: «Ahwëhn, catëla soñe arënkahn tere mën hna. La ki fo nësëru njërëd.

⁹ Ami dënk, vële lëbëko ucankaf a wawëndëbu do kwëhnabuhëhni wasodade wale wawëndëho fëna. Ge ntehnëbuha aryampo nji, njid. Ge ntehnëbuha aÿëntaÿ njij, njijëd. Do ge ntehnëbuha aramp mën a fëna nti iñë, ntid.»

¹⁰ Yesu ga nkwëryëk wanës watac, pëmpëhnahnëkawo më ntehnëkëhni vële rëfëlehnëdëhawo va: «Toña ÿa fëyadëmu: nulëwahna hnë bulunda vëvë Isërayel hna ale njabëk ikwëtahn g'aÿi ki.

¹¹ Paryi pëyadëmu: vahnë vëyabah matidëni vacape hna fop, ntañalandëni gë Abëraham gë Isak do gë Sakob Naÿ ambin hna soñe ambënt ña.

12 Bare vële rëfëkawo nkentini Nawĩ va canëdëni g'ipër le mbahnëk hna, hnam rëkëd kondëni do cemëlehnandëni wabeñ ña.»

13 Tac Yesu më ntehnëka kapiten ÿa: «Bokary gë ÿal hu! Arabi Wënu ña ntinëhni ile hwëtahnëru ÿi!» Do aryokuñëhn kapiten ÿa njërëko hnë wati rac dënk.

Yesu vëres vëyabah njërënëd

14 Tac Yesu njiko tere Piyer hna më tëkatëka hnëmu asëvalu Piyer ga ndakëk; mbahn inja njakëkawo.

15 Umë ñakëka vák ÿa do yak mbahn wã tavëlehna tañ. Asëval a matëlehn njohala.

16 Ante nëkak ña, njonëhnijikëhniwo Yesu kore sankaf vahnë vële pëlani wayine. Gë wanës wadëwu ña fo ntadëhëhniwo wayine ña do njërënëdëhëhniwo fëna vëres va fop.

17 Koyëna ntiyako wanës kila le waciko Esayi ÿa:

«Nufëk ile horotehnëdëhëfu ÿa;
ndibëk wates wadëw fu ña.»[☆]

Vële ÿad tëfëlehnëndëniha Yesu

18 Ante nukëhniwo Yesu fop kore le hwërëka ÿa më ntehnëkëhni vëréfal vëlëwu va ntëmpëtani gë cape ñëntaũ lant ka.

19 Hnë wati rac Aharañ sariya aryampo më tëhaka do ntehna: «Aharañ, tëfëlehnëdëmi hn'ile-wo-le njidu hna.»

20 Yesu më ntëkwaka: «Vuntadaũ va kwëhnani wahatëh wale njinëgandëni do

[☆] **8:17 8:17:** Esayi 53.4; 1 Piyer 2.21-24

wusëry w̃a wahof; bare Ajë Ahn'a kwëhnana yëw̃a le njinëgad.»

²¹ Ahaw̃ary kat arac arëfal Yesu yeho, më ntehnëgëka: «Ahwëhn, yëdërye yiwu ten hnapu hafo Apa cëm tac do gë yiju rëfëlehnëndi.»

²² Yesu më ntëkwaka: «Tëfe do tavëryihni vësëm va mbañënihëhni vësëm vëlëw̃ hni va.»

Yesu sël tëryëd

²³ Tac Yesu më kayëk kulu sankaf hna do vërëfal vëlëw̃u va më kayëntini.

²⁴ Tañ sël sankaf matëlehn lant hna, cëlënd hafo wavonkëlo wënka ña ñand tëmp kulu ỹa. Wati rac Yesu wakwëd ndakëko.

²⁵ Awa vërëfal va më tëhaniha nëgëtëniha ndekatëndëni: «Ahwëhn, pehetëryifu! Cëm inja yeyinëk!»

²⁶ Më ntëkwakëhni: «Soñe ye ntakëku? Gante mbak kwëtahn hun ka!» Matëlehn, ñañëna sël ỹa gë wavonkëlo wënka ña, tëryalehn fop nkelehn yamah sankaf.

²⁷ Vëhni fop pëmpëhnahnëkëhniwo më ntehnëdëni: «Mo ga ye awa ayi asan? La sël ỹa gë wënka ña mawëhnëdëniha!»

Yesu njërëndëdhëhni vësan vëhwëhn wayine

²⁸ Ante tëkëko Yesu hnë nkal vëvë Gadara hna, gë cape ñëntaw̃ lant ña, vësan vëhi vële pëlaniho wayine më cahhini wayag hna njijëndëni pankëlëni. Nayëniho d̃us, soñe rac ahnë dëkëd̃ilohna mbok tëf nkaw̃ tac.

²⁹ Pëgwëlehnëni ndekandëni: «Ajë Wën, ye ye yëbëlan fu? Ahorotehnëfu bi yijëru ani gë tëkahnënd wati kitiñ ña?»

³⁰ Hara kore vampëhëmpëh ryavëdëho ñawët toye.

³¹ Awa wayine ña më muntaniha Yesu aki: «Ge ñadû alafu, cañëtëryifu hnë vani vampëhëmpëh!»

³² Më ntehnëkëhni: «Yiryin!» Më cahnënihëhni vësan vëhi va njini tënkënihëhni vampëhëmpëh va. Tañ kore vampëhëmpëh na fop pëtalehnëhni vambëñ kuñ hna njini ntëbani lant hna do cëmëlehnëni fop.

³³ Vëhery vampëhëmpëh va njilehnëni g'igary fo g'ankol do gë le kwëtëdeni vampëhëmpëh hna pëyahni fop le nuni ÿa do g'ile yehëhni vësan vële pëlaniho wayine va.

³⁴ Vahnë vëvë nkol va fop cahnëniho njini pankëlëni gë Yesu. Kobëri ga nuniha këlaniha cahn resiyo lëw hni hna.

9

Yesu ale ye vorovoro njërënëd

¹ Ga matëk hnam Yesu më kayëk kulu sankaf hna do ntëmpëta nji g'inkol ntëwu.

² Ga tëkëk hnam vahnë më njinenëhniniha asan ale ye vorovoro hnë yala ndakëko. Yesu ga nuk ikwëtahn nte kwëhnani soñe lëwu vële yojëkawo va, më ntehnëka aresa: «Duñënyary, fatah mën! Tavëhnëmi wameh hu ña!»

³ Awa vëharan sariya vëryampo më nahadëni: «Aÿi asan Wënu ña njewëd!»

⁴ Yesu njëtëko le nahadëni ÿa, më ntehnëkëhni: «Soñe ye hwëhnyarun viñi vinahan vimeh?»

⁵ Lehnuŵa aŷi asan: “Wameh hu ŋa tavēhnēmi”, ma: “Matēry do yasēry” ryampo bi ŷak hnēŋək nēsi hnē waŋi?

⁶ Awa ņadēfu ayētu: Ajē Ahn'a kwēhnak fanka nkal li tavēhna ahnē wameh.» Tac mē ntehnēka asan ale yeho vorovoro ŷa: «Matēry, nufēry yala hu ŷa awēnc gē ŷal hu!»

⁷ Asan a matēlehn nuf yala lēwu ŷa do mēnc gē ŷalu.

⁸ Kore ŷa ga nuni watac, pēmpēhnahnēkēhniwo do cēmbēdēnihaŵo Wēnu ŋa soŋe le njeđakēhni vahnē va iŷi sifa wēka.

Matiye nkeđ arēfal Yesu

⁹ Yesu matēko hnam ŋjind do nuhna asan ale wācik Matiye hnē biro le cosahnēde ŷatētanke hna ntaŋako. Mē ntehnēka: «Tēfe!» Matiye matēlehn do tēfēlehnēnda.

¹⁰ Tac, Yesu gē vērēfal vėlēwu va roka tokēlandēniho tere Matiye hna gē vērēf ŷatētanke vēyabah do gē vēweh vēhaŵary.

¹¹ Wafarise wā ga nuni watac mē ntehnēnihēhni vērēfal Yesu va: «Soŋe ye tokētēde aharaŋ hun aŷi gē vērēf ŷatētanke vi do gē vēweh vi?»

¹² Yesu nkwēryēkēhniwo mē ntehnēk: «Vēres va valēkēhni g'ayērēn, gena vēle wok vēresēna.

¹³ Yiryin aŷēŋawu ile pēhnētanēd waŋi wanēs Wēn: “Ipērēna ŋa fecehnēko, gena sadēha wusaŵ.”✧ Yētēryin vēwen yijēbu wācu, gena vēsatah.»

✧ 9:13 9.13: Ose 6.6

Yesu gë suŋ ŷa

14 Awa vërëfalSan Ayary a më tëhaniha Yesu do tëyëniha: «Fuhnë gë wafarise wî njuhëkëfu cuŋ iŋa, awa soŋe ye vërëfal hu vi vësuŋëdina?»

15 Më ntëkwakëhni: «Naharun bi vële fayehnik ambënt va kodëni kwëhnani uyiwëhnah wati le nkelahnëni g'ale ŷëlëd a? Kodina nke watac! Bare wati yejëk ntihtëndëniha ale ŷëlëd a; awa wati rac vërëfal mën va rëkëd cuŋëntëndeni.

16 «Ahnë kadëdina ankwëŷ pand kasëk, nte wok kwëŷana ten, hn'ipand cër; ge gena umë, ankwëŷ pand kasëk iŋa, ge ndagik, kwëŷad do citëd pand cër iŋa do hatëh ha njankëd d'us.

17 Tawëdëna fëna uñen kasëk hnë waryëpët wasër*; ge gena umë waryëpët wã tënkëd, përekad do uñen uŋa ndehëtaf. Bare uñen kasëk ŋa hnë waryëpët wëhasëk tawëde do koyëna ñoñ përekadina.»

Iyëren ares do g'ibëhnëndan aryag asankaf

18 Wati nte nësëndëhëhniwo Yesu waŋi ŋa, asankaf wasëwif rëkiko, ndëkwëhn haryënkwlëw'u do ntehna: «Aryag mën a cëmëk tamëki; bare yij aŷaka do matëd.»

19 Yesu më matëni gë vërëfal vëlëw'u va do tëfëlehnëniha asankaf arac.

20 Awa ga njidëni, asëval ale resëko njidëho sat kobëri hnë wabëhn pëhw gë waki, rëhakawo Yesu kamëhni do ñak wacëmët cuŋ ntëw'u ŋa

---

* **9:17 9:17** *Waryëpët wasër:* namu lëw hni hna umë tawahnëdëniho uñen ŋa.

²¹ kabi ntehnadëho: «Lakënde viyi vilëwu vi fo yakakëndëbu, njërakëndëbu.»

²² Ante ñakëk na Yesu më cahëtak do ntehna: «Yaŵënyary, aryag mën! Ikwëtahn hu na njërenëki.» Do hnë wati rac dënk asëval a njëreko.

²³ Tac Yesu tëkëko hnë tere asankaf wasëwif hna. Ga nukëhni vële yëwëd ge ahnë cëmëk va do gë vële yahnadëho va,

²⁴ më ntehnëk: «Cahnëryin hnani, fandag fi cëmëna, wakwëd fo ndakëk.» Bare njafanëdënihawo.

²⁵ Ga canënihëhni kore ya g'ipër, Yesu tënkëko cery hna, pëlahna fandag fa vák ya do matëlehn.

²⁶ Wëkasëk watac campëko resiyo hna fop.

Yesu vumëp vuki njërenëd

²⁷ Hnë wati nte matëko Yesu hnam njind na, vumëp vuki rëfëlendëhawo ndekatëndëni: «Hey! Ajë David, kayëhnahnëryiyi gë fuhnë!»

²⁸ Ga tëkëk tere hna, vumëp va më tëhaniha do më tëyëkëhni: «Ntiyahnekü bi kodëfu liwu ile rëyëdun ya?»

Më ntëkwaniha: «Ha, Aharaj.»

²⁹ Awa më ñakëkëhni vinkër va do ntehn: «Arafi Wënu na mawëryahnu ile yaadun ya kabi kwëtahnërunëho!»

³⁰ Do vinkër vidëw hni va kolëko nund. Tac më nañënahnekëhni ntehnëhni: «Nëparyin d'us, la aryampo tëfëlahna njëta wanji.»

³¹ Bare njiniho nësëndëni soje Yesu ya hnë resiyo rac hna fop.

Yesu njërenëdëha kumim

³² Wati le cahnëdëniho vumëp ña, Yesu njonëhnikawo kumim kabi yine fëlakawo.

³³ Yesu canënda tuñ yine ÿa, kumim rac pëgwëlehn nësënd. Kore ÿa fop pëmpëhnahnëkëhniwo ðus do nësëndëni: «Kobëri nulëfuhna ÿi sifa iñë Isërayel li!»

³⁴ Bare wafarise wã ntehnëdëniho: «Asankaf wayine ña yëdädëha aÿi asan fanka canahnëndëhni wañi wayine!»

Yesu kaÿëhnahnëka gë kore ÿa

³⁵ Hnë wati rac Yesu njidëho wahnaŵ gë vankol hna fop; karanjëdëhëhniwo vahnë va vacery vacaliña vantëŵ hni hna, pëyahnëdëho Wanës Wakasëk Naŵ ña do njërëndëhëhniwo fop vëres gë vëreyah va.

³⁶ Kaÿëhnahnëkawo ðus gë wakore wade nudëho ña: mbëraniho do cilëtaniho; nkeniho had wape wante wok wahwëhnana ale heryëdëhëhni.

³⁷ Awa më ntëhnëkëhni vërëfal vëlëŵu va: «Barëp roka yabah yehëhna, bare vëryokuñ va vëyabëna.

³⁸ Awa muntaryina ahwëhn kaÿ a nkwënihni vëhaŵary.»

10

Doku pëhw gë vëhi ÿa

¹ Ga puk watac Yesu macëkëhniwo vërëfal pëhw gë vëhi vëlëŵu va do njëdähni imëk ntandënihëhni wayine do njërëndënihëhni fop vëres va gë vëreyah va.

² Wëlin wamac wadëŵ hni ña:

aryënkwëryënkw a umë ye Simo, nte wãcëde
 Piyer g'aheryu Andëre
 gë viju Sebede, Sak gë San
³ gë Filip
 gë Barëtelemi
 gë Toma
 gë Matiye arëf ýatëtanke ýa
 gë Sak ajë Alëfe
 gë Tade;
⁴ gë Simo Ahahnëndak a
 gë Yuda Isëkariyot ale yedf aroka Yesu ýa.

Ipay pëhw gë vëhi ña

⁵ Tac, Yesu payëkëhni ðoku vësan pëhw gë vëhi va, gë ýi siyab: «Keharyin waresiýo wale ntëdahnëni vële wok vëyena wasëwif va do nt'arëнку la inaŵ ðampo Samari hna,

⁶ bare yiryin gë cape bulunda Isërayel vëhni vële ye had vupe vunte sëvëk.

⁷ Nkaŵ hna, pëyahënëhni vahnë va Naŵ ambin ña tëhajëk,

⁸ yërënëryinëhni vëres va gë vëhwëhn ambiý per, matëndëryinëhni vësëm va, daryinëhni wayine ña. Kifo nuýarun dawëluhna, wühnë fëna yëdahnëryin ki fo.

⁹ Nt'ayoyawu la uýëc koryi ryampo;

¹⁰ nt'ayowu kufa soñe uyas wã; la acudf akaŵary ma wapary wakawary, la ryoko, kafi aryokun a njëdäde le valëdëha ýa.

¹¹ «Ge tëkërun hn'inaŵ ma hn'ankol, yëkëlehnëryin bi mo fëhwëtak soñe kacaŵu do ñëwëryin ýalu hna fo hafo aŵatu hnam.

12 Ge tēnkērun hnē tere dehnēryin: “Arabi yam ŷa nke gē wūhnē.”

13 Ge vēle lēdfēk hnē tere rac va kacanihu, arabi dēwara hun ņa cēl ŷal hni hna, ge gwēr nuŷani nke. Ge gena umē, arabi idēwara hun ņa mboka gē ŷalun.

14 Ge, hnē tere ma nkol hna fop, ņwēŷik kacafeluhna ma nēpayiluhna, kērēnaryin hnam do bankaryin ivēdf wapary hun ņa.

15 Toña ŷa fēyadēmu: hnē fac kiti hna, vēle lēdfēk Sodom gē Gomor[☆] va vēyapēnanēdfena dŷus gē vēvē inī nkol ki.

16 «Nēparyin! Payēdfēmu had wape wante wok wayētēna ŷayah fagant waŷin. Awa titēnaryin do ahnēŷu.

17 Keharyinēhni vahnē va kabi kitiņēdfēnihu do ntampēdfēnihu vacaliŶa vantēw hni hna.

18 Njiryeryēderun haryēnk^w hnē waguverēner hna gē vēhna^w hna soŶe lēmēn, wasefe mēn yeđun haryēnk^w lēw hni, vēhni gē wabulunda wadēw hni ņa.

19 Ge njiryeryirun vakitiŶa hna antē nkehahnahnu soŶe le hnēsēđun ma gante tēfēka ahnēsu: wanēs wante rēfēka ahnēsu ņa nŶēdafēhu Wēnu ņa wati rac.

20 Ha, gena wūhnē rēkēdf ahnēsēndu, bare Iyir Rēmun ņa rēkēdf nēsēnd hnē wūhnē.

21 «Hnē wati rac, vēle vankēk rēm gē hnēm nŶēdahnēlēdfēni soŶe ndawīni; warēm wā koyēna ntīdfēnihēhni vutah vuntēw hni va do

☆ 10:15 10:15: Wapēgwala 18.1–19.38

vutah va ñewëdënihëhni vële hnagëkëhni va do ndawëhnedënihëhni.

²² Vahnë va fop ñewëdënihu soñe lëmën. Bare ale yawënad hafo pu ÿa, Wënu ña pehëtëdëha.

²³ Ge këm fo ntiderun hn'inaw, garyëryin hn'ikawary. Toña ÿa fëyadëmu: nkodun afëyahnëndu wanës Wënu ña hnë wahnaw wawë Isërayel hna fop hafo Ajë Ahn'a bokaj.

²⁴ «Fakarañ fante lëbëka aharañ alëwu gena do aryokuñ ale lëbëka ale ndokuñëhnëd gena.

²⁵ Cañëk ge fakarañ fa nke had aharañ alëwu ÿa do aryokuñ a nke had ale ndokuñënd a. Ge asankaf tere ÿa Belësebul macëde, awa vëvë tere lëwu va fëna koyëna macëdeni!»

Ale rëfëka ntakëlëntëdehna

²⁶ «Gante-wo nke ka, ntë ntaku gë vahnë va. Fop le soñik ÿa cowëtëde, do fop le ye sëvah ÿa njëtëde.

²⁷ Ile hnësëhnëdëmu g'umëd ÿa, tëfëtaryin ge pacëk; ile ÿakëñakënderun ÿa, dekaryin yañ.

²⁸ Antë ntakuni vële ryawëd imbahn bare hara wahodina ndawëni ntañary ña; dakëryiwuna Wënu ña umë ale hod ntab mbahn inja g'intawary inja per janáma hna.

²⁹ Gena bi nkwañëdeni vuñer vuki gë uñëc koryi ryampo? Bare la fëndampo hnë vutac yojëdina nkal li hara Wënu ña Rëm hun ÿa yëtëna.

³⁰ Ge wuhnë ye, la mul bë vankaf hun ñi ndëkwëk.

³¹ Awa ntë ntaku: wuhnë lëbëkëhni nafa ÿa kore vuñer vuyabah!

32 «Ale-wo-le hnēsək ɓulunda hna ami hwēhnēka, nēsədēfu ami fēna haryēnkw Rēm mēn le ye g'ambin ŷa ami hwēhnēka aŷi;

33 ɓare ale-wo-le hnēsək ɓulunda hna kwēhnələwāhna, nēsədēfu ami fēna haryēnkw Rēm mēn le ye g'ambin ŷa kwēhnələwāhna.»

Gena yam bare uwēt

34 «Ant'ahnahawu yam yiryeryibu duniŷa li: gena rac, uwēt ye.

35 Wasaŋədīna ajē gē rēmu, aryag gē hnēmu, asēval gē hnēm asanu;

36 do vēŷeŵ ahnē va, vēvē tere lēwu va dēnk yed.

37 «Awa ale ŷahnēka rēmu ma hnēmu hafo lēbiwu ami, ahnē arac gena gwēr nke arēfal mēn; ale ŷahnēka aju ma aryagu hafo lēbiwu, ahnē arac gena gwēr soŋe lēmēn ŷa.

38 Ale wok maŵana tēfēndo hafo paki cēm hna kērēwa gena gwēr nke arēfal mēn.

39 Ale ŷad ŷi duniŷa ŷi cēmēd, bare ale wok kwētahnēna nēf ŷi duniŷa, soŋe lēmēn ŷa, nkoryaryēd ntaŵary dēwu ŋa hafo arayen hna.»

Icos

40 «Ale-wo-le hacaku ŷa kacako; ale-wo-le hacako ŷa kacaka ale fayiko ŷa.

41 Ale-wo-le hacaka kila Wēn kabī kila ye, nuŷad icos nte kwētēhnik kila ŷa; do ale hacaka asatah a kabī asatah ye, nuŷad icos nte kwētēhnik asatah ŋa.

42 Toña ŷa fēyadēmu: ale yēdaka la wēnka wayamah fo ale ŷak vak hnē vērēfal mēn hna kabī arēfal mēn ye nuŷad icos dēwu ŋa.»

11

Vëfayik San Ayary a

¹ Ante puhnako Yesu siyab vëréfal pêhw gë vëhi vëlëwu ña, njiko soñe karanëhni vahnë va do nësëhnëhni wanës Wënu ña vankol vambë hnam hna.

² San Ayary a, nte woko le cëdfiko hna, nkwëryëko le ntidëho Këris ÿa. Awa më payëkëhni vëryampo hnë vëréfal vëlëwu hna

³ tëyëryina Yesu: «Arëhnayik ale ÿad njija bi yeru ma ahawary rëfëkëfu hnapëfu?»

⁴ Yesu më ntëkwakëhni: «Yiryin afëyawuna San ile wëryëdun do g'ile hnuðun ÿa:

⁵ vumëp va nudëni, vële radëd va gona tafëndëni, vëhwëhn ambiÿ va yër ña njërënëdeni, vëryëñenkah va nkwëryëdëni, vësëm va bëhn ña mbëhnëndanëdeni do Wanës Wakasëk ña pëyadëni vëhaÿëhnah va.

⁶ Mbetak ale wod tavëna ikwëtahn dëmën ña!»

⁷ Ante njini vëréfal San ña, Yesu më nësëndëhëhni kore ÿa soñe San ntehnënd: «Ye yirunëho ayëkiwu wula hna? Ale wok kwëhnana nafa had idël bë tëfary sën nte ñënkëlend sël bi?

⁸ Awa ye yirunëho ayëkiwu? Ale sudak viÿi viwamah bi? Vële sudad viÿi viwamah va vacery vëhnaÿ hna nkeni.

⁹ Awa, ye lë yirunëho ayëkiwu? Kila bi? Ha, ntehnëdfëmu ntëbik dënk kila.

10 Soŋe San nēsēf Vikerēh va ante ntehnēko Wēnu ŋa: “Cañētēryidēfuha afay mēn a haryēnkwa hu pēhwētēhni nkaŋ ŋa.”✧

11 Toña ŷa fēyadēmu: kobēri nagina ale lēbēka San Ayary a; bare ale ŷak mbak nafa Naŋ ambin hna umē lēbēka San.

12 Kobēri wati nte pēyahnēdēho San wanēs Wēnu ŋa hafo gaki, ale-wo-le ntid fere fop tēnkahn Inaŋ Ambin hna; vēle varikanjēk va fo hamēnaŋ soŋe tēnkēni.

13 Wakila ŋa fop pēyahnēni Naŋ Wēnu ŋa. Sariya Moyis ŷa fēna pēyahnēk. Tac San fēna pēyahnēko.

14 Do ge ñadun aŋaŋu, San ye Eli, asan ale ntehnēniho wakila mbokajēf ŋa.

15 Nēparyin dūs, ge kwēhnarun vanēf awēryahnu!»

16 Yesu mē mbok ntehnēk: «Mo hoŋēfu wētēndēlehnēwēhni vēyi vahnē? Vutah vunte laŋak le nēhēfēni mēntēlēni, vundampo ndekahnatēndēnihēhni vuñēntaŋ va:

17 “Njēwēhnirun hnēŋ sampace, gaŋwēluhna sampace! Njēwēhnirun hnēŋ wakwēy, gaŋwēluhna wakwēy!”

18 San njijēko, tokēdiloŋna roka fērēn, cediloŋna uñen do vahnē va caŋahnēlēliwoŋna, ntehnēdēniho soŋe umē: “Yine fēlaka!”

19 Tac Ajē Ahn'a njijēk, tokēf, ced do ntehnēdēniho soŋe umē: “Yēkēryina aŷi asan, roka gē use ñen fo nahad, do lawo vērēf ŷatētanke ye do gē vēwen!” Bare vēle rēfēk uyēt va njavētēdēni Wēnu ŋa catēk.»

✧ 11:10 11.10: Malasi 3.1

Vankol vante wějĕk vėhwėtahnědĭna

²⁰ Awa Yesu pėgwėlehn ņaŇėnahnėndėhni vahnė vėvė vankol vante ņako ntihahn vifėmpėhnahnah viyabah vilėwu va, kabi hnam vėwėcėtėlohna vankeya vantėw hni va. Mė ntehnėk:

²¹ «Meku wuhnė vėvė nkol mbė Korasin gė mbė Betėsayida vi! Ŷal hun hna ntik Wėnu ņa viyė vifėmpėhnahnah va gena Tir gė Sidon.✧ Ge hnam ntikėnd viyė virac, vėvė hnam vi mbiyėk ga nkwėcėtakėndėni vankeya vantėw hni va. Cudakėndėni viyi icėm do nėvakėndėni ibėhn vimbahn hna tufėhnahnėni gante njiwėhnėni ka soŇe ile ntifėniho kobėri ņa.

²² SoŇe umė fėyadėmu, fac kiti hna vėvė Tir gė Sidon vėyapėnanėhnėdėna dŇus gė wuhnė ki.

²³ Wuhnė vėvė Kaperėnaŷum ntiyahnėku bi njihnėderun hafo ambin hn'ani? Gedĭna koyėna. Ňoyėderun hafo janama hna. Ge vifėmpėhnahnah vile liyik ŷal hun va Sodom✧ ntikėnde, naŵ tac nkokėnd hafo dol.

²⁴ SoŇe umė fėyadėmu, fac kiti hna vahnė vėvė Sodom va vėyapėnanėhnėdėna gė wuhnė ki.»

Iyinėga paryi ņa

²⁵ Wati rac, Yesu ntehnėko: «Apa, Ahwėhn ambin g'inkal, camehnėmi gante njėtėndanėruhėhni vėle ye had vutah ile sowėntuhėhni vėhwėhn hakili g'uyėt.

²⁶ Ha, Apa, ntiru koyėna kabi irac ŷadu.»

✧ 11:21 11.21: Esayi 23.1-18   ✧ 11:23 11.23: Wapėgwala 19.24-27

27 Yesu më mbok ntehnëk: «Rëm mën ÿa njëdfako fop. Ahnë yëtëlohna ami, Aj'a, ge gena Rëm mën ÿa. Ahnë yëtëlahna Rëm mën ÿa ge gena ami, Aju ÿa do vahnë vële rëhnabu rufëwëhni Rëm mën va.»

28 «Yijën ÿal mën hna wëuhnë fop vële ntënëk idifb vi do njëdfadëmu ntawëla ña.

29 Nufëryin sug lëmën ÿa yanëndu, koyëna nuÿadun yam ÿa soñe walawary hun hna dënk. Dakëla yentiwu do ntawary iña pacëko.

30 Sug le lehnëmu ahnufu ÿi dakëna ndifbi do idifb nte yëdfadëmu ña dënëna.»

12

Yesu gë fac ntawëla

1 Ga mbiÿëk toye, Yesu gë vërefal vëlëwu va hnë wëhaÿ vantimp ndëcëtafëniho fac ntawëla. Vërefal va inte yokëhniwo; pëgwëlehnëni nkubëndëni vantimp va do cemëndëni.

2 Wafarise wëryampo, ga nuni watac, më ntehnëniha Yesu: «Yëkëry, vërefal hu va ile nkok mawëryana sariya fu hnë fac ntawëla hna ntifëni!»

3 Yesu më ntëkwakëhni: «Karañëluhna bi ile ntiko David umë dënk gë vërefëlëntawu va hnë fac ryampo nte njokëhniwo inte ña?

4 Tënkëko cery Wën hna, nuf mburu nte kwëtëhniko Wënu ña, do tokëni umë gë vërefëlëntawu; hara, sariya fu ÿa mawëryanëlëhniwohna tokëni: vësëna wasadëha fo mawëryanëko.

5 Ma karanjêlühna bi ile kerêko Moyis ŷa: la hnê fac ntaŷêla hna, vêsêna wasadêha ndokunjêdêniho Cery Wên Cankaf hna? Koyêna vêlênêndîlohna sariya ntaŷêla ŷa, bare ahnê dehnêlêhniwohna menêni?

6 Awa, paryi pêyadêmu: nkehêhna hnani ile lêbêk Cery Wên Cankaf ŷi!

7 Gena bi Wênu ŷa lehnêk Vikerêh hna: “Ipêrêna ŷa fecehnêko, gena sadêha wusaw?”[☆] Ge paryi njêtakêndun ile pêhnêtanêd ŷa, ki-
tiŷakêndilunihna vêle wok vêwênêna.

8 Yêtêryin, Ajê Ahn'a umê ye Ahwêhn fac ntaŷêla ŷa.»

Iyêrên ale cêmêk vâk

9 Yesu matêko hnam nji hnê caliŷa ntêw hni hna.

10 Nkeho hnam asan ale cêmêko vâk. Wafarise wâ ñadêniho nuŷani ile pêyahnedêni menêk Yesu pêlahni; soŷe rac mê têtêniha: «Sariya fu ŷa maŷêryak bi njêrêni ahnê hnê fac ntaŷêla?»

11 Yesu mê ntêkwakêhni: «Ge aryampo hnê wûhnê, kwêhnaka ife ryampo fo do ife rac ntêba hnê hatêh hatêwah hnê fac ntaŷêla hna, yidîna bi ntabêtehn?

12 Do, ahnê yabêlahna bi dîus nafa ntêbi ife? Awa, sariya fu ŷa maŷêryak ntinêhni ahnê ifêrên hnê fac ntaŷêla hna.»

13 Awa Yesu mê ntehnêka asan a: «Yeli vâk hu ŷi.» Umê njelêk do mbokalehna fêrên fo gê ŷêntaw ka.

14 Tac, wafarise wâ cahnêlehnêni nêsêlini bi hak ntidêni ndawêhnahnêniha Yesu.

[☆] 12:7 12.7: Ose 6.6

Aryokuŋ ale tēhnak Wēn

15 Awa, Yesu, ga njetak ile ñadēniho ntini wafarise wā, mē kērēnak hnam do kore sankaf rēfēlehnēkaŋo. Njērēnekēhniwō vēres va fop,

16 bare ñañēnahnēkēhniwo ntehnēhni antē pēyahñēni bi mo ye.

17 Koyēna nkeho ntiyahn wanēs wante nēsēko Wēnu ña hnē wēs kila le wāciko Esayi ŷa:

18 «Wēliho aryokuŋēhn mēn ale rēhnabu ŷa, ale ŷadēfu dūs.

Umē fēbēnēdēfu iyir mēn ña do pēyadēhēhni wayamani ña gante ntidēfu ka catahnēni.

19 Konkētēdēna g'ahnē, dēkadīna, nēsēdīna soŋe tufēhnahn.

20 Pakacēdīna hn'ile fēgwēk wubēd; dīpehnēdīna lampu le wok pētēdīna dūs. Koyēna rēkēd ntind hafo urumpak wā pu;

21 do wabulunda ñi fop umē tamahnēdēni.»

Yesu gē Belēsebul

22 Fac ryampo, Yesu njonēhnijikawo asan ale wēpēko do wok kodīna nēs kabi yine fēlakawo. Yesu njērēnekawo asan arac, hafo nund do nēsēnd.

23 Kore ŷa pēmpēhnahnēkēhniwo do fop ntehnēdēniho: «Aŷi gena bi Ajē David ale hnapēdeho ŷa?»

24 Wafarise wā ga nkwēryēni, mē ntehnēni: «Aŷi asan ntadēhēhni wayine ña, kabi Belēsebul asankaf wayine ŷa yēdadēha fanka ntadēndahnēhni!»

25 Bare Yesu njëtëko nahan dëw̃ hni ɲa, awa më ntehnëkëhni: «Ge vële vankëk inaw̃ mëtëdëni vëhni fo, naw̃ tac campëd, do ge vële vankëk ankol ma tere fëna mëtëdëni, ankol tac ma tere rac campëd.

26 Do ge Sintani ntad le kwëhnëk umë ɣa dënk, umë fo wëtëryad; awa ucankaf ntëwu ɲa hak kod nko kahn?

27 Ntehnërun ntadëfuhëhni wayine ɲa kabi Belësebul yëdako imëk iɲa; vëréfal hun vi lë, mo yëdakëhni imëk ntahahnëndënihëhni? Tufahnëdëni vëhni dënk kwëhnaluhna toña!

28 Bare ge g'Iyir Wënu ɲa ntadëfuhëhni wayine ɲi, umë tufahnëd Inaw̃ Wënu ɲa tükik ɣal hun hna.

29 «Ahnë kodina tënk hnë tere asan ahwëhn fanka do nuf hnapul lëwu ɣa, ge ñabëlahna ten asan arac; bare ge ñabëka kod nuf le-wo-le tere lëwu hna.

30 «Ale wok gentina gë ami ɣa aɣëw̃ mën ye; do ale wok demadilohna varëpëwëhni vahnë va campehnëdëhëhni.

31 Soɲe umë ye pëyadëmu: vahnë va kode tavëhnini soɲe wameh-wo do soɲe wayëw̃ wante njewëniha Wënu ɲa; bare ale yewëk Iyir Ipacah iɲa tavëhnëdëna.

32 Do fëna, ale-wo-le hnësëd wanës wameh soɲe mën, Ajë Ahn'a, kode tavëhni; bare ge ahnë nësëk wanës wameh soɲe Iyir Ipacah iɲa tavëhnëdëna hnë duniɣa vë gaki ɣi gë vë le yejëk per.»

Atëh g'ile ntëwëd

33 «Atèh pèrèn wadèwèl wapèrèn ntèwèd do atèh meh wadèwèl wameh ntèwèd. Atèh na wadèwèl wante ntèwèk na njavètahnède.

34 Wuhnè wafarise wî, njapèrun had walèn! Hak kodun ahnèsèndu viyè vifèrèn do hara merun? Wès ÿa ile fèbèk ntaŵary ÿa nèsèd.

35 Ahnè afèrèn a viyè vifèrèn vile fèbèka ntaŵary dèwu va canèd; ahnè aŵeh a viyè viŵeh vile fèbèka ntaŵary dèwu va canèd.

36 Pèyadèmu: fac kiti hna, vahnè va njavètèdèni tase Wènu na fop wanès wakwèhn nafa këm wante nèsèdèniho na.

37 Yètèry, gè wanès wante hnèsèru na ki-tinjèdèhi Wènu na do pèyahnèd ge menèru ma menèlihna.»

Itèy dahèse

38 Awa vèharan sariya vèryampo do gè wafarise wèryampo mè ntehnèniha Yesu: «Aharan, ñadèfun alinèhnèfu hnufu dahèse fèmpèhnahnah.»

39 Yesu mè ntèkwakèhni gè anj nèsà: «Vahnè vèle ye vèwèh do wok vèhahnèndana soje Wèn vi, dahèse tèyèdèni, bare sifa dahèse le yehawo kila le waciko Yonas* ÿi fo nuÿadèni.

40 Ndampo fo nke gante ndakèko Yonas wafac warar hn'idonk igis cankaf ki, koyèna ndakèd Ajè Ahn'a fèna wafac warar bambery nkal hna tac mbèhnèd.

41 Fac kitinj hna vèvè Niniv va nkentèdeni gè vèvè gaki vi, do tufahnèdèni vahnè vèvè gaki vi ntèntèni. Vèvè Niniv va vèhni nkwècètani

---

* 12:39 12:39: Yonas 2.1

vankeya va ante nkwëryëniho wanës Yonas ƚa do nkehëhna hnani ale lëbëka Yonas bare wũhnë gwëcëtaluhna vankeya va.

⁴² Do fëna, fac le kitijëdëhëhni Wënu ƚa vahnë va, asëval ale hnawëko hn'inkal Saba nkentëde gë vahnë vëvë gaki vi, do tufahnëd vahnë vëvë gaki vi ntëntëni. Umë le tëkwik nkal hna matik njij nëpa usery Salomo* wã do nkehëhna hnani ale lëbëka Salomo bare nëpadilunahna!

Iboka yine

⁴³ «Ge yine ntayik hnë ahnë, le nkeho cery ntëwu hna, njid njasëlehnënd wëwac wahankah hna njëkëlehnënd hn'ile ñëwëd. Ge nuƚana, ntehnad:

⁴⁴ “Mbokadëfu cery mën hn'ile matibu hna.” Awa njid tëkata asan a had cery nte facik, fëhwëtik hafo njiv.

⁴⁵ Taƚ njid njojëhni wayine ntawu mbëd gë waki wante lëbëka wayap, njijëni ñëwëni hnam. Tac horot ahnë arac ƚa ntëbëde gë kobëri ka. Do koyëna fëna nked soƚe vahnë vëwëh vëvë dol vi.»

Hnëmu gë vëheryu Yesu

⁴⁶ Nkoko nësëhnëndëhni kore ƚa, ante tëkiniho hnëmu gë vëheryu ƚa. G'ipër ñëwëniho do ñadëniho nësëhnëniha.

---

* **12:42 12.42** Salomo aƚu David yeho, ahnawë Isërayel had rëmu. Umë vëryehnekë Cery Wën Cankaf ƚa do njëtiko soƚe yasery ƚalëwu ƚa (1 Vëhnawë 6; 1 Vëhnawë 5.9-14).

⁴⁷ Ahnë më ntehnëka Yesu: «Nëpary, hnëmuh gë vëhery hu pë r hna ñëwëni do ñadëni nësëhnënihi.»

⁴⁸ Yesu më ntëkwaka ahnë arac: «Mo ye hnëm mën ÿa do gë vëhery mën va?»

⁴⁹ Tac më tufakëhni kore le yeho hnam ÿa do ntehn: «Yëkëryin, hnëm mën ÿa gë vëhery mën va ani nkeni.

⁵⁰ Vële lid le ñad Wën le ye g'ambin ÿa vëhni ye vëhery mën va gë hnëm mën ÿa.»

13

Uhnës uryindaryindan soje ahnad uhnëda

¹ Fac rac, Yesu cahnëko tere hna nji ntaña tëfary lant hna soje karañ vahnë.

² Kore sankaf varëpëlëko caharaß lëwü, hafo kay hnë kulu do ntaña. Kore ÿa tëfary lant hna kahnëniho.

³ Viyë viyabah nësëndëhëhniwo gë wahnës wadindaryindan ntehnëndëhni: «Fac ryampo asan yiko hnë kaÿ dëwü hna ipahn uhnëda.

⁴ Ga pahnëd, wanjéc wëdampo nkaŵ hna njoko: wusëry më njini kohnëni fop. ⁵ Wëdampo nkal kwëhn wëraka njoko le nkok yabëna inkal. Wanjéc ña pëhnëlehn tañ kabi nkal ña tëwëlohna.

⁶ Ulav ŵa ga njakëk pëdëlehn wayor ña: kankëlehn kabi kwëhnalohna vënkahn.

⁷ Wanjéc wëdampo wadëmpëhn njoko. Wadëmpëhn ña naÿëko ndawëlehn hnëda ŵa.

⁸ Bare wanjéc wëdampo nkal përen hna njoko do nkeho hnë watac wadë lëwëko: wëdampo wanjéc keme (100) ntëwëko, wañëntaŵ ña

wafëhw mbëd gë ryaw̃ (60) do wakaw̃ary kat wafëhw warar (30).»

⁹ Yesu më nkwënëk: «Nëparyin ðus, ge kwëhnarun vanëf awëryahnu!»

Soŋe ye nësëd̃ Yesu gë wahnës wad̃indaryindan

¹⁰ Awa vërëfal va tëhalehnëniha Yesu do tëyëniha: «Soŋe ye hnësënduhëhni gë wahnës wad̃indaryindan?»

¹¹ Më ntëkwakëhni: «Ŵuhnë njëðayirun ayëtu viyë vivë Naw̃ ambin hna le sow̃ak, bare vëhni vëyëðayina.

¹² Ale wëryëk wapacëk a nkwënëhnëde uyët w̃a, do kobëðëha; bare ale wok gwëryëna ỹa tebëde la ile njëtëk ỹa.*

¹³ Wëlin soŋe ile hnësëhnandëbuhëhni gë wahnës wad̃indaryindan: Njëkëðëni hara vëhnudina do nkwëryëðëni hara vëyëtëðina.

¹⁴ Koyëna ile nësëko Wënu ŋa hnë wës kila Esayi ỹa ntiyað hnë vëhni:
«“Nkwëryëðfun ðus, bare yëtëðiluhna; njëkëðfun ðus, bare nudiluhna.

¹⁵ Iỹi bulunda kambënëni vankaf va soŋe antë nkwëryëðëni;
cijani vanëf va do ndëmëni,
soŋe vanëf vantëw̃ hni va antë nkwëryënd
do antë vinkër vidëw̃ hni va nund,
wahakili walëw̃ hni w̃a antë njëtënd;

---

* **13:12 13.12** *Ale wëryëk wapacëk a nkwënëhnëde uyët w̃a, do kobëðëha; bare ale wok gwëryëna ỹa tebëde la le njëtëk ỹa.* Kode nkwëryi fëna: Ale hwëhnak inë ỹa nkwënëhnëde, do kobëðëha; bare ale wok kwëhnana inë ỹa tebëde la le liyahnek̃a tək nuỹa ỹa.

më nkoni vëwëcëtađina vankeya vantëw hni va soŋe yërenahnëwëhni.”

16 Mbetarun wuhñë kabî vinkër hun va nuđ do vanëf hun va nkwëryëđ!

17 Paryi pëyađëmu: wakila wayabah gë vësatah vëhaŋary vëyabah va ñađëniho nuni do nkwëryëni ile hnuđun do wëryëđun yi, bare vëhnulohna do vëwëryëlohna fëna.»

Gabahn uhnës uryindaryindan ahnađ uhnëđa

18 Yesu më mbok ntehn: «Awa wuhñë, nëparyin ile pëhnëtanëk uwi hnës uryindaryindan ahnađ uhnëđa wã.

19 Vële wëryëđ ga nësëde soŋe naŋ do vëyëtëna bi ye nësëđ, had tëfary nkaŋ nkeni le njod uhnëđa hna: Sintani njijëđ teba fop ile fahnik walawary walëw hni ya.

20 Vëryampo had nkal kwëhn wëraka nkeni le njod uhnëđa hna: nkwëryëndëni wanës ŋa tuŋ maŋëđëni taŋ g'uhnatah.

21 Bare vëravëđina kwëhna vënkahn hnë vëhni, ikwëtahn dëw hni ŋa bëyëđina. Awa ge ryëñah wã tëkëhnikëhni ma ge mbërehnini soŋe wanës Wënu ŋa, tavëđëni taŋ kwëtahn dëw hni ŋa.

22 Vëhaŋary kat had hn'ile nke wadëmpëhn nkeni: nkwëryëđëni wanës ŋa, bare nahan iyi đuniya ŋa do gë wëbal soŋe hnapul ya ndaŋëđ wanës ŋa, do ñoñ yojëđina ifëren hnë vëhni.

23 Bare vëryampo had inkal përen nkeni: nkwëryëđëni wanës ŋa do njëtëđëni ile pëhnëtanëđ ya; watac yojëk ifëren hnë vëhni had vatëh vante lëwëko vëndampo keme

(100), vañëntaŵ wafëhw mbëf gë ryaw (60) do vakawary kat wafëhw warar (30).»

Uhnës uryindaryindan soje idël meh

²⁴ Yesu nësëhnëkëhniwo uhnës uryindaryindan haŵary: «Naŵ ambin ɲa gë yin mëntëlëni: ahnë hnadëko uhnëda fërën kaŵ dëŵu hna.

²⁵ Umëf ndampo, wati nte ndakëniho vahnë fop ɲa, ale yëwëka ahwëhn kaŵ tac a më njijëk naf idël meh hn'ikaŵ tac, njilehn.

²⁶ Ga pëhnëk uhnëda ŵa do ntëŵ, dël meh ɲa fëna cahnëntiko.

²⁷ «Vëryokuɲ ahwëhn kaŵ va njilehnëni ntehnëniha: “Ahwëhn, gena bi uhnëda fërën hnadëruho kaŵ hu hna? Awa ne matik idël meh ɲi?”

²⁸ «Më ntëkwakëhni: “Aÿeŵ mën lik rac.”

«Vëryokuɲ va më tëyëniha: “Awa, ñadu bi yifu lihëtëfu dël meh ɲi?”

²⁹ «Më ntëkwakëhni: “Hali, ge ntihëtëdun dakëna ayëcaryu uhnëda ŵa.

³⁰ Tavëryin, naÿëlahnëni hafo uhác hna. Hnë wati rac, ntehnëdëfuhëhni vëhác va ntihëtëni ten dël meh ɲi do ñabëni wavap wavap soje pëdi, tac ndanëni roka yã ndank mën hna.”»

Uhnës uryindaryindan uÿëc mutarëd

³¹ Yesu nësëhnëkëhniwo uhnës uryindaryindan haŵary kat: «Naŵ ambin ɲa g'uÿëc atëh mutarëd mëntëlëni, ule nufëk ahnë pahnëk hnë sarëdiɲ lëŵu hna.

³² Uÿëc rac yãk vak waɲëc hna fop; bare ge pëhnëk, urac yãk hnaÿëk vatëh vamb sarëdiɲ

hna fop: naŷēd hafo gwēr kofahnēni wusēry wā hnē wahnī walēwu hna.»

Uhnēs uryindaryindan levir

³³ Yesu nēsēhnēkēhniwo uhnēs uryindaryindan haŷary: «Naŷ ambīn ŋa mēntēlēni gē levir le nufēk asēval nēgw gē upih yabah, tac cis fop.»

Soŋe ye nēsēd Yesu gē wahnēs waḏindaryindan

³⁴ Yesu gē wahnēs waḏindaryindan nēsēndēhēhniwo kore ŷa watac fop; nēsēndilēhniwohna hara wahnēs waḏindaryindan gentina.

³⁵ Koyēna ntiyako wanēs wante nēsēko kila ŷa: «Gē wahnēs waḏindaryindan rēkēḏēfu hnēsēndu, do pēyahndēḏēfu viŷē vile soŷik kobēri ante ntiyiko ḏuniŷa ŋa.»

Gabahn uhnēs uryindaryindan dēl meh

³⁶ Awa Yesu tavēkēhniwo kore ŷa ŋi gē tere. Vērēfal vēlēwu va mē tēhaniha do tēyēniha: «Gabēryifu uhnēs uryindaryindan idēl meh mbē kaŷ ŋi.»

³⁷ Yesu mē ntēkwakēhni aki: «Ale hnaḏēḏ uhnēḏa fērēn wā, Ajē Ahn'a yeho;

³⁸ kaŷ iŋa ḏuniŷa ŷi ye; uhnēḏa fērēn wā vēle ye Naŷ Wēnu va ye; dēl meh iŋa vēhni ye vēle kwēhnēk Sintani va;

³⁹ aŷēw ale hnaḏēḏ dēl meh iŋa Sintani ye; uhác wā, wapuya ḏuniŷa ŋa ye; do vēhác va wamēleka ŋa ye.

⁴⁰ «Gante ntihetède idël meh do ntabi hnë hwedëh ki, koyëna ntideni vēwen va wapuya duniya hna.

⁴¹ Ajë Ahn'a payidëhëhni wamëleka wadëwu na, ntihetëdënihëhni Nawë dëwu hna fop vēle sanëkëhni vēyënta hni hn'ikwëtahn va do gë fop vēle wok vēwawëhnedilahna Wënu na,

⁴² do ntabëdënihëhni hnë hwedëh hucankaf janama hna; hnam rëkëd kondëni do cemëlehnandëni wabeñ na.

⁴³ Bare, vēsatah va rëkëdëni pëtëndëni had lepera hnë Nawë Rëm lëw hni hna. Nëparyin dus, ge kwëhnarun vanëf awëryahnu!»

Uhnës uryindaryindan sowik

⁴⁴ Yesu më mbok ntehn: «Nawë ambin na gë hnapul le sowik hn'ikaÿ mëntëlëni. Ge ahnë nuk hnapul rac cowëd g'ahaŵary. Natëdëha hafo nji nkwaŵ fop ile kwëhnaŵ ÿa do mbokaj ntaŵ kaÿ tac.

⁴⁵ «Do fëna Nawë ambin na gë sanikona wamah le yëkëlehnëd awaf mëntëlëni.

⁴⁶ Ge nuk uryampo ule hwëhnaŵ nafa ntëbi sanu, njid nkwaŵ fop le kwëhnaŵ ÿa do mbokaj ntaŵ sanikona rac.»

Uhnës uryindaryindan waryey wale pëlahnedëni wuwis

⁴⁷ Yesu më mbok ntehn: «Nawë ambin na gë ÿin mëntëlëni fëna: waryeyët lojëde hnë lant do fëladëhëhni sifa wuwis-wo.

⁴⁸ Ge pëbëni wuwis wë vēfëla va ndodëni gë vambëñ lant, tac ntañani tahnënihëhni: wufërën wë hnë kankel kwëtëdënihëhni do ntoñënihëhni wule wok wahwëhnana nafa wë.

⁴⁹ Koyëna nked wapuya duniŷa ŋa: wamëleka ŋa njijëdëni pitëndëlehnënihëhni vëwën va gë vësatah va.

⁵⁰ Vëwën va hnë hwëdëh hucankaf janáma hna ntonjëdënihëhni; hnam rëkëd kondëni do cemëlehnandëni wabeñ ŋa.»

Uhnës uryindaryindan hasëk gë sër

⁵¹ Yesu tÿëkëhniwo: «Nkwëryërun bi wañi fop?»

Më ntëkwaniha: «Ha».

⁵² Awa më ntehnëkëhni: «Koyëna nked ge aharan sariya nke fëna arëfal Naŵ ambïn ŋa. Ahnë arac mëntëlëni g'ahwëhn hnapul ale hnufid hnë hnapul lëwü hna vihasëk gë visër.»

Vëvë Nasaret va vëhwëtahnëlahna Yesu

⁵³ Ga puhnak Yesu nanta waŷi wahnës wañdaryindan wã, më njik

⁵⁴ hnë naŵ nte naŷahnëko hna. Pëgwëlehn karanjëdëhni caliŋa mbë hnam hna do fop vële yeho hnam va pëmpëhnahnëkëhniwo dÿs. Ntehnëdëniho: «Ne nufik uŵi uyët? Hak kolahnëk ntind viŷë vifëmpëhnahnah?»

⁵⁵ Gena bi umë ye fatah afak vacery ŷa? Gena bi Mari ye hnëmu ŷa? Sak gë Yosef gë Simo do gë Yud gena bi vëhni ye vëheryu va?

⁵⁶ Do vëheryu vësëval va gena bi fop ŷal fu li nkeni? Ne nufik awa ŷin fop?»

⁵⁷ Do rac wëmaŷehnkëhniwo soŋe kwëtahnëniha.

Awa Yesu më ntehnëkëhni: «Kila ntënënik gante-wo-gante bare gena hn'ile nagik hna do kas tere lëwü hna.»

58 Awa Yesu toye fo ntiko hnam vifëmpëhnahnah va kabi vëhwëtahnelawohna.

14

Icëm San Ayary a

¹ Hnë yamani rac, Erođ, nte hnaŵëko Galile ņa, nkwëryëko ga nësëde soņe Yesu ŷa.

² Më ntehnëkëhni vëryokuņ vëlëŵu va: «San Ayary a ye: mbëhnik! Soņe umë kwëhnahnëk fanka ntihahnënd viŷë vifëmpëhnahnah.»

³ Erođ nësëko koyëna kabi umë lehnëko pëlayi San, ñabi, cëdi do ndaŵëhna. Wëlin itëfëta icëm San Ayary a: Erođ cëdehnahnëkawo soņe Erodiyad asëvalu Filip, aheryu ŷa.

⁴ Ntiko koyëna kabi ñëlëkawo gë Erodiyad do San ntehnëdëhawo: «Sariya ŷa maŵëryana aŷëla asëval ahery hu ŷa!»

⁵ Erođ ñadëho ndaŵëhna San, bare nkehahnahnëkawo gë bulunda ŷa, kabi vëhni fop kila ntinihawo San.

⁶ Koyëna nkeho hafo fac le nagahniko Erođ ŷa mbok tëkik, aryagu Erodiyad nkaŵëdëho haryënkwa vële fayehniko hna. Erođ nëŶëkawo đus

⁷ hafo ntëkëhna ntehn nŶëdadëha fop le tëyëdëha ŷa.

⁸ Gë siyab hnëmu ha më ntehnëka: «Yëdfarye ankaf San Ayary a hnë fëda mpan!»

⁹ Ahnaŵ a Erođ njamëlehn; bare soņe idëk dëŵu tase vëfay vëlëŵu ņa, më ntehnëk nŶëdayi le tëyëk ŷa.

¹⁰ Payehnelehn ntëpëtiji nkaf San ņa kaso hna.

11 Më yojik ifeċa hna njedfayi fandag fa, do umë njedfahna hnëmu.

12 Tac, vërefal San va më njini nufëni ñas iña mbañëni; tac njilehnëni pëyaniha Yesu ile liyak ÿa.

Yesu vësan wawuli mbëd ndavëd

13 Yesu ga nkwëryëk wañi wakasëk, më matëni hnam gë vërefal vëlëwu va, kayëni kulu hna, njini minëhni fo le njirëk. Bare vahnë va njëtaniho, awa më cahnëni vankol vantëw hni hna tëfëlehnëniha gë wapary ña fo.

14 Ga cëlëk Yesu kulu hna, nutëhni kore sankaf rac, kaÿëhnahnëkawo ðus gë vahnë vërac do pëgwëlehn njërëndëhni vële resëko va.

15 G'anëka ga vërefal vëlëwu va më tëhaniha ntehnëniha: «Mëċëk do hnani fëk fo ye. Ko-yaryihni vëÿi vahnë njini vankol hna ntëwani ile tokëċëni!»

16 Më ntëkwakëhni: «Lakënde vëyina: yëdaryinëhni wuhnë dënk ile tokëċëni ÿa!»

17 Më ntehnëniha: «Bare vamburu mbëd g'uwis wuhi fo hwëhnafun.»

18 Më ntehnëkëhni: «Yinenëhnino».

19 Tac, ntehnëhni kore ÿa ntañani dël hna do nuf vamburu mbëd va gë wuwis wuhi wã, kañëk g'ambin do camehna Wënu ña soñe ÿi rokëtok. Nkubëlehnëk vamburu va njedahni vërefal vëlëwu va, do vëhni cahëlehnënihëhni kore ÿa.

20 Ale-wo-le tokëko hafo pihn. Vërefal va vëkankel pëhw gë vaki vapëbah mbarëpëniho vankubel vante tesëniho va.

21 Vële rokëko va tēkēniho vēsan wawuli mbēd (5,000), hara vēsēval va gē vutah va vēryēkwaryina.

Yesu lant hna njasēd

22 Paco, Yesu kayēndēlehnēhni vērēfal va kulu hna ndēnkwēhnēhēniha gē cape ñēntaŵ lant ka, wati nte koyadēhēhniwo umē dēnk kore ņa.

23 Ga koyakēhni, mē kayēk hn'ikuŋ soŋe yēfa. Ga nēkak, minu fo nkeho hnam.

24 Hnē mpēd atac, kulu ŷa tēko ņaŵēta vambēŋ va do wavonkēlo wēnka ņa pankēlēfēniho kabi, gante matid, sēl paβēniho.

25 Ga nkēhnēk pac, Yesu gē vērēfal vēlēŵu njidēho njasēhatēnd wēnka hna.

26 Ante nuniha ga njasid wēnka hna, ntakēkēhniwo dūs do ndekadēniho: «Ahnēnkwēl ye!»

27 Yesu mē nēsēhnēkēhni taŋ: «Yaŵēnaryin! Ami Yesu ye! Antē ntaku!»

28 Awa, Piyer mē tebak wanēs ņa do ntehna: «Ahwēhn, ge paryi wējē ye, dehnērye yiryiŵu wēnka li.»

29 Yesu mē ntehnēka: «Yij!» Piyer cēlēlehn kulu hna pēgw njasēnd yaŋ wēnka hna njind gē vēhni Yesu.

30 Bare ga kamahnēk sēl ŷa njaŵēk, mē ntakēka, pēgwēlehn nkēyand wēnka hna do ndekak: «Ahwēhn, pehetērye!»

31 Taŋ, Yesu njelēlehn vāk ŷa, pēlahna do ntehna: «Wējē, mbaki ikwētahn! Soŋe ye wajēlehnaru?»

32 Tac, kayēlehnēni vēhni vēhi tak kulu hna do sēl ŷa tēryalehn.

³³ Awa vërefal va fop ndëkwëhnëhnëni haryënkwa Yesu do ntehnëniha: «Paryi nke Ajë Wënu na yeru!»

Yesu njërëndëhëhni vëres Senesaret hna

³⁴ Tëkëlehnëni hnë vambëj lant vamb nkal Senesaret hna. Ga ntëmpëtani lant ÿa Yesu gë vërefal vëlëwu va, tënkelehnëni hn'inkal bë resiyo Senesaret hna.

³⁵ Vahnë vëvë hnam va njavëtënihawo Yesu do pëyahneniho gante-wo-gante tükik ÿal hni hna, do njonehnijikëhniwo vëres va fop.

³⁶ Këladënihawo tavëhni ñakëhni wëla wacëmët cuď cankaft ntëwu na fo do fop vële ÿakëko va njërëniho.

15

Yesu gë wënamu wasëwif wã

¹ Fac ryanko, wafarise gë vëharan sariya wätiko Yerusalem njini tëyëniha Yesu:

² «Soje ye vërefal hu vi nkoni vëlënëndëfina wënamu wante taveryënihefu vacërakëlo fu ni? Vëhni vëÿuhnadina wëbák na tokahnëndëni gante nke namu fu ka.»

³ Yesu më ntëkwakëhni: «Wühne lë, soje ye worun dënëneluhna vakwëda Wënu va, bare wënamu hun dënk lidun?»

⁴ Wënu na dehnëna bi: “Dënëneriyihni vëhni rëmu gë hnëmu”, do fëna “Ale lehnëka rëmu ma hnëmu wameh a tëfëka ndawï”✧?

⁵ Bare wühne, ntehnëdunëhëhni vahnë va ahnë kod ntehnëni vële hnagëka va: “Ile

rëfëkawo yëdawũ ryemahnu ÿa sadëha le pehnëhnik Wënu wãaruñëbu.”

⁶ Awa ge aki nke vahnë va gona mbalëhni ntënënënihëhni vële hnagëkëhni va. Koyëna ntihëtëdun wanës Wënu ña soñe namu lëw̃ hun ÿi!

⁷ Wuhnë vëwër! Kila Esayi toña kwëhnako ante nësehnëkawo Wënu ña soñe lëw̃ hun ña aki:

⁸ «“Iÿi bulunda gë wanës ñi fo ntënënëdëniho, bare wasakahn walëw̃ hni hna ñawëtaniho.

⁹ Icëmb dëw̃ hni ña, kwëhnana nafa kabi gena wanës mën ña karanëdënihëhni vahnë va bare wënamu wadëw̃ hni fo ye.”»

Ile ronkënëdëha ahnë

¹⁰ Tac Yesu më ntehnëkëhni kore ÿa fop: «Nëparyin do gwëryëryin ÿin:

¹¹ Gena ile rënkëd̃ hnë wës ahnë ÿa ronkënëdëha, bare ile sahnid̃ wës lëwu ÿa, umë ye ile ronkënëdëha ahn'a.»

¹² Awa vëréfal va më tëhaniha Yesu tëyëniha: «Njëteru bi wafarise wã ntavëkëhni gë wëjë soñe wanës wante hnësëru ñi?»

¹³ Umë ntëkwakëhni: «Atëh nte-wo-nte nkok pëlëna Rëm mën le ye g'ambin ÿi nkëcëdë.

¹⁴ Tavëryinëhni: vumëp vunte hahëd vumëpëntahni ye! Do ge mëp kahëdëha mëp ñëntaw̃, njodëni vëhni vëhi tak hnë hatëh.»

¹⁵ Awa Piyer më ntehnëka Yesu: «Gabëryifu bi ye pëhnëtanëk wañi wanës soñe ronk.»

¹⁶ Yesu më ntëkwak: «Wuhnë fëna, gwëryëd̃iluhna bi ha gaki?»

17 Yētēluhna bi le-wo-le rēnkēk wēs ahnē ŷa ndēcēf idonk dēwu hna tac cahnēf mbahn dēwu hna?

18 Bare ile sahnik wēs ŷa ntaŵary hna matik, do rac ronkēnēdfēha ahn'a.

19 Bambery ntaŵary ahnē hna matid vinahan vimeh vinte liyehnēdfēhēhni ndaŵēndēnihēhni vahnē, njēkēlehnēndēnihēhni vēsēval vēhaŵary, do ntindēni ndakēntal nte mbañek Wēn, ntehnēndēni, mērēndēni, do nēsēndēni wameh vēyēnta hni.

20 Wēlin ile ronkēnēdfēha ahnē ŷa! Bare itok hara űuhnalihna wēbák gante nke namu ka, umē tonkēnēdfilahna ahnē.»

Asēval ale wok gena sēwif hwētahnēka Yesu

21 Tac, Yesu mē matēk hnam nji hnē vankol vante ye caharaḅ Tir gē Sidon hna.

22 Hnē wati rac, asēval ale lēdfēko hnē resiŷo rac mē njijēk ḁarēl lēwu. Arac bulunda vēle ŵacēde Kanan hna kwēhnaryiko. Pēgwēlehn ndekand: «Ahwēhn Aju David, kaŷēhnahnēryiŷi g'ami! Aryag mēn a yine fēlaka do mbērak ḁus!»

23 Bare Yesu la űoñ dēkwawohna. Awa vērēfal vēlēwu va mē tēhaniha ntehnēniha: «Daryehna aŷi asēval! Njankēdfēhēfu tēfēlehnatēndēfu.»

24 Yesu mē ntēkwaka asēval a: «Wēnu űa soűe vēvē Isērayel fo payiko, vēle ye had wape wante sēvēk.»

25 Bare asēval a tēhakawo ndēkwēhn haryēnkwa lēwu do ntehn: «Ahwēhn, ḁemarye!»

26 Yesu mē ntēkwaka: «Yivēna nufi roka vutah va kēfēhnini vumbe vi.»

²⁷ Asëval a më ntëkwaka: «Ahwëhn, toña hwëhnaru. Bare vumbe va ile yodf toka roka vële hwëhnëkëhni hna tokëdëni.»

²⁸ Awa Yesu më ntëkwaka: «Kwëtahnëhu ña njabëk! Wënu ña ntidf ile ýadu ýa.» Do aryagu njërëlehn wati rac dënk.

Yesu njërëndëhëhni vëres vëyabah

²⁹ Tac, Yesu matëko hnam nji tëfary lant Galile hna. Umë kayëk hn'ikuñ do ntaña.

³⁰ Wakore wayabah më njijëni ýalu hna. Më njojënihëhni vële radëd, vumëp, vëreyah, wakumim, gë vëres vëhawary vëyabah. Haryënkwa Yesu kwëtëdënihëhniwo, do njërëndëhëhniwo.

³¹ Vahnë va pëmpëhnahnëkëhniwo ante nunihëhniwo wakumim ña ga nësëdëni, vëreyah va njërëniho, vële radëd va njasëdëniho g'afërën do vumëp va nudëniho g'afërën. Do pëgwëlehnëni cëmbëndëniha Wën Isërayel ýa.

Yesu ndavëdëhëhni vahnë vëyabah vële wok vëyena wasëwif

³² Tac Yesu macëkëhniwo vërëfal vëlëwu va ntehnëhni: «Kaýëhnahnëkoñwëhni vëyi vahnë. Wëlin wafac warar yelahnëbun do ñoñ vëhwëhnana ile tokëdëni. Ñada hoyawëhni g'inte fo soñe antë njohëni g'ankaw.»

³³ Vërëfal va më tëyëniha: «Hnë iyi fëk, ne kodëfun hnuýafu ile ryavahnëfuni hafo pihnëni kore gë iyi ki?»

³⁴ Yesu më tëyëkëhni: «Vamburu vajëhw hwëhnarun?»

Umë ntëkwani: «Mbëd gë vaki, do gë vunkis.»

³⁵ Awa, më ntehnëkëhni vahnë va ntañani nkal hna.

³⁶ Tac më nufëk vamburu mbëd gë vaki va, camehnëka Wënu ña, nkubëlehnëk do njëdahnî vërefal vëlëwu va, cahëlehnënihëhni vahnë va fop.

³⁷ Ale-wo-le tokëko hafo pihn. Vërefal va mbarëpëniho vëkankel vapëbah mbëd gë vaki vankubel vante woko va.

³⁸ Vële rokëko va vësan wawuli wahnah yeho, hara vëryëkwaryina vësëval va gë vutah va.

³⁹ Ga koyakëhni kore ÿa, Yesu kayëko kulu hna njind gë resiyo Magadan.

16

Itëy dahëse

¹ Ga mbiyëk toye, wafarise gë wasaduse tëhanihawo Yesu soñe tëndëhnëniha urënd. Tëyënihawo ntinëhnëhni dahëse le rufahnëd paryi nke Wënu ña fayika.

² Bare Yesu më ntëkwakëhni aki: [«Ge ambin ña mbëntëk g'anëka ga, ntehnëdun: “Acahn tëvëdina.”

³ Do ge ambin ña mbëntëk kobëri fo g'acahnëfëd ga, ntehnëdun: “Tëvëd dol.” Kodun ayëtu ile liyad ÿa ge njëkërun ambin ña, bare kodiluhna ayëtu vile liyad hnë iyi wati yi, bi ye pëhnëtanëd!]

⁴ ✧ Vahnë vëvë gaki vi, vële ye vëwëh do wok vëhahnëndana soñe Wën vi, dahëse tëyëdëni,

bare sifa dahëse ile yehawo kila le w̃aciko Yonas fo nuŷadëni.» Tac Yesu më tavëkëhni nji.

Levir wafarise gë wasaduse

⁵ Awa Yesu kayëniho gë vëréfal vëlëwu va kulu hna, soŋe ndanëni gë cape ñëntaŵ lant ka. Ante njidëniho ŋa vëréfal va më kamahnëni wayoyana ile tokëdëni.

⁶ Wati rac, Yesu më ntehnëkëhni: «Diryin wajira! Keharyin levirwafarise w̃a do gë wasaduse w̃a.»

⁷ Vëréfal va pëgwëlehnëni nësëlëndëni: «Kabi yojilënëhna vamburu më nësëd aki.»

⁸ Yesu njetëko wante nësëlëdëni ŋa, awa më ntehnëkëhni: «W̃uhnë, mbaku kwëtahn iŋa! Soŋe ye liyahnëku paŋare vamburu wante ryënkwirun nësëndëmu!

⁹ Gwëryëluhna ha gaki? Dënkwëtaðiluhna bi vamburu mbëd vante cehelehniniho vësan wawuli mbëd va do gë fop vëkankel vankubel vante varëpërunëho va?

¹⁰ Do dënkwëtaðiluhna bi vamburu mbëd gë vaki vante cehelehniniho vësan wawuli wahnah va do fop vëkankel vankubel vante varëpërunëho va?

¹¹ Hak nkorun gwëryantuhna nësëndiluhna soŋe vamburu ante ntehnakëndëmu ahehawu levir wafarise w̃a do gë wasaduse w̃a?»

¹² Awa vëréfal va nkwëryëlehnëni nësëndilëhniwohna soŋe levir le lihande mburu, bare ile karaŋëdëni wafarise do gë wasaduse ntehnëdëhëhniwo kehani.

Piyer pëyahned Yesu ye Arëhnayik a

13 Tac Yesu njiko hnë resiyo Sesare Filip hna. Më tÿëkëhni vëréfal vëlëwu va: «Vahnë va, mo ntehnëni yebu, ami Ajë Ahn'a?»

14 Më ntëkwani: «Vëryampo, vëhni lehnëd San Ayary a yeru, vëhaŵary Eli yeru, do vëhaŵary kat, Seremi yeru ma kila haŵary*.»

15 Yesu më mbok tÿëkëhni: «Wuhnë lë, mo lehnërun yebu?»

16 Simo Piyer më ntëkwaka: «Arëhnayik a yeru, Ajë Wën paryi ya.»

17 Awa Yesu më ntehnëka: «Nëfaki, Simo aju San†; gena ahnë yëtëndanëki iyi toña, bare Rëm mën ile ye g'ambin ya ye.

18 Awa, ami, ntehnëdëmi, Piyer (ile fëhnëtanëk "taka") yeru, do hn'itaka tac mbëryëdëfu cery sali mën ña. La icëm iña kodina njawëna haryënkwa hu.

19 Njëdadëmi visëdëta Inawë ambin ña: le-wo-le vañëdu nkal li mbañëde ambin hna; le-wo-le wawëryadu nkal li maŵëryade ambin hna.»

20 Tac Yesu më ñañënahnekëhni vëréfal vëlëwu va antë pëyaniha ahnë umë ye Arëhnayik a.

Yesu sonje icëm dëwu ña nësëd

21 Tëk pëgw wati rac, Yesu pëgwëlehn nësëhnëndëhni wapacëk vëréfal vëlëwu va ntehnënd: «Afo yiwu gë Yerusalem. Hnam, vicër va gë vësankaf vësëna wasadëha va do gë vëharan sariya va korotehnëdëniho

* **16:14 16.14** *Kila haŵary:* kila ryampo fagant wakila wasër.

† **16:17 16.17** *San:* Vikerëh vindampo ntehnëk «Yonas».

ɔus hafo ndaŵehnēniho do, fac rarēna hna, mbēhnēdēfu.»

²² Awa Piyer mē canaryēka do pēgwēlehna niranda: «Hali, Ahwēhn, Wēnu ŋa keryēdēhi! Watac gedilihna muk!»

²³ Bare Yesu mē cahētak do ntehna Piyer: «Ŋaŵētarye, Sintani! Memaŷenduho! Nahadila had Wēnu ŋa bare had vahnē.»

²⁴ Tac Yesu mē ntehnēkēhni vērēfal vėlēŵu va: «Ge ahnē ŋad tēfēlehnēndo, ntē nko nahand soŋe lēŵu dēnk, afo ndib kērēwa lēŵu ŷa tēfatēndo.

²⁵ Ale ŷad ŷi ɔuniŷa ŷi cēmēɔ, bare ale wok kwētahnēna nēf ŷi ɔuniŷa, soŋe lēmēn ŷa, nkoryaryēɔ ntaŵary dēŵu ŋa hafo arayen hna.

²⁶ Ye hnēfadēha ahnē ge nuŷak ɔuniŷa ŷi fop tac cēvehn ntaŵary dēŵu ŋa? Ye kod njēɔahn mbēsahni ntaŵary dēŵu ŋa?

²⁷ Ha ntehnēdēmu, Ajē Ahn'a njijēɔ gē wamēleka wadēŵu ŋa hnē icēmb Rēmu hna. Awa ale-wo-le ile ntidēho ŷa mbēsade.

²⁸ Toŋa ŷa fēyadēmu: Vēryampo hnē vēle ye hnani vi vēsēmēɔina hara vēhnulahna Ajē Ahn'a ga njijēɔ had ahnaŵ.»

17

Ibaca Yesu ŋa

¹ Ga ndēcēk wafac mbēɔ gē ryaŵ, Yesu mē njokēhni vēhni Piyer gē Sak gē San, aheryu Sak, do njiryeryēhni hn'ikuŋ yihnah le nkeniho vēhni fo.

² Hnam Yesu më mbacik tase lëw hni; yëka lëwu ŷa pëtëdëho had ulav do viyi vilëwu va njerëko had humpen.

³ Taŷ vërëfal vërar va nulehnënihëhni vëhni Moyis gë Eli ga nësëlëdëni gë Yesu.

⁴ Awa Piyer më ntehnëka Yesu: «Ahwëhn, njivëk nkeyin hnani. Ge ñadu, ntidëfu wasank watar: ryampo wëjë, Moyis ryampo, Eli ryampo.»

⁵ Nkoko nësënd tëket aŷar ntancah cankëhni, do kopa wëryiko ŷar hna: «Ayi Ajë mën ye ale ŷahnëbu dŷus; g'umë natëdëho. Umë rëfëka ahnëpawu!»

⁶ Vërëfal va ga nkwëryëni kopa rac, ntakëkëhniwo dŷus ndëkwëhnëlehnëni wayëka wã nkal li.

⁷ Awa Yesu më tëhakëhni, ñakëhni do ntehnëhni: «Matëryin! Antë ntaku.»

⁸ Awa më matëndani bare vëhnulawohna ahnë ge gena Yesu fo.

⁹ Ante cëlidëniho kuŷ ŷa Yesu më ntehnëkëhni: «Nt'afëyawuna ahnë ile hnurun yi hafo Ajë Ahn'a mbëhni vësëm hna.»

¹⁰ Tac vërëfal va më tëyëniha Yesu: «Soŷe ye ntehnëdëni vëharan sariya vi, afo Eli njij ten?»

¹¹ Umë ntëkwakëhni: «Afo Eli njij ten soŷe mbokary can fop.

¹² Bare ami pëyađëmu: Eli tëko njij, bare vahnë va vëyavëtëlawohna. Awa umë ntiniha gante ñadëni ka. Koyëna korotehnëdëniha vahnë vërac Ajë Ahn'a fëna.»

¹³ Awa vërëfal va njëtëlehnëni soŷe San Ayary a nësëndëhëhniwo.

Yesu njerëndëha fatah

14 Ante təkēniho hn'ile nkeni kore hna, asan rēhakawo Yesu ndēkwēhn haryēnkw lēwu

15 do nteha: «Aharan, kaŷēhnanēryiŷi g'ajē mēn aŷi. Hayo fēlaka do njod kwēlēkwēl hnē hwēdēh ma hnē wēnka.

16 Njiryeryēbuha vērēfal hu hna bare vēwēkēna njerēnēniha.»

17 Yesu mē ntēkwak: «Ŵuhnē, vahnē vēhwēhn kwētahn kēm do vērumpak yerun! Hafo guve tēfēko nko nēwēlahnin gē wūhnē? Afo guve tēfēko voku ryuñēnanēhnu? Yinēnēhniŋoŷa fatah fi ani.»

18 Mē njojēniha. Awa Yesu mē ŋañēnahnēka yine ŷa do yine rac cahnēlehna fatah fa, do fatah fa njerēlehn taŋ.

19 Tac vērēfal va, mē cahētaryēniha Yesu do tēyēniha: «Soŋe ye wobun mēkēlēfunahna lafuna iŷi yine?»

20 Yesu mē ntēkwakēhni: «Kabi ikwētahn hun iŋa mbak dūs. Toŋa ŷa fēyadēmu: ge lakēnde ikwētahn inte vak had uŷēc mutarēd fo hwēhnakēndun, ntehnakēndun inji kuŋ: “Pakētary aŷi hnani”, do pakētakēnd. Ņoñ tesakēndiluhna. [

21 Bare g'imunta do g'icuŋ fo kodē ntayi ŷi sifa yine.]]»

Yesu mbok pēyahnēnd icēm do g'ibēhn dēwu ŋa

22 Fac ryampo, ante nkeniho vērēfal va fop Galile hna gē Yesu, mē ntehnēkēhni: «Ajē Ahn'a njēdahnēdēniha vahnē va.

²³ Vërac ndaŵehnedëniha; bare, fac rarëna hna, mbëhnedf.» Vërëfal va, ga nkwëryëni watac, pëbëlehnëni yiwëhnah sankaf.

Cosahn ŷatëtanke Cery Wën Cankaf

²⁴ Ante təkëniho Yesu gë vërëfal vëlëwu Kaperënaŷum ŋa, vële rebadëho ŷatëtanke Cery Wën Cankaf va tēhanihawo Piyer do ntehnëniha: «Aharan hun aŷi cosahnëdina bi ŷatëtanke Cery Wën Cankaf hna?»

²⁵ Piyer më ntëkwak: «Cosahnëd».

Wati nte tēnkëdëho Piyer tere ŋa, Yesu ryënkwëko teba wanës ŋa ntehn: «Ye hnaharu, Simo? Mo rëfëka cosëhni vëhnaŵ vëvë duniŷa vi ŷatëtanke ŷa? Vëvë watere wadëw hni va bi ma vëŷëntaŵ va ye?»

²⁶ Piyer më ntëkwak: «Vëŷëntaŵ va ye.»

Yesu më ntehnëka: «Awa vëvë watere vëhnaŵ va vësosahnëdina.

²⁷ Bare, ñadilëfuhna lavëndanëfuni vahnë va. Awa, yiryeyi lant hna, aloŋ doli ŷa, igis dënkwëryënk nte fëladu ŋa yavëndëryehna wës ŷa: tēkatëdu uŷëc koryi le yed gwër cosahnahni ŷatëtanke mën ŷa gë lëw hu per; yoj asosahn.»

18

Mo lëbëkëhni vëŷëntaŵ va

¹ Wati rac, vërëfal va tēhanihawo Yesu tēyëniha: «Mo lëbëkëhni nafa vëŷëntaŵ va Naw ambin hna?»

² Yesu më macëka fatah fatoy, kwëta fagant lëw hni

³ do ntehn: «Toña ÿa fëyadëmu: ge gwëcëtaluhna ayewu had vutah, tënkëdïluhna muk Nawñ ambin hna.

⁴ Ale ÿak njabëk nafa Nawñ ambin hna umë ye ale vanad soñe nke had fanj fatah.

⁵ Ale hacaka la fatah fëndampo gë fanj ki soñe lëmën ÿa, kacako ami dënk.»

Vile liyendëhëhni vahnë wameh

⁶ Yesu më mbok ntehnëk: «Age ahnë ravëtehnëka ikwëtahn iña wëla fatoy fëndampo hnë vunte hwëtahnëko vi, pecek soñe lëwu ÿa ñabi bëraka do ntoñi hnë igu lant.

⁷ Meka ÿi duniÿa le ravëtehnëdëhëhni vahnë ikwëtahn iña! Nked kwëlëkwël vile rëkëd tavëtehnëdëhni ikwëtahn iña, bare ale lik watac ÿa wëh sankaf hnapëdëha!

⁸ Awa ge vák hu ma fary hu ravëtendëhi ikwëtahn iña, dëpëtary; pecek arënk duniÿa le wok pudina hna gë vák ryampo ma gë fary ryampo g'ile worryaryëru waki tak do alabi gë janáma, hnë hwëdëh hunte wok dipëdina muk.

⁹ Do ge inkër hu ña ravëtendëhi ikwëtahn iña, dokëtary; pecek arënk duniÿa le wok pudina hna g'inkër dampo g'ile worryaryëru viki tak do alabi gë janáma.»

Uhnës uryindaryindan soñe fape fante sëvëko nute

¹⁰ Yesu më mbok ntehn: «Keharyin ayafañuna la fëndampo hnë vuñi vutoy; ha, paryi pëyadëmu, wamëleka wadëw hni ña haryënk w Rëm mën le ye g'ambin hna nkeni kwëlëkwël. [

¹¹ Yëtëryin, Ajë Ahn'a njijëk pehëtëhni vële sëvëko va.]

¹² «Ye hnahadun hnë wañi: ahnë kwëhnakëhni wape keme do ryampo hnë watac cëvat. Tavëdilëhnhna bi wañëntaŵ ŵa fop le keryëdëhëhni hna njihahn njëkëlehna ile sëvëk ŷa?»

¹³ Ge nujëka, paryi pëyadëmu natëdëha g'ife rac ntëbini wafëhw imbëd gë wahnah g'imbëd gë wahnah (99) wañëntaŵ wante woko wasëvëna ŵa.

¹⁴ Ndampo fo nke, Rëmun le ye g'ambin ŷi ñadina la fëndampo hnë vuñi cëv.»

Ge aÿënta hu ntëntahnëki

¹⁵ Yesu më mbok ntehnëk: «Ge aÿënta hu ntëntahnëki, macëryehna ayewu ŵuhnë vëhi fo afëyahna ile ntiki ŷa. Ge nëpaki, pehëtëruha aÿënta hu.

¹⁶ Bare, ge ñwëÿëk nëpadilëhnhna, yoryehna ahnë aryampo ma vëhi alihahn gante nësëk Vikerëh ka: “Gë vahnë vëhi ma vërar kitinjëde le yelëku ŷa.”✧

¹⁷ Ge ñwëÿëk nëpadilëhnhna vëhni fëna, pëyahnerë mbara vële hwëtahnëka va; do ge ñwëÿëk nëpadina mbara tac, pëlaryina had arëf ŷatëtanke do gë vahnë vëhaŵary vële wok vëhwëtahnëna.

Ibañëhn g'imawëryan

¹⁸ «Toña ŷa fëyadëmu: le-wo-le vañëdun nkal li mbañëde ambin hna; le-wo-le ŵawëryadun nkal li maŵëryade ambin hna.

✧ **18:16 18.16:** Divëta Sariya 19.15

19 «Pëyadëmu fëna, ge vëhi hnë wuhnë nkal li maʋalëni tÿëni le-wo-le ʏa hn'imunta, Rëm mën le ye g'ambin ʏi ntinëhnëdëhëhni.

20 Paryi nke, hn'ile mbarëni vahnë vëhi ma vërar soŋe wac mën, fagant lëw hni nkedëfu.»

Uhnës uryindaryindan soŋe aryokuŋ ale wok tavëndina

21 Awa Piyer më tëhaka Yesu do tÿya: «Ahwëhn, wahwënta wayëhw rëfëka ravëhnëwã aÿënta mën a ge tavëdina dëntahn mën iŋa? Hafo wahwënta mbëd gë wahi bi?»

22 Yesu ntëkwakawo: «Hali, dehnëdila hafo wahwënta mbëd gë wahi, bare hafo ntëbi dënk wahwënta wafëhw mbëd gë wahi wahwënta mbëd gë wahi (70×7)

23 Awa, wëli uhnës uryindaryindan soŋe Inawã ambin ŋa: Fac ryampo ahnaʋ fëhnako tÿëhni vëryokuŋ vëlëwu va koryi le navehnëkëhniwo.

24 Umë ndënkwëk tÿëka asan ale wonanëkawo koryi yabah d'us.

25 Asan arac kwëhnalohna ile mbësahnand koryi rac; awa ahnaʋ a më ntehnëk nkwaŋini g'asëvalu gë vutahu do g'ile kwëhnaŋ ʏa fop, cosahnahn koyëna nav iŋa.

26 «Awa asan a më ndëkwëhnëk haryënk wã ahnaʋ a, këlahna do ntehnëk: “Duñënanëhnërye, cosëdëmi fop!”

27 Ahnaʋ a më kaÿëhnahnëka: më tavëhnëka nav iŋa do tava nji.

28 «Bare ga cahnëk asan arac, pankëlälehnëni ale ndokuŋëlahnëdëniho do wonanëkawo koryi

toye. Paco pëlaka nahëka do nteha: “Cosërye le wonanëruho ÿa!”

²⁹ «Ale ndokuñëlandëni ÿa më njok haryënkwlëwü do këlahna aki: “Duñënanëhnërye, cosëdëmi!”

³⁰ «Bare aÿëntaŵ a më ñwëÿëk; më cëdfehnëka hafo mbësahna nav iña.

³¹ Vëryokuñ vëÿëntaŵ va, ga nuni ile ryëcëtak ÿa, njiŵëhnahnëkëhniwo dÿs më njini pëyaniha ahnaŵ a fop.

³² «Awa arac më macehnëka asan a do nteha: “Wëjë! Aryokuñ ayapah yeru! Tavëhnëmi nav iña fop kabi këlaruho ravëhni.

³³ Tëfakilahna bi, wëjë fëna, kaÿëhnahnina aryokuñëta hu ÿi, gante kaÿëhnahnëko gë wëjë ki?”

³⁴ Ahnaŵ a ntavëkawo dÿs awa më njëdahnëka aryokuñ a ntind dÿku forosima hafo cosa nav iña fop.»

³⁵ Do Yesu më nkwënëk: «Koyëna ntidëha Rëm mën le ye g'ambin ÿi ale-wo-le wok tavëndilahna aÿëntaŵu ÿa g'intawëry fop.»

19

Ikarañ soñe pitël g'asëval

¹ Ga puhnak Yesu wante nësëdëho ña, më matëk Galile hna nji cape ndampo mbë Yude nte yeho gë cape ñëntaŵ sën Yurëdan ña.

² Kore sankaf rëfëlendëhawo do njërënëdëhëhniwo vëres vëlëw hni va.

³ Awa wafarise wëryampo më tëhaniha, më tëÿëniha soñe tëndëhnëniha urënd: «Sariya fu

ÿa maŵëryanëka bi asan mbamba asëvalu soŋe toña le-wo-le ÿa?»

⁴ Më ntëkwak: «Yëtëluhna bi ile nësëk Vikerëh ÿa? “Wapëgwa hna, ale lik fop ÿa ntikëhni asan g'asëval”,[☆]

⁵ tac më ntehnëk: “Soŋe umë ye asan a tavëdëhëhni rëmu gë hnëmu nkeni g'asëvalu fo, do vëhni vëhi tak aryampo fo nkeďëni.”[☆]

⁶ Koyëna, vëwona vëhi bare ahnë aryampo fo ye. Awa ahnë antë pitëndëlehn ile mbarëpëlehnëk Wën.»

⁷ Wafarise ŵa më tëyëniha: «Awa soŋe ye ntehnëk Moyis sariya hna, ge asan a mbambëka asëvalu ÿa, kerëhna kayëte nte rufahnëď mbambëka?»

⁸ Yesu më ntëkwak: «Moyis maŵëryanëku avambënduni vësëval hun kabi vankaf va kambëku. Bare wapëgwa hna gelohna koyëna.

⁹ Pëyaďëmu: ge asan mbambëka hara pëlalentëhniha g'asan ahaŵary, do ñëla asëval ahaŵary, asan arac ntik le mbañëk Wënu ña.»

¹⁰ Vëréfal vëlëŵu va më ntehnëniha: «Ge aki nke yëbëlan asan g'asëval, ant'avëra aÿël fecek.»

¹¹ Yesu më ntëkwakëhni: «Vësan va fop vëŵëkëďina maŵëni waŋi wanës, vële njëďaď Wën fere va fo ŵëkëď.

¹² Vëÿi viyabah ŵemaÿendëhëhni vësan va ñëläni: soŋe vëryampo, kobëri nte nagini ña nke; vëhaŵary, vëhni vahnë va likëhni; do vëryampo ñwëÿëďëni soŋe ntihahnëndëni ďoku Inaŵ ambin ña ye. Arabi ale hod maŵ inÿi karan maŵ!»

[☆] 19:4 19.4: Wapëgwala 1.27   [☆] 19:5 19.5: Wapëgwala 2.24

Yesu ndëwadëhëhni vutah va

¹³ Fac ryampo vahnë yinenëhnikawo Yesu vutah soje tindëhni wëbák ña do ndëwahni, bare vëréfal va niranihëhniwo.

¹⁴ Awa Yesu më ntehnëk: «Tavëryinëhni vutah va njijëni ýal mën hna, nt'aŵëmaýehnnuni! Vële ye had vëhni va hwëhnëk Naŵ ambin ña.»

¹⁵ Awa më tindëkëhni wëbák ña tac njilehn.

Ajar mbetak

¹⁶ Awa jar rëhakawo Yesu do tëya: «Aharan, ye rëféko liwu fërën rënkahnu uwám usër hna?»

¹⁷ Yesu më ntëkwaka: «Ye rëyéduho soje ile fërënak? Ahnë aryampo fo ye afërën a. Ge ñadu arënk uwám usër hna maŵëhnëry vakwëda Wënu ña.»

¹⁸ Jar ña më tëyëk: «Vanëhne?»

Yesu më ntëkwaka: «Nt'aryaŵa ahnë; nt'ayëkélehna asëval ahaŵary; nt'ale; nt'aye sedë wamër;

¹⁹ dënëneriyihni vëhni rëmuh gë hnëmuh; ñahnëryehna aýënta hu ýa had wëjë dënk.»

²⁰ Jar ña më ntehnëka: «Maŵëhnëbu vani vakwëda fop. Ye rëféko voku liwu kat?»

²¹ Yesu më ntehnëka: «Ge ñadu aye afadah haryënk Wën hna, yiry awaf ile hwëhnaru ýa do ayëcfahni koryi ýa vëhaýëhna va; koyëna nuýadu hnapul yabah ambin hna. Tac yij arëfélehnëndo.»

²² Bare jar ña, ga nkwëryëk watac, njiko ayamah fo kabi hnapul yabah kwëhnako.

²³ Awa Yesu më ntehnëkëhni vëréfal vëlëwu va: «Toña ýa féyadëmu: ntakëk avetak tënk Naŵ Ambin hna.

24 Ha, paryi pëyadëmu: itënk yonkomb hnë hatëh sirehn ýak hnëñëk g'itënk avetak Inawñ Wëñ hna.»

25 Vëréfal va, ga nkwëryëni wanj wanës, pëmpëhnahnëkëhniwo dus më ntehnëdëni: «Mo ye awa ale hode pehëti ýa?»

26 Yesu më njëkëkëhni do ntehnëhni: «Vahnë va vëhodina pehëtahni, bare Wënu ña kod nti fop.»

27 Awa Piyer më ntehnëka: «Nëpary, fuhnë tavëbun fop soñe arëfëlehnahnënde. Awa ye hnuýadëfun, fuhnë?»

28 Yesu më ntehnëkëhni: «Toña ýa fëyadëmu: ge Ajë Ahn'a ntañak hnë tinki sëmbik lëwu hna ðuniýa hasëk hna, wuhnë pëhw gë vëhi vële rëfëlehnikowo vi fëna, ntañadun hnë watinki vësankaf soñe ahitiñuni wahnënk pëhw gë wahi wavë Isërayel wi.

29 Do fop vële ravëd soñe mën watere wadëw hni ma vicër hni, vëhery hni, warëm hni, wahnëm hni, vërah hni, wëhaý walëw hni, nuýadëni ntëbi wahwënta keme do nuýadëni sah ðuniýa le wok puðina ýa.

30 Bare vëyabah hnë vële ye gaki vëryënkwëryënkwi, vërekwa yed do vëyabah hnë vële ye gaki vërekwa vi vëryënkwëryënkwi yed.»

20

Uhnës uryindaryindan soñe vëryokuj hn'ikaý

1 Yesu më mbok ntehnëk: «Awa, wëli ile mëntëndëlendëni Nawñ ambini ña: Fac ryampo, ahwëhn kaý a sahnëko kobëri fo g'acahnëfëd

ga soŋe njëkëlehna hni vëryokuŋ kaŷ waresen lëwū.

² Umë maŵalëni gë vëryokuŋ va cosëhni soŋe doku fac ryampo, tac cañëtëlehne hni njini ndokuŋini kaŷ a.

³ «Hnë wëwati mbëd gë wahnah hna, më mbok cahnëk do mbok nuhni vëhaŵary ŷëwa hna hara ñoñ vëlidilohna.

⁴ Më ntehnëkëhni: “Yiryin wūhnë fëna aryokuŋëntiwu kaŷ mën hna do cosëdëmu icos caŋah.”

⁵ Njilehnëni.

«Më mbok cahnëk kat lav a nkaf hna, tac hnë wëwati warar g'anent hna, do mbok nti koyëna fo.

⁶ Hnë wëwati mbëd g'anëka hna kat më mbok cahnëk do mbok tëkatëhni vahnë vëhaŵary kat ga ñëŋëwëni ŷëwa hna. Më tëyëkëhni: “Soŋe ye ŷëwëdun hnani fac ŷa fop ñoñ dokuŋëdiluhna?”

⁷ «Më ntëkwaniha: “Kabi ahnë nufëlëfuhna ryokuŋëhnëfuna.”

«Më ntehnëkëhni: “Awa yiryin wūhnë fëna aryokuŋëntijiwu kaŷ mën hna.”

⁸ «G'anëka ga, ahwëhn kaŷ iŋa më ntehnëka asankaf vëryokuŋ vëlëwū va: “Macëryihni vële ryokuŋëhnëko vi asosëhni. Vële rëkwahnik vi ryënkwehnahnëdu do tëkwahnëni vëryënkweyënkwi.”

⁹ «Vële fëgwëko doku hnë wëwati mbëd g'anëka ga më njijëni cosini ale-wo-le soŋe doku fac ŷa.

¹⁰ Ga tëkëk icos vële ryënkweko nufini doku va, ntiyahnëkëhniwo cosëdeni ntëbini vërëkwa

vi; bare vëhni fëna ale-wo-le soŋe doku fac ŷa fo cosiko.

¹¹ Ga tebani, mëhnadëniho

¹² ntehnëndëni: “Vëyi vëryokuŋ rëkwahnik. Soŋe wati ryampo fo ndokujëni; asosaryëlehnëhni gante cosëruhëfu, fuhnë vële ryuñënak ambër hn'ulav fac ŷa fop ka!”

¹³ «Bare ahwëhn kaŷ iŋa më ntëkwaka aryampo hnë vëhni: “Lawo, ñoñ dëntantihna. Maŷalakena bi sosi soŋe doku fac ŷa?”

¹⁴ Nufëry cos hu ŋa do ayi. Ami nëŋëk sosëwëhni vële rëkwahnik vi gante cosëmi ki.

¹⁵ Koda bi liwu gante ñadëfu ka hnapul mën ŷa? Ma kabi kwëhnaŋu anëf soŋe rac bi ŷëŷaryëruho?”»

¹⁶ Do Yesu më nkwënëk: «Koyëna vërëkwa vi yed vëryënkwëryënkw, do vëryënkwëryënkw vi yed vërëkwa va.»

Yesu, rarëna ŷa pëyahnëd icëm dëwu ŋa g'ibëhn iŋa

¹⁷ Yesu Yerusalem njidëho. Më canaryëkëhniwo vërëfal pëhw gë vëhi va do ntehnëhni njasatëndëni:

¹⁸ «Nëparyin, gë Yerusalem njiden, Ajë Ahn'a njëdadëniha vësankaf vësëna wasadëha va do gë vëharan sariya va do vëhni nkwëryëlëdëni soŋe ndaŷëhniha

¹⁹ do njëdadëniha vële wok vëyena wasëwif. Vërac njafaŋëdëniha, ntampëdëniha tac pakëdëniha hnë kërëwa. Do hnë fac rarëna hna, mbëhnëd vësëm hna.»

Itëy hnëm hni vëhni Sak gë San

20 Awa asëvalu Sebede gë viju vëhi va tëhanihawo Yesu; asëval a më ndëkwëhnëk soṇe tëya Yesu ndemahna.

21 Yesu më tëyëka: «Ye ṽadu?»

Më ntëkwaka: «Maṽëryanëryihni vijë mën vëhi vi ntaṇani naṽ ucankaf hu hna aryampo g'irëhw hu, aṽëntaṽ a g'irahahn hu.»

22 Yesu më ntehnëkëhni: «Yëtëluhna ile rëyëdun ṽa. Kodun bi asewu ankëlëwa tēmpah horot nte ṽadëfu seṽu ṇa?»

Më ntëkwaniha: «Kodëfun.»

23 Yesu më ntehnëkëhni: «Ha, cedun nkëlëwa mën ṇa. Bare gena ami fëhnaḍ soṇe ale laṇaḍ g'irëhw mën ma g'irahahn mën, Rëm mën ṽa fëhnaḍ. Vële pëhwëtëhnëk va nṽeḍaḍ.»

24 Vërëfal pëhw vëṽëntaṽ va, ga nkwëryëni watac, ntavëkëhniwo gë viju Sebede vëhi vërac.

25 Awa Yesu më macëkëhni vëhni fop do ntehnëhni: «Njëtërun vële ye vësankaf ḍuniṽa vi ndëcëtëni ucankaf ntëṽ hni ṇa, do vëryëndah va tufahnëḍëni fanka falëṽ hni fa.

26 Bare tëfëlahna nke koyëna yëbëlan hun. Ale-wo-le ṽaḍ naṽ hnë ṽuhnë ṽa, tëfëka nke aryokuṇëhn hun,

27 do ale-wo-le ṽaḍ nke aryënkwëryënkwa a, tëfëka nke aramp hun.

28 Ndampo fo nke soṇe Ajë Ahn'a: yijëna soṇe ndokuṇëhni, bare had aryokuṇëhn vahnë njijëk do nṽeḍfahn ntaṽary dëṽu ṇa pëhëtahnhni vahnë vëyabah.»

Yesu njërëndëḍëhëhni vumëp vuki

29 Yesu, ante cahnëḍëniho gë vërëfal vëlëṽu Seriko ṇa, kore sankaf rëfëlehnëḍëhawo.

30 Vumöp vuki lañako tēfary nkaŵ hna, mē nkwēryēni Yesu ryēcēd. Awa pēgwēlehnēni ndekandēni: «Aharan, Aju David, kaŷēhnahnēryiŷi gē fuhnē!»

31 Kore ŷa nirađēnihēhniwo ndemēhnani, bare tac nkwēnēniho wadeka ŋa: «Aharan, Aju David, kaŷēhnahnēryiŷi gē fuhnē!»

32 Yesu mē kahnēk, macēkēhni do tēyēhni: «Ye ŷadun linēhnu?»

33 Mē ntēkwaniha: «Aharan, hnundēfu ŷadēfun.»

34 Mē kaŷēhnahnēka gē vēhni do mē ñakēkēhni vinkēr va; taŋ mbokalehn nundēni, do tēfēlehnēndēniha.

21

Yesu tēnkēd Yerusalem hna

1 Ante tēhaniho Yesu gē vērēfal vėlēwu Yerusalem ŋa, tēkēniho ankol Betēfase hna, hn'ikuŋ nte ŵacik Oliviye. Awa mē payēkēhni vērēfal vēhi haryēnkŵ ntehnēhni:

2 «Yiryin hn'ankol nte ye haryēnkŵ hun ŋi. Tēkatēlehnēdunēha fali fasēval ga pokik, do fatah fantēwu fa g'umē nkeđēni. Pētinhni ayonēhniwunoŵēhni.

3 Ge ahnē ntehnēku iñē dēkwaryina: “Ahwēhn a valēka.” Tavēderun ayojuni.»

4 Umē nkeđ padahn wanēs wante nēsēko kila ŋa:

5 «Dehnēryinhni naŵ Siŷo* ŋa: Yēkēryina ahnaŵ hun a gē ŷal hun njijēd hara

---

* 21:5 21.5 *Bulunda Siŷo*: bulunda vē Yerusalem ŷa ye.

naÿënajëdina, hnë fali fasëval kayak, hnë fapali.»✠

⁶ Awa vërëfal va njiniho do ntini fop ile ntehnëkëhniwo Yesu ÿa.

⁷ Umë njojëniha fali fa gë fapali fa, tindënihëhni vacud vantëw hni va, tac Yesu kaya.

⁸ Vahnë vëyabah ntanëdëniho vacud vantëw hni va nkaŵ hna njitënd; vëryampo warund ntanëdëni nkaŵ hna. ⁹ Vële ryënkwarÿëkawo do vële rëfëdëhawo va ndekadëniho:

«Osana! Aju David, demaryifu! Arabi Ahwëhn a Wënu ña njëda ale yijëd g'uŵac lëwu wã! Cëmbëdëru Wën hunte sëpëk fop!»✠

¹⁰ Yesu ga tënkëk Yerusalem hna, bulunda ÿa fop ñënkaniho. Tëyëdëniho: «Mo ga ye aÿi asan?»

¹¹ Vële rëfëdëhawo Yesu va më ntëkwani: «Kila le ŵacik Yesu ÿa ye vë nkol mbë Nasaret, mbë resiÿo Galile hna.»

Ida Vëwaf Cery Wën Cankaf

¹² Yesu tënkëko selele Cery Wën Cankaf hna do ntahni fop vële wafëdëho do lawëdëho hnam va; këfëko watabali vëwëcët koryi do gë watinki vëwaf wëfah va.

¹³ Tac më ntehnëkëhni: «Vikerëh Wën va më lehnëk: “Acery mën ña, Cery iyëfa macëde”,✠ bare ŵuhnë soŵa vële lirun!»✠

¹⁴ Wati rac, vumëp gë vële radëd rëhakawo Yesu Cery hna do njërënkëhniwo.

✠ 21:5 21.5: Sakari 9.9 ✠ 21:9 21.9: Wahnëw 118.26 ✠ 21:13 21.13: Esayi 56.7 ✠ 21:13 21.13: Seremi 7.11

15 Vësankaf vësëna wasadëha va do gë vëharan sariya va, ga nuni viyë vifëmpëhnahnah vile ntiko Yesu va, do ga nunihëhniwo fëna vutah va ndekadëniho Cery Wën hna: «Osana, cëmbiru Aju David!» më ntavëkëhni d'us.

16 Awa më ntehnëniha Yesu: «Nkwëryëdu bi ile nësëdëni ŷa?»

Më ntëkwakëhni: «Ha. Kobëri karanëluhna bi wanj wanës Vikerëh hna:

«“Nturu hafo la vutah vutoy va gë vumbava va cëmbëndënihi.”»✧

17 Tac Yesu tavëlehnëhni cahn nkol hna nji Betani le ndakëko hna.

Atëh nte wok dëwëna

18 Awa, ga pacëk g'acahnëfëd ga, hara Yesu gë Inaw mbokajëdëho, më njoka inte.

19 Më nuk atëh nte wacik nuy tëfary nkaŵ hna; më tēhak bare yaryef fo tēkatēko. Awa më ntehnëka tēh ŋa: «Bokëdila alëw muk!» Tanj tēh ŋa kankëlehn fop.

20 Vërëfal Yesu va, ga nuni watac, pëmpëhnahnëkëhniwo. Më tēyëniha: «Hak kankahnëk an'atëh tanj aki?»

21 Më ntëkwakëhni: «Toña ŷa fëyadëmu: ge kwëhnarun kwëtahn do ge gwajëlehnadiluhna, kodun aliwu ile libuha atëh ŋi. Kodun dënk alehnuna inji kuŋ: “Matëry ani, ayi alëba wow hna”, do rac ntiyad.

22 Ge kwëhnarun kwëtahn inja nuyadun le-wole rëyërun hn'iyëfa hna.»

✧ 21:16 21.16: Wahnëw 8.2

Itëy soje fanka Yesu

²³ Tac Yesu tēnkēko selele Cery Wēn Cankaf hna pēgwēlehn karajēndēhni vahnē va; vēsankaf vēsēna wasadēha va gē vicēr bulunda wasēwif va mē tēhaniha tēyēniha: «Gē injēhne fanka ntīdu vēyin? Mo lehnēki alind?»

²⁴ Mē ntēkwakēhni: «Ami fēna tēyēdēmu iñē ryampo. Dēkwaryino, tac, pēyadēmu fanka fale lihahnēdēfu vēyin va.

²⁵ Mo fayikawo San njaryēnd? Wēnu ŋa bi ma vahnē va yeho?»

Pēgwēniho nkwajēlēdēni vēhni fo ntehnēdēni: «Ge ntēkwayinēk: “Wēnu ŋa fayikawo”, tēyēdēhēfu bi soje ye woyinēk kwētahnīlēnahna?

²⁶ Bare ge ntehninēk: “Vahnē va fayikawo”, tēfēka ntakēfu gē kore yi, kabi vēhni fop kwētahnēniho San kila yeho.»

²⁷ Awa mē ntēkwaniha Yesu: «Yētēlēfuhna.»

Awa, mē ntehnēkēhni: «Pēyadīluhna, ami fēna, gē fanka fale lihahnēdēfu vēyin va.»

Uhnēs uryindaryindan soje rēm hwēhn vutah vucan vuki

²⁸ Yesu mē mbok ntehnēk: «Ye hnaharun gē waŋi? Nkeho asan ale hwēhnakēhniwo vutah vucan vuki. Mē tēyēka fandēnkwēryēnkw fa ntehna: “Ajē mēn, yiryē dol aryokuŋi kaŋ hna.”

²⁹ «Mē ntēkwaka: “Hali, ñada yiwu.” Bare, ga mbiyēk toye, nkwēcētēko nahan dēwu ŋa do nji g'ikaŋ.

³⁰ «Rēm ŋa mē mbok tēyēka koyēna fo aju aŋēntaŋ a. Arac mē ntēkwak: “Awa, apa, njidēfu”, bare yilohna.

31 «Awa tēyēdēmu: Mo lik hnē vēyi ile ñad rēm hni ŷa?»

Mē ntēkwaniha: «Aryēnkwēryēnkw ayi ye.»

Awa Yesu mē ntehnēkēhni: «Toña ŷa fēyadēmu: vērēf ŷatētanke va gē vēsēval vēle wafēf vankaf vantēw hni va vēhni ryēnkwēndēhu hnē Inaw Wēn hna.

32 Ntehnēdēmu waŋi kabi San Ayary a njijēko tufu nkaw catah ŋa do kwētahnēlunahna; bare vērēf ŷatētanke va gē vēsēval vēle wafēf vankaf vantēw hni va kwētahnēnihawo. Do la gante nurun watac ka gwēcētēluhna vankeya hun va ahwētahnahnuna.»

Uhnēs uryindaryindan soŋe vēyam vēyapah

33 Yesu mē mbok ntehnēk: «Nēparyin uhnēs uryindaryindan haŋary: Nkeho asan ale fēlēko kaŷ waresen. Mē keceyēk do nkab hatēh ŋwēyehnahnde waresen wā do pēl ide nte rēkēde njaŋahnēnde kaŷ iŋa. Tac, mē kwētehnahnēkēhni kaŷ iŋa vēyam njilehn uyas. 34 Wati nte mbarēpēde uhnēda ŋa, mē payēkēhni vēryokuŋ vēlēwu va vēyam hna soŋe njēdaniha sah lēwu ŷa.

35 «Awa vēyam va mē pēlanihēhni vēryokuŋ ahwēhn kaŷ va, ndafēniha aryampo, aŷēntaw a ndawēniha, ararēna ŷa ntutēniha gē wēraka.

36 Ahwēhn kaŷ iŋa mē mbok payēkēhni vēhaŋary ntēbini vēle ryēnkwēko njini va, bare vēyam va koyēna fo mboko ntinihēhni.

37 Awa mē payēka aju ŷa dēnk ntehna: “Kwēhnađēni untēnah g'ajē mēn ayi!”

38 «Bare vëyam va, ga nuniha ajë ahwëhn kaÿ iña, më ntehnëläni: “Wëliho ale lëwëd a! Yinëfu, ndawina, tac kaÿ inji fuhnë hwëhnëden!”

39 Awa umë pëlaniha, canëniha kaÿ hna ndawëlehnëniha.»

40 Tac Yesu më tëyëkëhni: «Ge ahwëhn kaÿ iña mbokajëk, hak ntidëhëhni vëÿi vëyam?»

41 Më ntëkwaniha: «Ndawëhnëdëhëhni idaw meh vëÿi vëyam vëyapah do njëdähni kaÿ iña vëhaÿary vële rëkëd njëdandëniha sah lëwü ÿa hnë wati le-wo-le mbarëpëdëni hna.»

42 Tac Yesu më ntehnëkëhni: «Kobëri karanjëluhna bi ile nësëk Vikerëh vi?

«“Itaka inte cañëtaniho vëvëry vacery va vacak ye tame inte mbëryahnëk Wënu ña cery ntëwü ña fop. Ahwëhn a lik umë do nkwamëk dus njëki!”»[☆]

43 Tac më nkwënëk: «Soñe rac pëyadëmu: Naw Wënu ña tebëderun, njëdayini bulunda le linëndëha doku fërën. [

44 Ale-wo-le yod hn'inja taka ÿa nihëd tañ; bare ge taka ñi ahnë njohahnëk, ñwëÿehnëdëha nke ivëd fo.]»

45 Vësankaf vësëna wasadëha va gë wafarise wã nkwëryëniho wahnës wadindaryindan Yesu wã do njëtëniho vëhni ntehnëd.

46 Awa më njëkëlehnadëni fere pëlahnëniha, bare ntakëkëhniwo gë kore ÿa kabi kila ntinihawo.

22

Uhnës uryindaryindan soñe roka iñël

[☆] 21:42 21.42: Wahnëw 118.22-23

1 Yesu gë wahnës wadındaryindan mboko nësëhnëndëhni vële hnëpadfëhawo va ntehnatënd:

2 «Wëlin ile mëntëlëni Inaŵ ambin ŋa: Ahnaŵ Asankaf nëgehnëko roka iñël aju.

3 Më ntehnëkëhni vëryokuŋ vëlëŵu va njini macinihëhni vële fayehnik roka va, bare vëŷadilohna njijëni.

4 «Më mbok payëkëhni kat vëryokuŋ vëhaŵary njini ntehnënihëhni vële fayehnik va: “Wëli ile ntehnëk Ahnaŵ a: ‘Tame roka ŷa puhnayik, vacët mën wuhniryah ŵa rywawik. Yijën roka iñël ŷa. Fop puhnayik!’ ”

5 «Bare vële fayehniko va vëhnëpalëhniwohna vëfayik va; njilehnëni wëbal wadëŵ hni, vëryampo kaŷ dëŵ hni, vëhaŵary igwaf dëŵ hni.

6 Vëŷentaŵ va më pëlanihëhni vëryokuŋ Ahnaŵ a ntinihëhni këm fo do ndawënihëhni.

7 Awa Ahnaŵ a më ntavëka đus; më payëkëhni wasodafe walëŵu ŵa njini ndawënihëhni vëŷi vëryaŵ vahnë do pëdëni nkol dëŵ hni ŋa.

8 Tac më ntehnëkëhni vëryokuŋ vëlëŵu va: “Roka iñël ŋa puhnayik, bare vële fayehnik va tëfëlëhnihna tokëni.

9 Awa yiryin gë vankaŵ awaciwuni vële fankëlëdun va fop njijëni roka ŷa.”

10 Vëryokuŋ va më njini gë vankaŵ macinihëhni fop vële pankëlëdëniho va, vëli ŵeh gë vëli fërën per; koyëna acery nte rokande roka iñël ŋa pëbëlehnëni vahnë va.

11 «Ahnaŵ a, ga tënkëk njëkëhni vële yijëk roka va, nuka asan ale wok diyana viŷi ambënt.

12 Më tëyëka: “Lawo, soje ye rënkiru ani viyi ambënt këm?” Bare asan a ñoñ kodilohna ntëkwa.

13 «Awa Ahnaŵ a më ntehnëkëhni vëryokuŋ vëlëwu va: “Ñabëryina wëbák ñi gë wapary ñi do aloŋuna g'ipër, gë umëhwëry. Hnam rëkëd kond do cemëlehnand wabeñ ñi.”»

14 Yesu më nkwënëk: «Vëyaabah macini, bare vëyaabëna vële rëhnayik va.»

Soje icosahn ÿatëtanke

15 Ga mbiyëk toyë wafarise wëryampo njilehnëni mbarëlëni nësëlëni gante ntidëni pëlahnëniha Yesu gë wanës wadëwu ña dënk.

16 Më payënihëhni vërefal vëlëw hni vëryampo do gë vëryaŵ vële nkeniho gë Erođ va njini ntehnëniha Yesu: «Aharan, njëtëbun catëru. Toña ye karanëđuhëhni vahnë va nkaŵ Wënu ña; dakëlihna gë le nahadëni vëyëntaŵ do dëbëndëlehnëdilihëhniha vahnë va.

17 Awa pëyaryifu ile hnaharu: sariya fu ÿa maŵëryak bi ma maŵëryana cosi ÿatëtanke ÿa asankaf a, Sesar?»

18 Bare Yesu njëtëko nahan meh dëw hni ña, më ntehnëkëhni: «Wuhnë, vëroka vahnë, soje ye rëndëndunëho urënd?

19 Tufëryino koryi le sosande ÿatëtanke ÿa.» Më tufëniha uýëc koryi. 20 Më tëyëkëhni: «Yëka mo g'uŵac mo liyik koryi li?»

21 Më ntëkwani: «Cesar ye.»

Më ntehnëkëhni: «Awa cosëryina Sesar ile kwëhnëk ÿa, do Wënu ña fëna ile kwëhnëk ÿa.»

22 Ga nkwëryëni inji dëkwa,
pëmpëhnahnëlehnëkëhniwo. Tac
tavëlehnëniha Yesu njilehnëni.

Soŋe ibëhn vësëm

23 Hnë fac rac fo, wasaduse wëryampo rëhakawo Yesu. (Vëhni hnësëdëho vësëm va vëvëhnëdina.) Më ntehnëniha:

24 «Aharan, gena bi Moyis nësëko: “Ge asan yëlëk, do cëm hara tavëna vutah, aheryu ntëwëdëha asëval a soŋe nagëhnahna acëru vutah.”

25 Awa yal fu hna nkeniho vësan mbëd gë vëhi vële vankëk rëm gë hnëm. Aryënkwëryënkwa a nëlëko do cëm hara tavëna vutah do tavarya koyëna asëvalu yä aheryu.

26 Ahigëna yä fëna koyëna nkehawo, tac ararëna yä do gë fop mbëd gë vëhi va.

27 Ga puni vëhni fop, asëval a fëna cëmëgëlehn.

28 Awa, ge vësëm va mbëhnëni, mo yed asan ayi asëval hnë vëyi vësan mbëd gë vëhi vi, kabi vëhni fop nëlënihawo?»

29 Yesu më ntëkwakëhni: «Wuhnë mpaÿëmpaÿadëhu kabi yëtëluhna Vikerëh va gë fanka Wënu ŋa.

30 Ge vësëm va mbëhnëni, vësan va gë vësëval va vëvokëdina nëlëläni, bare had wamëleka nkedëni ambin hna.

31 Kobëri karanëluhna bi, ile ntehnëku Wën soŋe ibëhn vësëm ŋa? Umë lehnëk:

32 “Wën Abëraham ña yebu gë Wën Isak do gë Wën Sakob.”» Yesu më nkwënëk: «Wënu ña, gena Wën vësëm, Wën vële wok vësëmëna ye.»✠

33 Vële hnëpadfëhawo va fop pëmpëhnahnëkëhniwo gë sifa karëña nte karanëdfëhëhniwo ña.

Akwëda ante ÿak yabëka nafa

34 Ante kamahnëniho wafarise wã Yesu ndënëkëhni wasaduse wã, mbarëniho.

35 Aharan sariya aryampo hnë vëhni ñadëho tëndëhna urënd; awa më tëhaka do tëya:

36 «Aharan, anëhne kwëda ÿak hnëfak sariya hna fop?»

37 Yesu më ntëkwaka: «“Ñahnëryehna Ahwëhn a Wën hu ña gë sakahn hu fop, g'intawary hu ña fop, gë hakili hu ÿa fop.”»✠

38 Anji ye ante hnaÿëk do ÿak yabëka nafa ña.

39 Do wëli kigëna ña, ante këñëlahnëni gë ndënkwëryënkwa ña: “Ñahnëryehna aÿënta hu ÿa had wëjë dënk.”

40 Sariya Moyis ÿa fop gë wade karanëdfëhëhniwo vahnë wakila ña fop hnë vanj vakwëda vaki nke.»

Arëhnayik a gë David

41 Wafarise wã ga mbarëni, Yesu më tëyëkëhni:

42 «Ye hnaharun soñe Arëhnayik a? Aju mo ye?»

Më ntëkwaniha: «Aju David ye.»

✠ 22:32 22.32: Icahn 3.6 ✠ 22:37 22.37: Divëta Sariya 6.4-5

43 Më tēyēkēhni: «Awa soṇe ye David, ante nēsehnēkawo Iyir Ipacah iṇa, macēkawo “Ahwēhn” ntehn:

44 «“Ahwēhn a Wēnu ṇa umē lehnēkawo Ahwēhn mēn a: yij alaṇa g'irēhw mēn, hafo hale kēfēdēfuhēhni vēle ṽewēki va haryēnkwa hu.”✧

45 «Ge David “Ahwēhn” macēka, awa hak kod Arēhnayik nke aju David?»

46 Awa wafarise warac, wēla aryampo hnē vēhni kolēlohna ntēkwahna iṇē do, tēk pēgw hnē fac rac, ahnē bokēlohna ndēk tēya iṇē.

23

Soṇe vēharan sariya va gē wafarise wā

1 Awa Yesu mē ntehnēkēhni kore ṽa fop gē vērēfal vēlēwu va:

2 «Vēharan sariya Moyis va gē wafarise wā ye vēyabahn sariya va.

3 Awa tēfēka aṽawēhnuni do aliwu ile ntehnēdēnihu ṽa fop; bare ant'alindu ile ntidēni ṽa, kabi vēlidina ile nēsēhnēdēnihu ṽa.

4 Waryiḅ walēnah, walakah ndibi mbarēpēdēni, do ndibēndēdēnihēhni vahnē va; bare vēhni dēnk ṇoṇ vēlidina ndemahnēnihēhni.

5 «Ile ntidēni ṽa fop, nuhahnēnihēhni vahnē va ntidēni. Yēkēryin gante naṽēk ka Wanēs Wēn wante ṇēbadēni wayēka hna gē wahnil hna! Yēkēryin fēna gante njaryēk ka ṽaṽar yale rēfēde wacēmēt viṽi vilēw hni soṇe tufēhnahnēndēni kahnēndani soṇe Wēnu ṇa!

✧ 22:44 22.44: Wahnēw 110.1

⁶ Ñadëni daña hnë wëlaña walënah hna hn'ile tokëde roka sankaf hna do ñadëni fëna wëlaña wale rëkëde nuhahnëdeni vacaliña hna;

⁷ ñadëni nkaÿëdeni g'untënah wayëwëa bulunda hna do macëdeni "Aharan Asankaf".

⁸ «Bare wühne, ant'aliwu aŵacëndewu "Aharan Asankaf", kabi hnënk yerun wühne fop do Aharan Asankaf aryampo fo hwëhnarun.

⁹ Ant'aŵacuna ahne hnë wühne "Apa", kabi aryampo fo ye Rëmun ÿa, umë ye g'ambin.

¹⁰ Ant'aliwu fëna aŵacëndewu "Aharan", kabi Aharan aryampo fo hwëhnarun, umë ye Arëhnayik a.

¹¹ Ale ÿak hnaÿëk hnë wühne ÿa rëfëka nke aryokunëhn hun a.

¹² Ale hnaÿënaka mbanëde, bare ale vanaka naÿënëde.»

¹³ Tac Yesu më ntehnëkëhni vëharan sariya va gë wafarise wëa: «Meku wühne, vëroka vahnë! Pidëntunëhëhni rënka Nawë ambin ña vahnë va; tënkëdiluhna wühne do tavëdilunëhniha tënkëni vële ÿad va.

¹⁴ [Meku wühne, vëharan sariya vi gë wafarise wëi, vëroka vahnë! Nufëndunëhëhni vësëval vële cëmaryëk vësan va, vësay, ile kwëhnani ÿa fop do fëna njëfadun iyëfa yaryah ntehnani catërun. Soje umë ye wühne hitinënde kiti le ÿak yapëk ÿa!]

¹⁵ «Meku wühne, vëharan sariya vi gë wafarise wëi, vëroka vahnë! Njasëlehnëdun gante-wo-gante nkal li gë walant li ahnuÿahnënduna aryampo ale hwëtahnëku, do ge nuÿarunëha

ntidfunëha tëfa tënk gë janáma hafo ntëbu wũhnë wahwënta wahi.

¹⁶ «Meku wũhnë, vumëp vunte hahëf vahnë! Ntehnëdun: “Ge ahnë ntëkahnëk Cery Wën Cankaf ña, umë gena ñoñ; bare ge sanu vë Cery Wën Cankaf yi ntëkahnëk, tëfëka nti ile ntehnëk ãa.”

¹⁷ Nënkwërun do mëperun! Sanu yi gë Cery Wën Cankaf nte sëvëndanëk sanu ñi, ye ãak yabëka nafa ãa?

¹⁸ Ntehnëdun fëna: “Ge ntëkahnëk mahëhnu hn'ile cënade sadëha hna, umë gena tana; bare ge ile sënahnik ãa ntëkahnëk, tëfëka nti ile ntëkëk ãa.”

¹⁹ Vumëp yerun! Ye ãak nëfak: sadëha ãa ma hn'ile cënayik sadëha hna ile sëvëndanëdëha ãa?

²⁰ Yëtëryin iÿin: ale lëkahnëk hn'ile cënade sadëha hna, ntëkahnëk fop vile ye hnam va.

²¹ Ale lëkahnëk Cery Wën Cankaf ña, ntëkahnëk Cery Wën Cankaf ña gë Wënu ña per.

²² Ale lëkahnëk ambin ña, ntëkahnëk tinki Wënu ña gë Wënu ña per.

²³ «Meku wũhnë, vëharan sariya vi gë wafarise wi, vëroka vahnë! Njëdadunëha Wënu ña yëña hwëhn pëhw-wo ile varëperun ãa, hafo gë sifa yaryef yale-wo-yale rokëde ãa fop, bare mawëndiluhna ile ãak hnëfak sariya hna, gante nke usatah gë kaÿëhnahn do g'ikwëtahn ña. Umë ye ile rëfakëha aliwu ãa, hara dënkwehluhna fëna yëdahn yëña hwëhn pëhw-wo ile varëpedun ãa.

24 Vumëp vunte hahëd vahnë! Tarëdfun ile sefun ÿa alihëtahnuna fanku, bare kohnëdfunëha yonkomb!

25 «Meku wũhnë, vëharan sariya vi gë wafarise wĩ, vëroka vahnë! Për hna vahnë vëfërën yerun bare bambery, ule fëbëku g'iña idëb vahnë. Ile lifun ÿa nke had ahnë ale facënëd hamëhni fo nkëlëwa ña gë humpan uña do nko tonk bambery ÿa.

26 Farise wëpah! Pacënëryin bambery ankëlëwa ña tac për inja fëna pacëd.

27 «Meku wũhnë, vëharan sariya vi gë wafarise wĩ, vëroka vahnë! Gë wayag wale yerënik liyak had nkwamëk për inja mëntëlërun, bare bambery ÿa wayëc vësëm fëbëk do gë sifa viyëlah-wo.

28 Koyëna nkehu wũhnë fëna për inja, tufëhnafun catërun, bare bambery ÿa vëroka vahnë yerun do dënënëluhna sariya ÿa.

29 «Meku wũhnë, vëharan sariya vi gë wafarise wĩ, vëroka vahnë! Mbëryëndunëhëhni wakila ña wayag walëwëri wã, gwamënëndunëhëhni vële satëk va wayag walëw hni wã,

30 do ntehnëdfun: “Ge wati vacërakëlo hu ÿa yentahnëkëndëbunëho demakëndilëfunihna ndawënihëhni wakila ña.”

31 Koyëna, njavëtërun wũhnë dënk vutah vële ryawëkëhni wakila ña yerun.

32 Awa tëfëryin soñe afuhnawu ile pëgwëniho warëmun ÿa!

33 «Walën yerun, pëbëku wanto ña, hak ñadun ahehawu hara dabiluhna gë janáma fac kiti hna?

34 Soŋe umë pëyadëmu, cañëtëhniđëmuni wakila do vëyët do gë vëharan paryi. Ndaŵëđfunëhëhni vëryampo, vëyëntaŵ va afakuni hnë wakërëwa, do ntampëđfunëhëhni vëhaŵary kat vacaliņa hun hna do rëkëđfun arëfëlehnënduni hnë wahnaw hna fop.

35 Koyëna ŵuhnë cosëđ Wënu ęa soŋe ile ndaŵini vahnë vële wok vëlina ŵeh va tëk pëgw idaw Abel hna hafo vëhni Sakari hna, aju Barasi, ale ryawërërun yëbëlan yëŵa sëvah hna g'ile cënade sadëha ęa.

36 Toņa ęa fëyadëmu: Wënu ęa piniņëđëhëhni vahnë vëvë dol va soŋe waņi fop!»

Yesu gë Yerusalem

37 Yesu më mbok ntehnëhni: «Ŵuhnë vëvë Yerusalem vi, ŵuhnë vële ryawëđëhëhni wakila, ndaŵëđfunëhëhni gë wëraka vële payëhnikuni Wënu va! Gante ñadëfuho đus varëpu đarël mën had cale nte varëpëkëhni vutahu hnë vam-paŵ vantëŵu, bare maŵëluhna!

38 Awa wëli, Wënu ęa tavëđ cery hun ęa.

39 Ha, pëyadëmu bokëđiluhna ahnuwuno hafo wati nte ntehnëđfun: “Arabi Ahwëhn a Wënu ęa njęđa ale yijëđ g'uŵac lëŵu ŵa!”»

24

Yesu inih Cery Wën Cankaf ęa pëyahned

¹ Yesu cahnëko Cery Wën Cankaf hna do, ante njiđëho ęa, vëřëfal vëlëŵu va më tëhaniha soŋe tufahnëniha vacery vante yeho caharađ selele Cery Wën Cankaf hna.

² Awa Yesu më ntehnëkëhni: «Nurun iÿin fop? Toña ÿa fëyadëmu: la itaka dampo godina tinda hnani hn'iñentaŵ; fop nihëde.»

Ile yed tëkahnind wapuya duniÿa

³ Ga ndëcëk watac, Yesu hn'ikuŋ Oliviye hna njiko ntañako. Vërefal vëlëwu va më tëhaniha do tëyëniha: «Guve ntiyađ waŋi, do ile yed dahëse iboka hu ña do gë wapuya duniÿa ña?»

⁴ Më ntëkwakëhni: «Kwëtëryin hakili, ant'aravu arokayiwu!

⁵ Vahnë vëyabah njijëdëni mëceni uŵac mën ŵa do ntehnëndëni: “Arëhnayik a yebu!” do tokadënihëhni vahnë vëyabah.

⁶ Nkwëryëdun ga mëtëde darël hun do gë wakasëk soŋe wamët wabë ñawët ña. Antë ntaku: watac afo ntiya, bare gedina ten wapuya iÿi duniÿa.

⁷ Bulunda rëkëd mëtëndëni gë bulunda ÿëntaŵ, do ahnaŵ pëgwëdëha ahnaŵ aÿëntaŵ; nked ñënka nkal hnë waresiÿo wayabah, do g'inte ña.

⁸ Nked had lav donk hnag ryënkwëryënk.

⁹ «Hnë wati rac, vahnë va mbërehnëdënihu do ndawëdënihu. Wabulunda ña fop ñewëdënihu soŋe lëmën.

¹⁰ Vëyabah tavëdëni kwëtahn inja; rëkëd tokalëndëni do ñewëlëdëni.

¹¹ Wakila vëwër vëyabah sahnëd do tokadënihëhni vahnë vëyabah.

¹² Wameh ña campëd hafo iña vahnë vëyabah godina.

13 Bare ale yawñenad hafo pu ÿa, Wënu ña pehëtëdëha.

14 Wanës Wakasëk Nañ inji pëyahneđe duniÿa li fop, wabulunda ña fop nkwëryëdëni. Tac tëkid wapuya duniÿa ña.»

Ambër cankaŋ

15 Yesu më mbok ntehnëk: «Fac ÿa tëkid hn'ile nudun ÿëwa sëvah hna le wacëde “Iñë hayah dëcët ÿa” le nësëdëho kila le waciko Daniyel ÿa. Arabi ale harañëda nkwëry d'us wañi!

16 Awa vële yed Yude va tëfëdëha nkaryëni gë wahuñ:

17 ale yed yañ cery ntëwu ña, tëfëlahna cëli njij nuf viÿë vilëwu va bambery ani gë nkaryahnënd;

18 do ale ye hn'ikaÿ ña tëfëlahna mënc gë ÿalu soñe njoj cud cankaŋ ntëwu ña.

19 Mekëhni vësëval vëryonkah va gë vële yëwëndëdëhëhni vutah vuntëw hni va hnë wafac warac!

20 Yëfaryina Wënu ña soñe ant'ayaryu hnë wafac wale tëvëd gë fanka ma hnë fac ntawëla hna!

21 Hnë wati rac njabëd d'us ambër ña, ntëbi vante yeho kobëri nte pëgwëko duniÿa hafo gaki ñi, do bokëdina nke muk sifa mbër tac.

22 Ge Wënu ña pëhna këndilohna ñaÿët waÿi wafac, ahnë gokëndina. Bare ñaÿëtëd soñe vahnë vële tëhna va.

23 Awa ge ahnë ntehnëku: “Yëkëryina, Arëhnaÿik a ani nke!” ma: “Hnani nke!” nt'awawu,

24 kabi vële wok vëyena vërëhnayik paryi gë wakila paryi sahnëd. Tëkëd ntindëni vifëmpëhnahnah visankaf gë wëdahëse wacankaf tokahnënihëhni vahnë va, hafo tokaryënihëhni la vële tëhna Wën va, ge kokënd nke.

25 Nëparyin! Pëyamu kobëri fo.

26 «Awa ge ntehnirun: “Yëkëryin, Arëhnayik a wula hna nke!” nt'ayiwu. Ma ge ntehnirun: “Yëkëryin, hnani cowak!” nt'awawu.

27 Itëk Ajë Ahn'a nkeď had mbilëbilëk ambin hn'ani penëlehn duniya yi fop.

28 Hnë le nke ibël hna, hnam mbarëpëlëdëni wahuy wa.»

Iboka Ajë Ahn'a

29 Yesu më mbok ntehnëk: «Ge ndëcëk wafac ambër atac, ulav wa kuyëd tan, tac lepera wa bokëdina ntanc, wamol wa njojëd do fanka favë g'ambin fa nienkad.*

30 «Awa, dahëse Ajë Ahn'a cahnëd ambin hna; bulunda vahnë vëvë nkal vi fop njahnadëni, nudëniha Ajë Ahn'a ga tëkid vëjar hna mati g'ambin gë fanka do gë icëmb cankaf.

31 Lënkwa sankaf ya ntënkweďe do payëdëhëhni wamëleka wadëwu na hnë vacape vanah vambë nkal vi, mbarëpidënihëhni vële tëhna va.»

Mëntëndëlehn g'atëh anuy

32 «Gwëryëryin ile karanëd anuy ni: ge tëk nëp tun njëtëdun wati hasëk ya tëhajëk.

* 24:29 24.29: Esayi 13.10; 34.4

³³ Ndampo fo nke, ge nurun vēŷin fop, yētēryin wati iboka Ajē Ahn'a tēhajēk, bēŷēdīna ntiyađ.

³⁴ Toña ŷa fēyadēmu: ŷi yamani dēcēdīna hara diyana vēŷin fop.

³⁵ Ambin ŋi g'inkal ŋi ndēcēđ, bare wanēs mēn ŋi dēcēdīna muk.»

Ahnē yētēna wati wapuya duniŷa ŷa

³⁶ «Ahnē yētēna bi guve tēkid fac ma wati le ntiyađ vēŷin ŷa, la wamēleka wađ g'ambin ŋi gē Aj'a dēnk vēyētēna; Rēm ŷa fo yētēk.

³⁷ Fac ile njihahnid Ajē Ahn'a nkeđ had gē yamani rēm fu sankaf, Nowe, ka.

³⁸ Wati rac, tēkahnindo uŷac sankaf ŵa, vahnē va tokēdēniho do cedēniho, ñēlēlēdēniho do njēdahnēdēnihēniwo vēryag hni va ñēlini, hafo fac le tēkahnēko Nowe hnē sisikulu hna;

³⁹ ñoñ vēyetalohna hafo uŷac sankaf ŵa tēki do njokēniwo vēhni fop. Vahnē va koyēna mbokēđ ntindēni ante njijēđ Ajē Ahn'a.

⁴⁰ Wati rac, vēsan vēhi yēđ kaŷ hna: njodēha aryampo do tava aŷēntaŵ a.

⁴¹ Vēsēval vēhi rēkēđ ndaŵēndēni ryēŵa: njodēha aryampo do tava aŷēntaŵ a.

⁴² «Awa nt'ahnamawu, kabi yētēluhna bi iŷēhne fac njijēđ Ahwēhn hun a.

⁴³ Yētēryin dūs waŋi: ge ahwēhn tere ŷa njētakēnd wati le njijēđ g'umēđ ga ale ŷa, đakakēndina wakwēđ do tavakēndilahna tēnk tere lēŵu hna.

⁴⁴ Soŋe umē ye, pēhwētaryin ŵuhnē fēna, kabi Ajē Ahn'a tēkid hnē wati le worun nahaluhna.»

*Aryokuŋ ale hahnëndak g'ale wok
kahnëndana*

⁴⁵ Yesu më mbok ntehnëk: «Mo ga ye aryokuŋ ale hahnëndak do ritëk a? Umë ye ale hwëtehnañnikëhni vëryokuŋëntaŵu va fop ntehni: “Yëdaryindëhni vëryokuŋënta hu vi roka ŷa hnë wati le rëfëka hna.”

⁴⁶ Nëfaka aŷi aryokuŋ ge ahwëhn tere ŷa mëncik do tëkata ga ntid doku lëŵu ŷa!

⁴⁷ Toña ŷa fëyađëmu: ahwëhn tere ŷa kwëtehnañnëdëha hnapul lëŵu ŷa fop.

⁴⁸ Bare ge aryokuŋ aŵëh ye, ntehnađ ahwëhn tere ŷa mëncënkajëdina,

⁴⁹ do pëgwëlehn ndafëndëhni vëryokuŋëntaŵu va do tokëlahnëndëni, celahnëndëni gë vëryëŵ!

⁵⁰ Awa ahwëhn tere ŷa mëncid hnë fac le nkok yëkadilahna aryokuŋ arac, hnë wati le nkok yëtëna;

⁵¹ ndafëdëha đaf ntavah gante ntidëni vële hnësëđ ile nkoni walidina ŷa, hn'ile kode do cemëlehnade wabeñ hna.»

25

Uhnës uryindaryindan soje vëryag pëhw

¹ Yesu më mbok ntehn: «Awa Inaŵ ambın ɳa g'iŷi uhnës uryindaryindan mëntëlëdëni: vëryag pëhw nufëni walampu walëŵ hni cahnëni kacahnëniha ale ŷëlëđ. ² Hnë vërac, imbëđ nënkwëniho do imbëđ titëni.

³ Vëhnënkwah va njonihò walampu walëw̃ hni w̃a, bare vëfehnalohna wagu* ña.

⁴ Bare vëritah va njoyaniho walampu gë wasëleku wagu ña pehnani.

⁵ Awa ale yëlëf a ndëcajëdëhawo; vëryag va më njokëhni wakwëf ndakëlehnëni.

⁶ «Ante ndëcak ña, më wëryik wadëka: “He w̃uhnë! Ale yëlëf a nkejëk! Cahnëryin aha-cawuna!”

⁷ «Awa vëryag pëhw va nëgalehnëni pëgwëni pëhwëtëndëni walampu walëw̃ hni w̃a.

⁸ Vëhnënkwah va më tëyënihëhni vëritah va: “Yëdëryinëfu wagu hun yï, kabi walampu walëw̃ fu w̃i dïpiña nke!”

⁹ «Vëritah va më ntëkwanihëhni: “Hali, kabi gedilëfuhna gwër fuhnë fop. Yiryin alëw̃aju gë vëwaf.”

¹⁰ «Awa, vëhnënkwah va njilehnëni ntëwajëni wagu ña. Hnë wati rac tëkiko ale yëlëf a. Imbëf vële fëhwëtako va tënkëntëlehnini g'umë cery nte ñëland hna cëfëlehni rënka ỹa.

¹¹ «Ga mbiyëk, vëryag vëyëntaw̃ va tëkiniho do ndekandëni: “Ahwëhn, Ahwëhn, pidëtëndifu!”

¹² «Bare ahwëhn a më ntëkwakëhni: “Toña ỹa fëyadëmu, yëtëluhna.”»

¹³ Yesu, më nkwënëk: «Awa kwëtëryin hakili, kabi yëtëluhna fac ỹa gë wati le mbokahnid Ajë Ahn'a.»

Uhnës uryindaryindan soje vëryokuñ vërar

---

* 25:3 25.3 Wagu: Kobëri ña wagu atëh oliv ña rawëdëho walampu hna.

14 Yesu më mbok ntehnëk: «Inaŵ Wënu ŋa g'iŷi uhnës uryindaryindan mëntëlëni kat: asan ŋad nji uyas do macëdëhëhni vëryokuŋ vëlëwu va, kwëtehnañhëhni hnapul lëwu ŷa.

15 Aryampo wañec sanu wakeme mbëd njëdakawo, aŷëntaŵ a wakeme waki, ararëna ŷa keme, ale-wo-le ile mëkëd ndokuñahn ŷa. Tac njilehn g'uyas.

16 Aryokuŋ ale yëdayiko wañec sanu wakeme mbëd ŷa njilehn tañ nkwafahnënd igwaf koryi rac do nuŷa wañec sanu wakeme mbëd wakaŵary.

17 Ale yëdayiko wañec wakeme waki ŷa fëna koyëna ntiko do nuŷa wañec wakeme waki wakaŵary.

18 Bare ale yëdayiko wañec keme ŷa, njiko nkañ mbañ hnam koryi rac.

19 «Ga mbiŷëk, ale ndokuñëhnëdëniho vëŷi vëryokuŋ a mënciko, më tëyëkëhni pëyaniha soñe koryi le kwëtehnañkëhniwo ŷa.

20 Ale yëdayiko wañec sanu wakeme mbëd ŷa, më tëhajëk do tufahn wañec wakeme mbëd wañëntaŵ ŋa ntehn: “Ahwëhn tere wañec wakeme mbëd yëdaruhoŵo. Nuŷabu wañec wakeme mbëd wakaŵary: wëli.”

21 «Arac më ntehnëka: “Njivëk, aryokuŋ afërën do ale facënak yeru. Pacënaru hnë viŷë viroy hna, soñe umë kwëtehnañdëmi viyabah va. Yij cehëli hnatah mëñ wã!”

22 «Tac aryokuŋ ale yëdayiko wañec wakeme waki ŷa tëhagiko do ntehn: “Ahwëhn tere,

waŋəc wakeme waki yëdaruhowõ. Nuŷabu wakeme waki wañëntaw̃: wëli.”

²³ «Arac më ntehnëka: “Aryokuŋ afërën do ale facënak yeru. Pacënaru hnë viyë viroy hna, soŋe umë kwëtehnandëmi viyabah va. Yij cehëli hnatah mën wã!”

²⁴ «Rëkwa ŷa, aryokuŋ ale yëdayiko waŋəc keme ŷa më tëhagik do ntehn: “Ahwëhn tere, njëtëbuho asan ayapah yeru: kácëdu hn'ile nkoru nadëlihna, mbarëpëdu hn'ile nkoru pahnëlihna ñoñ.

²⁵ Ntakëkoŋo gë wëjë, më yïbu vañu koryi hu ŷa. Wëli ile hwëhnëru ŷa.”

²⁶ «Arac më ntëkwaka: “Aryokuŋ aŷeh yeru do këmaru! Njëtëruho kacëdëfu hn'ile nkobu nadëla, mbarëpëdëfu hn'ile nkobu pahnëla ñoñ?

²⁷ Awa tëfëkawo ahwët koryi mën ŷa hnë bank. Ge mëncïbu kokëndëbu wënëhniw̃ ge mbidëfu.” Tac më ntehnëkëhni vële nkeniho va:

²⁸ “Tebëryina waŋəc sanu keme ñi do ayëdawuna ale hwëhnak waŋəc wëli yi.

²⁹ Koyëna nke, ale wëryëk wapacëk a nkwënëhnëde uyët wã, do kobëdëha; bare ale wok gwëryëna ŷa, tebëde la ile njëtëk ŷa.†

³⁰ Ge ayi fufafu ye, doŋëryina g'ipër hn'umëhwëry hna, hn'ile kode do cemëlehnadë wabeñ hna.”»

---

† 25:29 25.29 *Ale wëryëk wapacëk a nkwënëhnëde uyët wã, do kobëdëha; bare ale wok gwëryëna ŷa tebëde la ile njëtëk ŷa. Kode nkwëryi fëna: Ale hwëhnak iñë ŷa nkwënëhnëde, do kobëdëha; bare ale wok kwëhnana iñë ŷa tebëde la ile liyahnëka tək nuŷa ŷa.*

Ikitij tēkwa

³¹ Yesu mē mbok ntehnēk: «Ge Ajē Ahn'a njijēk had ahnaŵ hnē icēmb dēwu hna gē wamēleka ŋa fop, ntañad hnē tinki Naŵ dēwu hna.

³² Fop wabulunda wabē nkal ŋi mbarēpēlēdēni haryēnkw lēwu do pitēndēlendēhēhni vahnē va gante pitēndēlendēhēhni ahery wape g'uhnankal ki;

³³ G'irēhw lēwu kwētēdēhēhni vēsatah va, vēwen va g'irahahn.

³⁴ «Awa ahnaŵ a ntehnēdēhēhni vēle yed g'irēhw lēwu va: “Yijēn, wuhnē vēle ndēwanēk Rēm mēn vi! Kwēhnēryin Naŵ nte pēhwētēhnēkuno kobēri ante ntidēho duniya ŋa!

³⁵ Ndēwanirun kabi njokowo inte ŋa do njēdarunēhoŵo roku; njokowo wēnka ŋa do njēdarunēhoŵo siyaŵ; ahneh yebuho do kacarunēhowo ŷal hun hna;

³⁶ ŋas fo yebuho do cudērunēhoŵo; tesēbuho do pabērunēhoŵo; cēdibuho do njijēdunēho ayēkiwuno.”

³⁷ «Awa vēsatah va tēyēdēniha: “Ahwēhn, guve nuyiruhō ga njoki inte do ayēdayi arok, ma ga njoki wēnka do ayēdayi asiya?

³⁸ Guve nuyiruhō ga nkeru ahneh do ahacayi watere fu hna, ma ga nkeru ŋas fo do asudī?

³⁹ Guve nuyiruhō ga tesēru, ma ga cēdiru, do yiryifun ayēkiji?”

⁴⁰ «Ahnaŵ a ntēkwadēhēhni: “Toña ŷa fēyadēmu: ante-wo-nte ntinēhnērunēha aŷēnta mēn wēla ale ŷak vak ŷa, ami linēhnērun.”

41 «Tac ahnaŵ a ntehnēdēhēhni vēle yedēha g'irahahn va: “Ŋaŵētaryino, ŵuhnē vēle ndēwanēk Wēn ŵeh vi! Yiryin gē hwēdēh hunte wok dīpēdīna muk, hunte pēdēhnik Sintani gē wamēleka wadēŵu ŋa!

42 Njokowo inte ŋa do yēdaluŋohna roku; njokowo ŵēnka ŋa do yēdaluŋohna siyaŵ;

43 ahneh yebuho do kacalunoŵohna; ŋas fo yebuho do cudēlunoŵohna; tesēbuho do cēdībuho do pabēlunoŵohna.”

44 «Awa vēhni fēna tēyēdēniha ahnaŵ a: “Ahwēhn, guve nuyiruhō ga njoki inte, njoki ŵēnka, nkeruhō ahneh, nkeruhō ŋas fo, tesēruho, ma cēdiruhō do nkoyiruhō demayilihna?”

45 «Ahnaŵ a ntēkwadēhēhni: “Toña ŷa fēyadēmu: ante-wo-nte nkorunēho dinēhnēlunahna aŷēnta mēn wēla ale ŷak vak a, dinēhnēlunohna ami fēna.”

46 «Koyēna njidun gē horot le wok puđina hara vēsatah va gē duniŷa le wok puđina njidēni.»

26

Ipēhwēta soŋe idaw ŷesu

1 Ante puhnako Yesu karan ŷerēfal vēlēwu va waŋi fop ŋa, mē ntehnēkēhni:

2 «Njētērun wafac wahi wojēk nkehahn ambēt Pak ŋa. Wati rac, Ajē Ahn'a njēdahnēde soŋe paki hnē kērēwa.»

3 Awa vēsankaf vēsēna wasadēha va gē vicēr bulunda wasēwif va, tere Kayif asankaf vēsēna wasadēha hna mbarēniho;

⁴ më maŵalëni pëlaniha Yesu yëm-yëm fo do ndaŵehñëniha.

⁵ Më ntehnëni: «Kodelënëhna ntiyin watac hnë wati ambënt hna, ge gena umë bulunda ŷa dakëna ñañënani.»

Asëval rurëdëha Yesu ðatikola

⁶ Yesu Betani nkeho, tere Simo* ale hwëhnako mbiŷ ña.

⁷ Asëval më tëhaka gë sëleku ðatikola hambah ntaŵi: umë turëka ðatikola rac Yesu nkaf li wati nte ntañaniho hn'ile tokëde roka hna.

⁸ Vërëfal va ga nuni watac, ntavëkëhniwo më ntehnëni: «Soŷe ye përekanëk iŷi ðatikola?

⁹ Kokënde nkwaŷi gë koryi yabah njëdayini koryi ŷa vēhaŷëhñah va!»

¹⁰ Yesu njëtëko koyëna nësëdëni më ntehnëkëhni: «Soŷe ye ryëñanërunëha aŷi asëval? Ile ntinëhñëko iŷi njivëk.

¹¹ Nkelandun kwëlëkwël vēhaŷëhñah va; bare ami, gelandelënëhna kwëlëkwël.

¹² Turëk iŷi ðatikola mbahn mën li pëhwëtanëhñahno ibañ inja.

¹³ Toña ŷa fëyaðëmu: hn'ile-wo-le pëyahnëde Wanës Wakasëk ña ðuniŷa li fop, tēfëtade ile ntik asëval aŷi fëna do ndënkwëtade.»

Yuda njëdahnëdëha Yesu

¹⁴ Awa aryampo vërëfal Pëhw gë Vëhi, ale ŵaciko Yuda Isëkariyot, njiko vēsankaf vēsëna wasaðëha hna

---

* **26:6 26.6** *Simo* kwëhnako mbiŷ bare njërëniko.

15 do ntehnëhni: «Ye sosëdfunëho ge njëdfamuna Yesu?» Awa vërac më ndëkwëni wanëc wafëhw warar koryi.

16 Tëk pëgw wati rac Yuda pëgwëlehn njëkëlehnand fere fale rëfëka njëdfahnëhni Yesu fa.

Yesu nëgehnëd roka Pak ÿa

17 Hnë fac ryënkwerÿënkw ambënt mburu kwëhn levir këm hna, vërefal va tëyënihawo Yesu: «Ne ñađu yifu afëhwëtanëhni roka Pak ÿa?»

18 Awa Yesu më ntëkwakëhni: «Yïryin naw hna hnë vëhni ahod alehnuna: “Ahwëhn a më lehnëk: Wati mën ÿa tëkëk; ÿal hu hna ntidëfun Pak ÿa gë vërefal mën va.”»

19 Vërefal va më ntini ile ntehnëkëhniwo Yesu ÿa do pëhwëtani soje roka ÿa.

Yesu pëyahned tokadë

20 Ga nëkak, Yesu gë vërefal Pëhw gë Vëhi va ntañaniho. 21 Wati nte tokëdëniho ña, Yesu më ntehnëkëhni: «Toña ÿa fëyadëmu: aryampo hnë wuhne tokadëho.»

22 Vërefal va njamëlehnëni pëgwëlehnëni ntehnëndëniha aryampo aryampo: «Ahwëhn, ami bi ye?»

23 Yesu më ntëkwakëhni: «Ale labëlandëbun mburu nëhëta ÿa, umë rokadëho.

24 Ajë Ahn'a cëmëd, gante nësëk Vikerëh soje lëwu ka; bare horot sankaf nuÿad ale rokadëha Ajë Ahn'a! Antë mbërayi nagi fecekëndëho asan arac!»

25 Yuda, ale rokadëha ÿa, më tebak wanës ña do tëya Yesu: «Aharan Asankaf, ami bi ye?»

Yesu më ntëkwaka: «Wëjë hnësëk.»

Roka Ahwëhn a

²⁶ Wati roka hna, Yesu nufëko mburu ña do, ga camehnëka Wënu ña, më nkubëlehnëk njëđahni vëřefal vëlëwu va, ntehnëhni: «Nufëryin aroku iŷin, mbahn mën iña ye.»

²⁷ Tac mbok nuf nkëlëwã uñen waresen ña do, ga mbok camehna Wënu ña, më mbok njëđakëhni ntehnëhni: «Ceryin, wũhnë fop,

²⁸ kabi uñi ñen sat mën ye, sat mën ile ŷabahnik kwëtëla gë Wënu ña do ryehëtik soñe vahnë vëyabah tavëhnahnini wameh ña.

²⁹ Pëyadëmu: tək pëgw gaki, bokëđa sewu uñen waresen hafo hale cedën uñen kasëk mbë Naw Rëm mën hna.»

³⁰ Njëwëlehnëni wahnëw ambënt ña. Tac njilehnëni hn'ikuñ nte wacik Oliviye hna.

Yesu pëyahnëđ Piyer njahëtađëha

³¹ Awa Yesu më ntehnëkëhni vëřefal vëlëwu va: «Hnë uñi mëđ dënk tavëđfunëho wũhnë fop, had gante kerik ka:

«“Ndawëđëfuha aheryëherya ŷa, do wape ña campëđëni.”»

³² Yesu më nkwënëk: «Bare ge mbëhnëbu, njidëfu hnapëhëndu Galile hna.»

³³ Piyer më tebak wanës ña ntehna: «Lakënde ntehni vëŷëntaw vi fop tavënihi, ami tavëđila muk.»

³⁴ Yesu më ntëkwaka: «Toña ŷa fëyadëmi: hnë uñi mëđ dënk, ani gë tarahnënd cale ña, ntehnëđu wahwënta warar yëtëlihohna.»

35 Piyer më ntehnëka: «Dehnëda muk yëtëlihna, wëla ntehni tēfëka cēmëlahni gë wējë.» Do vërëfal vëyëntaŵ va fop koyëna nēsëniho.

Yesu Setësemane† hna njëfad

36 Awa Yesu gë vërëfal vëlëŵu va më tēkëni ile macik Setësemane hna do më ntehnëkëhni: «Dañaryin ani yiwu yëfaju hnani.»

37 Tac më njokëhni vëhni Piyer gë viju vëhi Sebede. Pëgwëlehn njëtand ikaÿëhnahn g'ufëmpëhnahnah ŵa.

38 Awa më ntehnëkëhni: «Ntaŵary mën iña pëbëka yiwëhnahn sankaf d'us hafo yewu had ale sëmëk. Nëŵëryin ani do duñënyarin ant'aryaku wakwëd.»

39 Tac më njik ñaŵët toye, njok nkal li kobalehn do njëfa aki: «Apa, ge kod nke ñaŵëtënde antë tēkëhne iÿi horot. Bare ant'ali ile ÿadëfu ami, diry ile ÿadu wējë ŷa.»

40 Më mbokajëk ile nkeni vërëfal vërar hna do tēkatëhni ga ndakëni wakwëd. Më ntehnëka Piyer: «Mëkëlihna aryuñëna wëla wati ryampo fo hara d'akëlihna?

41 Nt'aryaku wakwëd, njëfaryin soñe gante kodun ayaŵënahnu ge njëkëhnahnëderun. Paryi nke, ahnë ñad ntind yivah yabah, bare mbahn iña kwëhnana fanka.»

42 Më mbok ñaŵëtak higëna ŷa do mbok njëfa aki: «Apa, ge iÿi horot kodena ntihtëti hara gelohna, arabi iña hu ña ntiya!»

† 26:35 26.36 *Setësemane*: sarëdij le ye hnë kuñ nte ŵacik Olivije ña ye; umë fëhnëtanëk njwëyehna wadëwel atëh oliv.

43 Më mbok mbokajëk kat gë vërëfal vëlëwu mbok tëkatëlehnëhni ga ndakëni wakwëd. Vëhodilohna mbok nësëni.

44 Yesu më tavëkëhni, nãwëtak do mbok njëfa rarëna ÿa tëfëtatënd wanës watac fo.

45 Tac më mbok mbokajëk ðarël vëlëwu hna ntehnëhni: «Nkorun aryaku do ay-inëgandu? Yëkëryin, wati ÿa tëkëk do Ajë Ahn'a njëfadeniha vëwën va.

46 Matëryin, njiyin! Yëkëryina, ale yëðahnëðëho ÿa tëhajëðëho.»

Ipëla Yesu na

47 Yesu nkoko nësënd ante tëkiko Yuða na, aryampo yeho hnë vërëfal Pëhw gë Vëhi vëlëwu hna. Kore vahnë vële wënkëko wasëlame do gë waryoko nkejëniho. Vësankaf vësëna wasadëha gë vicër bulunda wasëwif wã fayikëhniwo.

48 Yuða, ale yëðadëhëhni Yesu ÿa, nk-abëkëhniwo kore rac ile ntid ÿa ntehn: «Asan ale vucëðëfu ÿa, umë ye Yesu na. Pëlaryina.»

49 Yuða tëhalehna tañ Yesu ntehna: «Aharañ, nkaÿëmi!» Tac mbucëlehna.

50 Yesu më ntëkwaka: «Lawo, ile yijëru ali ÿa diry ñap.» Awa vëÿëntaw va nëñëlehnëlehnëniha Yesu pëlanaha.

51 Aryampo hnë vële nkelahnëniho Yesu va, më ndorik sëlame lëwu ÿa, tawëka aryokun asëna wasadëha asankaf a ntëpëtëlehna nëf na.

52 Awa Yesu më ntehnëka: «Bokaryëry afëhw sëlame hu ÿi uval lëwu hna, kabi vële hnufad sëlame va fop, gë sëlame ndawëðëni.

53 Yëtelihna bi kokëndëbu wãc wã Apa nij ndemaŵo do taŋ njëdanahnekëndëhoŵëhni wakore pëhw gë waki wamëleka‡ ɲa?

54 Bare ge koyëna nkekënd, hak nkehah-nakënd le nësëk vikerëh yã? Më lehnëk iyin koyëna tëfëka nke.»

55 Tac Yesu më ntehnëkëhni kore yã: «Gë wasëlame do gë waryoko bi tëfakëha ayinëhniwuno, afëlawuno had bandi yebu? Fac-wo-fac ntañadëfuho Cery Wën Cankaf hna soŋe harañëndëwëhni vahnë va, bare pëlalunoŵohna.

56 Bare waŋi fop tëkik soŋe ntiyahn wanës Vikerëh wakila ɲa.» Awa vërëfal va tavëlehnëniha nkaryëni.

Yesu haryënkŵ kitij a cankaŋ hna

57 Vële fëlakawo Yesu va njolehnëniha vëhni Kayif, asëna wasadëha asankaf hna, hn'ile mbarëniho vëharañ sariya do gë vicër hna.

58 Piyer tëfëlendëhawo Yesu ɲawët, hafo selele tere asëna wasadëha hna. Tënkëko selele tere hna do ntañanti gë vëyëka va njëkahn bi hak puɖ.

59 Vësankaf vësëna wasadëha va gë Mbara Vëhitij va fop njëkëlehnëdëniho fere, wëla nke wamër, soŋe ndawëhnahnëniha Yesu.

60 Bare vëhnuŷalohna, mama mërahnënihawo vahnë vëyabah.

Bare vahnë vëhi yijëko

---

‡ 26:53 26.53 Wakore wapëhw gë waki wamëleka: kore-wo-kore wamëleka wawuli mbëɖ gë ryaw yeho.

⁶¹ do ntehnëni: «Aÿi asan më lehnëk: “Kodëfu hnihu Cery Wën Cankaf ñi do vokaryu vëryu hnë wafac warar.”»

⁶² Asëna wasadëha asankaf a më matëk do tëya Yesu: «Dëkwadila bi ile ntehnëdënihi vëÿi vahnë ÿi?»

⁶³ Bare Yesu ndemëhnako.

Awa asëna wasadëha asankaf a më ntehnëka: «Tëyëdëmi alëkëhnëfu g'uŵac Wën paryi ÿa, bi Arëhnayik a yeru, Aju Wënu ña?»

⁶⁴ Yesu më ntëkwaka: «Wëjë hnësëk. Bare pëyadëmu wuhnë fop tøk pëgw do nuđunëha Ajë Ahn'a ntañad g'irëhw Wën Hwëhn Fanka Fop; do nuđunëha fëna ga nijjëd vëñar vamb g'ambin hna.»

⁶⁵ Awa asëna wasadëha asankaf a më citëk viÿi vilëŵu va do ntehn: «Njeweķa Wënu ña! Gona mbalëfu wasedë! Nkwëryërun gante njeweķa Wën ka.

⁶⁶ Ye hnaharun?»

Umë ntëkwaniha: «Menëk, tefëka ndawï.»

⁶⁷ Awa më tēpahnëniha yëka li do nkwëyëniha. Vëryampo poryëdënihawo

⁶⁸ ntehnatëndëniha: «Yëtëry, wëjë Arëhnayik a, pëyaryifu bi mo ryafëki!»

Piyer ntehnëd yëtëlahna Yesu

⁶⁹ Hnë wati rac Piyer pëh hna ntañako selele hna. Asëval aryokuñ më tēhaka ntehn: «Wëjë fëna, gë Yesu nkentiruhō, asan avë Galile ÿa.»

⁷⁰ Bare njahëtako tase vahnë fop ntehn: «Yëtëla bi ye ÿadū ahnës.»

⁷¹ Tac njilehn gë cape rënka selele. Aryokuñ aÿëntaŵ asëval më mbok nuka do ntehnëhni

vële yeho hnam va: «Aÿi gë Yesu mbë Nasaret nkentiko.»

⁷² Piyer më mbok njahëtak ntehn: «Lëk, yëtëlëwähna aÿi asan.»

⁷³ Ga mbiÿëk toye, vële yeho hnam va më tëhaniha Piyer ntehnëniha: «Paryi nke, wëjë fëna gë vëÿi nkentiruhö: nësa hu ñi rufarëd le nkejëru hna.»

⁷⁴ Awa Piyer pëgwëlehn ntëkënd: «Arabi Wënu ña kwëdö age mërëdëfu! Lëk yëtëlëwähna aÿi asan!»

Wati rac dënk, tarëlehn cale ña,

⁷⁵ Piyer ndënkwëtalehn ile ntehnëkawo Yesu ÿa: «Tarahnënd cale ña, ntehnëdö wahwënta warar yëtëlihöhna.» Awa cahnelehn kond dös.

27

Yesu njöde vëhni Pilat

¹ Kobëri fo g'acahnëfëd ga, fop vësankaf vësëna wasadëha va gë vicër bulunda wasëwif va pëhnaniho ndampo fo ndawëhnëniha Yesu.

² Më ñabehnëniha, njonihä, njëdaniha Pilat, guverëner ÿa.

Icëm Yuða

³ Yuða, ale rokakawo Yesu ÿa, nuko nkwëryëlëni soñe ndawëhnëniha Yesu. Awa curako dös ile ntik ÿa, tac mëncënanëlehnëhni vësankaf vësëna wasadëha va gë vicër va wanëc wafëhw warar koryi ÿa.

⁴ Më ntehnëkëhni: «Ntibu iwëh soñe ile yëdahnëbuhä ndawë ale wok dina ñoñ!»

Bare më ntëkwaniha: «Gena wadëw̃ fu, wadëw̃ hu fo ye!»

⁵ Yuda më ntonjek koryi ÿa Cery Wën Cankaf hna canëlehn; tac më njik kënak soŋe ndëwa.

⁶ Vësankaf vësëna va më mbarëpëni koryi ÿa do ntehnëni: «Sariya fu ÿa maŵëryana kwëtëlehnini iÿi koryi gë hnapul Cery Wënu ŋa, kabi sat laŵahnik.»

⁷ Ga maŵalëni, më ntaŵahnëni koryi rac kaÿ aÿahan ŋa soŋe ntini wayag vëhneh.

⁸ Soŋe rac macahnëde kaÿ tac «Kaÿ wasat» hafo iÿi wati.

⁹ Koyëna ntiyako wanës kila ile w̄aciko Seremi ÿa: «Më nufëni wanjec wafëhw warar koryi ÿa —koryi ile maŵalëniho vëvë Isërayel cosahnëni soŋe lëw̄u—

¹⁰ canëni ntaŵahnëni kaÿ aÿahan ŋa, gante ntehnëkawo Ahwëhn ka.»✧

Pilat tÿeyëdëha Yesu

¹¹ Yesu haryënkw guverëner hna kahnëk. Arac tÿeyëdëha: «Ahnaŵ wasëwif ÿa bi yeru?»

Yesu më ntëkwaka: «Wëjë hnësëk.»

¹² Tac vësankaf vësëna wasadëha va gë vicër va, ante nësëdëniho ile ntik ÿa, Yesu ñoñ dëkwalohna.

¹³ Awa Pilat më ntehnëka: «Gwëryëdëfila bi wante ntehnëdënihi ŋi fop?»

¹⁴ Bare Yesu la ñoñ dëkwawalohna, afo guverëner ÿa pëmpëhnahna d̄us.

Pilat njëdahnëdëha Yesu soŋe paki hnë kërëwa

✧ 27:10 27:10: Sakari 11.12-13; Seremi 32.6-9

15 Hn'ambënt Pak-wo, guverëner ÿa njehëkawo tava aramp aryampo, ale ñadëni bulunda ÿa.

16 Hara wati rac, ale waciko [Yesu] Barabas sëdiko hnam.

17 Awa Pilat më tëyëkëhni bulunda le varëlëko hnam ÿa: «Mo ÿadun ravëhnuna: Yesu Barabas bi ma Yesu nte wacëde Arëhnayik a?»

18 Pilat njëtëko dus g'iñewary njëdayikawo Yesu.

19 Wati nte nkeho Pilat kitija hna, asëvalu më payehnik aki: «Nt'ayentahni wëba aÿi asan ale wok ñoñ dina ÿi, kabi hnë uñi mëd korotakëbu hnë hudakery soñe lëwu ÿa.»

20 Bare vësankaf vësëna wasadëha va gë vicër va më cënkwenihëhni kore ÿa tëyëni tavi Barabas do Yesu ndawï.

21 Guverëner ÿa më mbok tebak wanës ña soñe tëyëhni: «Mo ÿadun hnë vëÿi vëhi ravëhnuna?»

Më ntëkwani: «Barabas ÿadëfun.»

22 Pilat më tëyëkëhni: «Awa hak ntidëfuha Yesu nte wacëde Arëhnayik a?»

Më ntëkwani vëhni fop: «Pakehnëryena hnë kërëwa!»

23 Pilat më mbok tëyëkëhni: «Iÿëhne wëh ntik?»

Bare pëgwëlehnëni mbok ndekandëni gë fanka: «Pakehnëryena hnë kërëwa!»

24 Pilat ga nuk ñoñ mëkëdina, bare ñañëna ña nkwënadëho, më nufëk wënka, ñuhna tase vahnë fop do ntehn: «Gena ami yed ankaf icëm aÿi asan! Wadëw hun ye!»

²⁵ Kore ŷa fop mē ntēkwani: «Arabi wameh soŋe cēm dēwu ŋa nkefu fuhnē gē vutah vuntēw fu va!»

²⁶ Awa Pilat mē tavēka Barabas do ntampehna Yesu tac njēdahnēlehna paki hnē kērēwa.

Wasodaŋe wā njafaŋdēniha Yesu

²⁷ Wasodaŋe Pilat wā mē njonihā Yesu vēhni guverēner hna do wasodaŋe wā fop kwērēnihaŋo.

²⁸ Mē cudētēniha viyi vilēwu va do cudēniha acud cankaŋ mbēntah.

²⁹ Tac mē mbahnēhnēniha apēnkw kwēhn wadēmpēhn, pēnkwēlehnēniha do mēnkwēndēniha fandoko vāk rēhw hna. Tac ndēkwēhnēndēni haryēnkw lēwu njafaŋdēniha ntehnēndēniha: «Nkaŷiru, Ahnaŋ Wasēwif!»

³⁰ Do tēpahndēniha do nufēni fandoko fa ntankahnēndēniha.

³¹ Ante puhnani yafaŋ dēwu ŋa, mē cudētēniha cud mbēntah ŋa, mbokaryēniha viyi vilēwu va do njonihā soŋe pakēniha hnē kērēwa.

Yesu, pakēŋe hnē kērēwa

³² Ante cahnēdēniho naŋ hna, mē pankēlēni g'asan avē Siren ale wāciko Simo; wasodaŋe wā mē porosiŋēniha ndiŋ kērēwa Yesu ŷa.

³³ Mē tēkēni hn'ile macik Golēgota hna, umē fēhnētanēd «Hēloyoy».

³⁴ Hnam, mē njēdaniha Yesu uñen ŋaŋah; ga njēkēk maŋēlohna ce.

³⁵ Pakëlehnëniha kërëwa do njëlëniho wanjël njëtahnëni bi mo hwëhnëd viyi vilëwu va. ³⁶ Tac ntañalehnëni hnam njëkandëniha.

³⁷ Më pakëni yaŋ nkaf ntëwu hna vikerëh vinte fëyahnëd soŋe ile pakahnik ŷa: «Ayi Yesu ye, ahnañ wasëwif wã.»

³⁸ Awa wabandi waki pakëlehniniho gë Yesu, aryampo g'irëhw do aÿëntañ a g'irahahn.

³⁹ Vële ryëcëdëho cape tac va nkëlënkëlädëniho do njewëndëniha Yesu.

⁴⁰ Ntehnëdënihawo: «Wëjë ale lehnëko kofu ahnih Cery Wën Cankaf ña do avokary avëry hnë wafac warar, pehëtary wëjë dënk, ge Ajë Wënu ña yeru, cëlëry kërëwa hna!»

⁴¹ Vësankaf vësëna wasadëha va fëna gë vëharan sariya va do gë vicër va njafañëdënihawo ntehnëndëniha:

⁴² «Pehëtëkëhni vahnë vëhawary, bare kodina pehëta umë dënk! Ge paryi ahnañ Isërayel ŷa ye arabi cëli tame kërëwa hna tac kwëtahnëdëfunëha.

⁴³ Wënu ña kwëtahnëk do pëyahnëk: “Ami ye Ajë Wënu ña.” Awa yëkënëfu, ge Wënu ña ñadëha, pehëta tame!»

⁴⁴ Wabandi wante pakëlehniniho ña, vëhni fëna koyëna njewëdënihawo.

Icëm Yesu

⁴⁵ Lav a nkaf hna nkeho, mëhwëryëlehn fop nkal ña hafo hnë wëwati warar g'anent ga.

⁴⁶ Darël hnë wëwati warar hna, Yesu ndekako gë fanka: «Eli, Eli, lëma sabakëtani?» Umë

fëhnëtanëd: «Wën mën, Wën mën, soje ye ravëruho?»

⁴⁷ Vëryampo hnë vële yeho hnam va nkwëryënihawo më ndekani ntehnëni: «Eli macëd!»

⁴⁸ Aryampo hnë vëhni nkaryëlehn nuf ankwëy koy hn'uñen ñañah. Tac, cob hn'usëmët ryoko do njelëhna Yesu soje ce.

⁴⁹ Bare vëyëntaŵ va më ntehnëni: «Napëryin, nuden ge Eli njijëd pehëta!»

⁵⁰ Yesu më mbok ndekak gë fanka cëmëlehn.

⁵¹ Wati rac, ipand dëndah* nte fokiko bambery Cery Wën Cankaf ña citako fagant pëgw yañ afo gëd. Nkal iña ñënkalehn, wëraka ŵa nihëko fagant,

⁵² wayag ŵa pidëtalehn do vële hwëtahnëk vëyabah njënëniho.

⁵³ Ga mbëhnëk Yesu cahnëlehnëni wayag hna do tënkëni Yerusalem hna, hn'inaŵ cëvah hna; hnam vahnë vëyabah nunihëhniwo.

⁵⁴ Asankaf wasofade wavë Rom ŵa gë wasofade wale yëkadëhawo Yesu ŷa per, nuniho gante ñënkak nkal ka do g'ile liyako ŷa fop; awa ntakëlehnëhni d'us, ntehnëlehnëni: «Paryi nke, aŷi Ajë Wën ŷa yeho!»

⁵⁵ Vësëval vëyabah yentiko hnam do yëkëdëhawo ñaŵët: kobëri Galile tëfëlehninihawo Yesu ndokuñëhnëndëniha.

---

* **27:51 27:51** *Ipand dëndah:* Pand fokiko fagant Cery Wën Cankaf hna pitëndëlehnahni Cery Wënu ña vacape vaki, hn'ile cëvak hna gë hn'ile ñak cëvak d'us hna. Icahn 26.31-35; 40.21.

56 Hnë vëhni, nkentiniho hnam: Mari mbë Magëdala gë Mari hnëmu Sak gë Yosef, do gë hnëm hni viju Sebede.

Ikwët Yesu hn'iyag

57 Ante nëkako ña, asan avetak avë inaw Arimasi tëkiko. Yosef maciko do arëfal Yesu yeho, umë fëna.

58 Njiko tëya Pilat iñas Yesu ña. Awa Pilat më ntehnëkëhni vahnë va njëdaniha.

59 Arac më nufëk përyëka g'iyarëh kasëk

60 do nji ndëna hn'iyag dëwu nte nkabehnëko hn'itaka. Tac më këryinëtëk taka konah pidahn rënka ÿa njilehn.

61 Mari mbë Magëdala gë Mari ñëntaw ña hnam nkentiniho; haryënkw yag hna ntañaniho.

Vëyëka yag

62 Ga pacëk, hnë fac le rëfëka ile fëhwëtahnëde ntawëla ña, vësankaf vësëna wasadëha va gë wafarise wã njiniho ndampo fo vëhni Pilat hna

63 do ntehnëniha: «Ahwëhn nkal, ndënkwëtabun, ale rokadëhëhniwo vahn'aÿi më lehnëko, ante nkoko cëmëna ña: “Hnë wafac warar mbëhnëdëfu.”

64 Awa, mawëryin ahwëtehnahnu iyag inji hafo hnë wafac warar hna. Ge gena umë, vëréfal vëlëwu va njijëdëni nteni ñas inja tac pëyahneni bulunda hna: “Mbëhnëk vësëm hna.” Wati rac, wamër watëkwa ñi lëbëdëha wadënkwëryënkw ña.»

⁶⁵ Pilat më ntehnëkëhni: «Wëlihëhni wasofade w̃a soŋe njëkandëhni. Yiryin do diryin njëkande yag iŋa gante caŋahnëku ka.»

⁶⁶ Njilehnëni njëkandëni yag iŋa: më mbëryëni taka nte fidahniko rënka ŋa kahnëndëlehnënihëhni vëyëka va.

28

İbëhn Yesu

¹ Ante ndëcëk fac ntawëla ŋa, gë dimasi ŷa wakëwak fo, Mari mbë Magëdala gë Mari ñëntaw̃ ŋa njiniho njëkini yag iŋa.

² Nkal iŋa ñënkalehn taŋ gë fanka: mëleka Ahwëhn a cëlëlehn g'ambin, njij këryiŋët taka cankaŋ iŋa cape ndampo ntañalehn yaŋ.

³ Had ambin wilëbilëk nkeho do cud cankaŋ jah d̃us cudako.

⁴ Vëyëka va ntakëkëhniwo mbalëndëni ki fo; had vësëm nkeniho.

⁵ Mëleka ŷa më ntehnëkëhni vësëval va: «Antë ntaku, njëtëbu Yesu yëkëlendun, ale fakiko kërëwa hna.

⁶ Gena hnani, Wënu ŋa mbëhnëndanëka gante nësëko ka. Yijën ayëku hn'ile kwëtiko hna.

⁷ Yiryin ñap afëyawuni vërëfal vëlëwu va: “Mbëhnëndanik, tame njid napëhëndu Galile hna; hnam nudunëha.” Umë ŷakëndëbu fëyawu.»

⁸ Matëlehnëni ñap yag hna ga ntakah do g'uhnatah sankaf, nkaryëni pëyanihëhni vërëfal Yesu va wakasëk watac.

9 Yesu njilehn pankëlëni do ntehnëhni: «Nkaÿëmu!» Tëhalehnëniha, pëlaniha wapary ñi cëmbatëndëniha.

10 Awa Yesu më ntehnëkëhni: «Antë ntaku. Yiryin afëyawuni vëÿënta mën va njini Galile hna: hnam nudëniho.»

Itëfëta vëÿëka iyag va

11 Wati nte njidëniho ña, wasodafe wëryampo wale yëkadëho yag ña mbokajëniho naŵ hna pëyanihëhni vësankaf vësëna wasadëha va fop ile liyak ÿa.

12 Vësankaf vësëna wasadëha va më mbarëni gë vicër va: ga nkwëryëlëni më njëdanihëhni wasodafe ŵa koryi yabah

13 do ntehnënihëhni: «Pëyahnëdun, vërëfal vëlëŵu va yijëk g'umëd ga, hnë wati nte ndakërunëho wakwëd ña, nteni iñas inja.

14 Do ge guverëner ÿa njëtak njëtëbun gante nësëndëbunëha ka do ntidëfun fere hara ñoñ diluhna.»

15 Wasodafe ŵa më tebani koryi ÿa do ntini gante nkabini ka. Koyëna, campëko wañi wanës wasëwif hna, hafo hnë fac vë dol ÿi.

Yesu tufëhnađëhëhni vërëfal vëlëŵu va

16 Vërëfal pëhw g'aryawŵ va njilehnëni gë Galile, hn'ikuñ nte nkabëkëhniwo Yesu hna.

17 Ante nunihawo ña, cëmbënihawo; bare vëryampo hnë vëhni nkwajëlehnadëniho.

18 Yesu tëhakëhniwo do ntehnëhni: «Ucankaf ña fop njëdäyibu ambin hna do gë nkal li.

¹⁹ Awa yiryin hnë vahnë vëvë nkal vi fop do aliwuni vëřefal mën; yaryëryinëhni g'uŵac Rëm, g'AJë do g'Iyir Ipacah iņa,

²⁰ do karanjëryinëhni maŵëhnëni fop ile lehnëmu ŷa. Do yëtëryin: gë ŵuhnë nkentëđëbu fac-wo-fac hafo wapuya đuniŷa hna.»

Wamey
Wamey: Vikerëh Vikasëk Wën gë Wapëgwala (New Testament+)

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Wamey

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 30 Apr 2025 from source files dated 1 May 2025
f961026b-f72f-5bd7-9f75-efa7f932577e